

HX 131150

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์
กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์

นายสมศักดิ์ ฝาลาโท

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2565

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุญาตวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นายสมศักดิ์ ฝาลาโห แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา เจริญศิริ)

กรรมการ

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร) (รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ)

กรรมการ

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ)

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... 19 ๒๕๖5

ชื่อเรื่อง : ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลีนธุ์
ผู้วิจัย : นายสมศักดิ์ ผาลาโห
ปริญญา : รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ
รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์
ปีที่สำเร็จการศึกษา : 2565

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลีนธุ์ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลีนธุ์ และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลีนธุ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรกลุ่ม Green Farmer ภาพลีนธุ์ จำนวน 150 คน โดยสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลีนธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลีนธุ์ ได้แก่ ปัจจัยด้านทัศนคติ ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .784 สามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรได้ ร้อยละ 61.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) แนวทางพัฒนาความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลีนธุ์ ควรดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม สร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ สร้างความตระหนักรู้แก่ผู้ผลิต ผู้บริโภค การทำเกษตรกรอินทรีย์ ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ที่ทันสมัย มีการจัดทำข้อมูลคู่มือในการทำเกษตรกรอินทรีย์แต่ละพื้นที่ เรียนรู้จากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ สร้างเยาวชนเกษตรกรอินทรีย์รุ่นใหม่เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ ขายสินค้าเกษตรกรอินทรีย์ แบบออนไลน์ สร้าง Page Facebook สร้างที่มา Story สินค้าผ่านการแสกน QR Code เชื่อมโยงการขายสินค้ากับเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์พื้นที่อื่น ๆ มีการปรับพื้นที่ให้เหมาะสม จัดทำเขตเกษตรกรอินทรีย์ สุ่มตรวจสอบสารปนเปื้อนในน้ำ ดิน และสินค้าเกษตรอย่างสม่ำเสมอ จัดหาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรกรอินทรีย์

ในสถานที่ต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐ ควรส่งเสริมงบประมาณและเทคโนโลยี นวัตกรรมที่ทันสมัย และตั้งศูนย์บริการ One Stop Service การตรวจสอบรับรองมาตรฐาน

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล, ความสำเร็จ, เกษตรอินทรีย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'วิมลวิมล' (Wimol Wimol), written over a horizontal line.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Title : Factors Affecting the Success of Organic Farming in the Green Farmer Group, Kalasin
Author : Mr. Somsak Palaho
Degree : Master of Public Administration (Public Administration)
Rajabhat Maha SaraKham University
Advisor : Associate Professor Dr.Yupaporn Yupas
Associate Professor Dr.Phakdee Phosing
Year : 2022

ABSTRACT

The purposes of this study were (1) to study the level of success in organic farming of the Green Farmer group in Kalasin, (2) to study the factors affecting the success of the organic farming career of the Green Farmer group in Kalasin, and (3) to study the guidelines for the development of success in organic farming of the Green Farmer group of Kalasin. The sample consisted of 150 farmers in Kalasin Green Farmer Group by specific random sampling. The research instruments was a rating-scale questionnaire. The statistics used percentage, mean, frequency, standard deviation (S.D.) and Multiple Linear Regression Analysis.

The results of research were as follow: (1) The overall level of success in organic farming of the Green Farmer group in Kalasin was rated at a high level, (2) Factors affecting the success of the organic farming career of the Green Farmer group in Kalasin include: Attitude factor, Marketing factors, Environmental factors and Social support factors. The correlation coefficient was .748 and descriptive variation was 61.50 percentage significantly at .05 level, and (3) Guidelines for developing success in organic farming in Kalasin Green Farmer group should follow the Sufficiency Economy Philosophy. Provide knowledge about organic agriculture, technology and innovation, create a network of organic agriculture. Raising awareness among producers, consumers, organic farming Encourage continuous learning and self-development Take advantage of modern technology There is a manual information on organic farming in each area. Learn from successful groups. Create a new generation of organic farming youth to share their experiences. Sell organic products online, create a Facebook page, create a product story source through QR code scanning, link selling products with organic agricultural

networks in other areas. The area has been adjusted accordingly. Create an organic farming area Randomly check contaminants in water, soil and agricultural products regularly. Provide sources for selling organic products in various places. Government agencies should promote budget and technology. modern innovation and set up a service center One Stop Service to verify the standards.

Keywords: Factors Affecting, Success, Organic Farming

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized letters and a long horizontal stroke extending to the right.

Major Advisor

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา เจริญศิริ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลการวิจัย และเกษตรกรกลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ นักวิชาการเกษตร ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกท่าน ที่เลี้ยงดู อบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชา และให้การศึกษาแก่ผู้วิจัย ส่งผลให้ผู้วิจัยประสบผลสำเร็จทางการศึกษา หน้าที่การงาน และการดำเนินชีวิต ในปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
นายสมศักดิ์ ฝาลาโห
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญ

หัวเรื่อง

หน้า

บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.3 สมมติฐานการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	8
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ	8
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกษตรอินทรีย์	14
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสำเร็จ	29
2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ	33
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	45
2.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรอินทรีย์	50
2.7 บริบททั่วไป	63
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	76
2.9 กรอบแนวคิดการวิจัย	82
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	83
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	83
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	84
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	88
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	89

หัวเรื่อง	หน้า
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	86
บทที่ 4 ผลการวิจัย	88
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัย	88
4.2 ลำดับการนำเสนอผลการวิจัย	89
4.3 ผลการวิจัย	90
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	117
5.1 สรุป	117
5.2 อภิปรายผล	121
5.3 ข้อเสนอแนะ	129
บรรณานุกรม	131
ภาคผนวก	141
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	142
ภาคผนวก ข ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	152
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	155
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญคณะกรรมการ กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์	158
ภาคผนวก จ ภาพประกอบการทำวิจัย	160
ภาคผนวก ฉ ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์	162
การเผยแพร่ผลงานวิจัย	166
ประวัติการวิจัย	167

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ตัวอย่างการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4 มิติ สู่ความสมดุลและยั่งยืน	26
2.2	ความสัมพันธ์ระหว่างสัปปุริสธรรม 7 กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	27
2.3	ความสัมพันธ์ระหว่างสัปปุริสธรรม 7 กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	27
4.1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	90
4.2	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ อาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลิสต์ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน	91
4.3	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ อาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลิสต์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านความรู้ เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์	92
4.4	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ อาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลิสต์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านทัศนคติ	93
4.5	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ อาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลิสต์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านประสบการณ์	94
4.6	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ อาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลิสต์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านการตลาด	95
4.7	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ อาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลิสต์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม	96
4.8	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ อาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลิสต์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม	97
4.9	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer ภาพลิสต์ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน	98

ตารางที่

หน้า

4.10	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ คุณภาพและปริมาณผลผลิต	99
4.11	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ การสร้างรายได้	100
4.12	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ มาตรฐานความปลอดภัย	101
4.13	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ การใช้เทคโนโลยี	102
4.14	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร	104
4.15	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer	105
4.16	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์	106
ข.1	ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	153
ค.1	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	156

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	องค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	23
2.2	ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่	24
2.3	องค์ประกอบความพอเพียงของ UNDP Thailand	24
2.4	องค์ประกอบความพอเพียงของ GoL	25
2.5	โลโก้เกษตรอินทรีย์กาฬสินธุ์ (Organic OK)	66
2.6	กลไกการรับรองเกษตรอินทรีย์กาฬสินธุ์ (Organic OK)	67
2.7	แผนพัฒนาระบบเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม	68
2.8	ตราสัญลักษณ์ “OK KALASIN”	71
2.9	กรอบแนวคิดการวิจัย	82
4.1	แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์	116
จ.1	การประชุมระดมความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาสู่สำเร็จอาชีพเกษตรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์	161
จ.2	การประชุมระดมความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาสู่สำเร็จอาชีพเกษตรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ คณะกรรมการอาหารปลอดภัยจังหวัดกาฬสินธุ์	161

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เกษตรอินทรีย์ เป็นระบบการผลิตทางการเกษตรที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม รักษาสมดุลของธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีวิธีการจัดการนิเวศวิทยาที่คล้ายคลึงกับสภาพธรรมชาติ และต้องหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็น ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และฮอร์โมนต่าง ๆ รวมทั้งห้ามใช้พืชหรือสัตว์ ที่มีการตัดต่อทางพันธุกรรม (Genetic Engineering) ที่อาจก่อให้เกิดมลพิษ ในสภาพแวดล้อมแต่เน้นการใช้วัสดุอินทรีย์ชนิดต่าง ๆ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยชีวภาพ ในการปรับปรุงสภาพดินให้มีความอุดมสมบูรณ์และให้ธาตุอาหารแก่พืชทำให้พืชอินทรีย์มีความแข็งแรง ต้านทานโรคและแมลงได้ด้วยตนเอง มีการส่งเสริมให้นำเอาภูมิปัญญาพื้นบ้านมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อสร้างความยั่งยืนทางภูมิสังคม ผลผลิตที่ได้จึงมีความมั่นใจว่าจะมีความปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง ปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค อีกทั้งยังไม่ทำลายสภาพแวดล้อมให้เสื่อมโทรมลงช่วยสร้างความหลากหลายทางชีวภาพและนำไปสู่การสร้างระบบการผลิตที่ยั่งยืน (กรมวิชาการเกษตร, 2543)

เกษตรอินทรีย์ หมายถึง ระบบการผลิตที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของสุขภาพดิน ระบบนิเวศ และผู้คน เกษตรอินทรีย์พึ่งพาอาศัยกระบวนการทางนิเวศวิทยา ความหลากหลายทางชีวภาพ และวงจรชีวภาพที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ แทนที่จะใช้ปัจจัยการผลิตที่มีผลกระทบทางลบ เกษตรอินทรีย์ผสมผสานองค์ความรู้พื้นบ้าน นวัตกรรม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่เป็นธรรมและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนและสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (International Federation of Organic Agriculture Movements-IFOAM, 2551) ตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสภาเกษตรกรจังหวัดไว้ในมาตรา 33 เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจในด้านการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นในระดับบุคคลหรือองค์กรการเกษตร ตลอดทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง สามารถบูรณาการเพื่อพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมในภารกิจทางด้านการเกษตรกรรมเป็นไปอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ทั้งนี้ มาตรา 38 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเพื่อให้การปฏิบัติภารกิจของสภาเกษตรกรจังหวัดเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์

เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2563 ที่ประชุมสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์ ครั้งที่ 1/2563 ณ ห้องประชุม ผาเสวย ชั้น 2 ศูนย์ราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ ระเบียบวาระที่ 6 เรื่องเสนอใหม่ 6.1 (ร่าง) เกษตรอินทรีย์ (Organic Kalasin) หรือเรียกย่อว่า Organic OK ตลาดนำผลิต มติที่ประชุม: เห็นชอบเป็นเอกฉันท์ (ร่าง) เกษตรอินทรีย์ (Organic Kalasin) หรือเรียกย่อว่า Organic OK ตลาดนำผลิต เกษตรอินทรีย์กาฬสินธุ์ (Organic Kalasin) เรียกย่อว่า Organic OK เป็นเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม Participatory Guarantee System (PGS) หรือที่เรียกว่า เป็นระบบเกษตรอินทรีย์แบบ “ชุมชนรับรอง” ถือเป็นการรับรองมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์อีกรูปแบบหนึ่งที่รับรองเกษตรกรผู้เป็นสมาชิกของกลุ่มโดยองค์กรผู้ผลิตเอง (First Party Certification) แต่ในบางกรณีก็อาจเป็นการดำเนินการของผู้ซื้อผลผลิตจากเกษตรกร (Second Party Certification) แต่ไม่ใช่เป็นการตรวจรับรองโดยหน่วยงานอิสระ (Third Party) โดยระบบชุมชนรับรองฯ นี้ จะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในระบบการตรวจรับรองมากกว่าระบบ การตรวจรับรองแบบอื่น

ระบบชุมชนรับรองฯ นี้ ริเริ่มขึ้นโดยสมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติหรือที่รู้จักกันในชื่อย่อว่า IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements) กับหน่วยงานระหว่าง ประเทศและองค์กรท้องถิ่นอีกหลายแห่ง ซึ่งเห็นร่วมว่า ระบบการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตร อินทรีย์ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานอิสระจากภายนอกนั้น ไม่เหมาะกับเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อขายในท้องถิ่น เพราะระบบการตรวจสอบรับรองโดยองค์กรอิสระ มีระเบียบข้อกำหนดที่ค่อนข้าง เข้มงวด สลับซับซ้อน และมีเงื่อนไขมากเกินความจำเป็นสำหรับการทำตลาดผลผลิตเกษตรอินทรีย์ ในท้องถิ่น ความซับซ้อนของระเบียบข้อกำหนดฯ นี้ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้หน่วยตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์ ต้องมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงในการขึ้นทะเบียน เพื่อให้ได้รับการยอมรับระบบการตรวจรับรองส่งผล ให้หน่วยตรวจรับรองต้องเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตรวจรับรองที่สูงจากเกษตรกรผู้ผลิตและผู้ประกอบการ เกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ด้วยระเบียบที่เข้มงวดทำให้การตรวจรับรองของหน่วยงานอิสระ ไม่สามารถ เปิดให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในระบบการตรวจรับรองได้มากนัก รวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้มีการพัฒนานวัตกรรม ใหม่ ๆ ในการตรวจรับรองที่เหมาะสมกับเกษตรกรรายย่อยทั้งในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนา แล้วก็เช่นกัน

ดังนั้น IFOAM และหน่วยงานหลายแห่ง จึงได้สนับสนุนให้มีการประชุมเรื่องนี้ขึ้นเมื่อกลางเดือน เมษายน 2547 ที่ประเทศบราซิล โดยนายวิฑูรย์ ปัญญากุล จากกรีนเนท (GreenNet) เป็นตัวแทน เพียงคนเดียว จากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมการประชุมดังกล่าวหลังจาก ประชุมฯ ในครั้งนั้น IFOAM ได้สนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบที่สมาชิกกลุ่มผู้ผลิต/ชุมชนมีส่วนร่วม ในการตรวจสอบกันเอง เรียกว่า Participatory Guarantee System (PGS) หรือ ถ้าจะเรียกแบบไทย ๆ ก็คือ เกษตรอินทรีย์แบบ “ชุมชนรับรอง” นั่นเอง

จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ 6,946.746 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,341,716 ไร่ มีพื้นที่การเกษตร ประมาณ 2,325,095 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 53.55 ของพื้นที่ทั้งหมด ครัวเรือนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร โดยมีเกษตรกรที่ได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ณ วันที่ 30 กันยายน 2563 จำนวน 144,683 ครัวเรือน (สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์, 2563) เกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีการทำการเกษตรระบบอินทรีย์จะเน้นการใช้ปุ๋ยคอก มูลสัตว์ มีการทำปุ๋ยหมัก ทำน้ำหมักชีวภาพ น้ำหมักขับไล่แมลงและใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงบำรุงดิน ในส่วนการปลูกพืชระบบเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดกาฬสินธุ์ เกษตรกรจะมีทั้งปลูกพืชตามฤดูกาลและพืชที่เก็บเกี่ยวได้ตลอด เกษตรกรจะคำนวณ วัน เวลา ในการปลูกและเก็บเกี่ยว รวมทั้งที่สำคัญ คือ เรื่องราคาของผลผลิตและความต้องการของตลาดสำหรับพื้นที่ผลิตพืชอินทรีย์ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ อำเภอมือเมือง, อำเภอกมลาไสย, อำเภอร่องคำ, อำเภอกุฉินารายณ์, อำเภอเขาวง และอำเภอสหัสขันธ์ โดยจะมีการผลิตต่อรายในพื้นที่ไม่มากตั้งแต่ 1 งานถึง 2 ไร่ เกษตรกรที่ทำพืชผักอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ มีการทำพืชผักอินทรีย์ที่ประสบความสำเร็จจำนวนมาก เกษตรกรมีรายได้จากการผลผลิต พืชผักอินทรีย์สูงกว่าเกษตรกรผู้ผลิตผักทั่ว ๆ ไป โดยมีการวางแผนการผลิตและการจัดการฟาร์มให้เกษตรกรมีผลผลิตออกมาอย่างสม่ำเสมอและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยพยายามที่จะทำให้การผลิตแบบเกษตรอินทรีย์มีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติและมนุษย์ โดยทำปุ๋ยหมักใช้เอง การผลิตอินทรีย์มีการผลิตผลผลิตที่หลากหลาย เช่น ผักพื้นบ้าน และผักต่าง ๆ หลากหลายชนิด

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น งานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัย จึงมีความประสงค์ที่จะทำการศึกษา “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์” ว่ามีปัจจัยหรือเงื่อนไขใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการทำพืชผักสวนครัวอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์จะส่งผลให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้จะสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบของการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่อื่น ๆ หรือนำไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์สำหรับพืชอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งที่ได้รับรองเป็นสินค้าคุณภาพดี OK Kalasin เพื่อให้ได้ระบบการผลิตพืชอินทรีย์ที่ดีและเหมาะสมกับพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์
- 1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์
- 1.2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์

1.3 สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์, ปัจจัยด้านทัศนคติ, ปัจจัยด้านการตลาด, ปัจจัยด้านประสบการณ์, ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ด้านพื้นที่

กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์

1.4.2 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.2.1 ประชากร ได้แก่ เกษตรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ จำนวน 150 คน

1.4.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ จำนวน 150 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.4.2.3 กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ ได้แก่ นักวิชาการ ตัวแทนกลุ่มกลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ จำนวน 10 คน

1.4.3 ด้านตัวแปร

1.4.3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ โดยสังเคราะห์จากนักวิชาการต่าง ๆ จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย

- 1) ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์
- 2) ปัจจัยด้านทัศนคติ
- 3) ปัจจัยด้านการตลาด
- 4) ปัจจัยด้านประสบการณ์
- 5) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม
- 6) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม

1.4.3.2 ตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู้
ได้แก่ (สภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์, 2564)

- 1) คุณภาพและปริมาณผลผลิต
- 2) การสร้างรายได้
- 3) มาตรฐานความปลอดภัย
- 4) การใช้เทคโนโลยี

1.4.4 ด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ อยู่ระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม 2564

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกพืชผักอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer
กาฬสินธุ์ ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ประสบผลสำเร็จในการปลูกพืชผักอินทรีย์และมีช่องทางการจำหน่าย
เกิดรายได้ ซึ่งประกอบด้วย

1. ด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์ หมายถึง การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตร
อินทรีย์ตามหลักวิชาการอย่างสม่ำเสมอ เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์และลองผิดลองถูกด้วยวิธีการ
ของตนเองสอบถามจากผู้ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ ศึกษาดูงานจากกลุ่มที่ประสบ
ความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ มีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ในการทำเกษตร
อินทรีย์
2. ด้านทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกต่อการทำเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย มีความรัก
และตั้งใจทำเกษตรอินทรีย์ ทำให้มีอาหารเพื่อสุขภาพไว้บริโภคที่เหลือก็ขาย การทำเกษตรอินทรีย์
มีความคุ้มค่า เนื่องจากสินค้ามีราคาสูง ต้องการผลิตอาหารให้กลุ่มผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพ มีส่วนร่วม
ในการลดใช้สารเคมีในชุมชน ลดต้นทุนในการใช้สารเคมี เกษตรกรมีความสุขพดี
3. ด้านประสบการณ์ หมายถึง การสั่งสมความเชี่ยวชาญในทักษะการทำเกษตรอินทรีย์
จากหลายแหล่งโดยเรียนรู้จากการกระทำของตนเองและผู้อื่น ได้แก่ มีประสบการณ์การทำเกษตรอินทรีย์
จากการถ่ายทอดโดยครอบครัว เครือญาติ หรือเพื่อนเรียนจบสาขาด้านการเกษตรโดยตรง ได้รับความรู้
และประสบการณ์จากเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ เคยไปศึกษาดูงานจากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ
ศึกษาจากปราชญ์ด้านเกษตรอินทรีย์
4. ด้านการตลาด หมายถึง วิธีการในการสื่อสารและจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ ผ่านช่องทาง
ต่าง ๆ ไปยังผู้บริโภค โดยมีการคาดการณ์แนวโน้มกลุ่มผู้บริโภค มีช่องทางการจำหน่ายในระบบออนไลน์

จำหน่ายผ่านหน้าร้านหรือตัวแทนจำหน่ายที่หาซื้อได้ง่าย มีการทำการโฆษณาสินค้าทุกช่องทางอย่างต่อเนื่อง มีความรู้ในการเจาะกลุ่มลูกค้า และสำรวจความต้องการของลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ

5. ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง องค์กรประกอบเชิงพื้นที่ที่เอื้อประโยชน์ต่อการทำเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย การมีที่ดินเป็นของตนเองอยู่ห่างจากโรงงานอุตสาหกรรมเหมาะแก่การทำเกษตรอินทรีย์ มีแหล่งน้ำที่ปลอดภัยเพียงพอแก่การทำเกษตรอินทรีย์ มีการจัดการดิน และธาตุอาหาร ปรับพื้นที่ให้เหมาะแก่การทำเกษตรอินทรีย์ มีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีการป้องกันมลพิษ การปนเปื้อน และการปะปน

6. ด้านการสนับสนุนจากสังคม หมายถึง ประชาชนให้ความสนใจและบริโภคสินค้าที่ผลิตได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานต่าง ๆ มีการส่งบุคลากรมาเป็นพี่เลี้ยง ในด้านการผลิต การรักษาคุณภาพ และการหาช่องทางการตลาด ได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ และนวัตกรรมใหม่ ๆ จากหน่วยงานต่าง ๆ ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกเครือข่ายการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์

ความสำเร็จของการทำเกษตรอินทรีย์ หมายถึง ความสำเร็จอาชีพเกษตรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ ภาดใต้มาตรฐานการควบคุมและประเมินของคณะทำงาน ประกอบด้วย

1. คุณภาพและปริมาณผลผลิต หมายถึง การควบคุมคุณภาพความปลอดภัยของสินค้าเกษตรอินทรีย์จากสารเคมีตกค้าง เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง ปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค สินค้ามีคุณภาพตามมาตรฐานเครื่องหมายรับรองที่ได้รับทำให้ผู้บริโภคมีความพึงพอใจ มีการขยายผลผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์มีความหลากหลาย

2. สร้างรายได้ หมายถึง การทำเกษตรอินทรีย์สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวของเกษตรกร ทำให้มีแหล่งจำหน่ายสินค้าในแหล่งชุมชน ตลาดนัดเกษตรอินทรีย์เศรษฐกิจท้องถิ่นหมุนเวียน สามารถสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์เชื่อมโยงสินค้าให้กับแหล่งจำหน่ายได้อย่างหลากหลาย เช่น ห้างสรรพสินค้า สมาชิกในกลุ่มเกษตรอินทรีย์มีรายได้เกิดการระดมทุน

3. มาตรฐานความปลอดภัย หมายถึง เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาสินค้า การยื่นขอการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปรับปรุงคุณภาพสินค้า และการตรวจสอบสารปนเปื้อนอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายบูรณาการอาหารปลอดภัยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐาน เช่น GAP Organic Thailand เป็นต้น

4. การใช้เทคโนโลยี หมายถึง เกษตรกรมีการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการทำเกษตรอินทรีย์ มีการส่งเสริมเทคโนโลยีในการผลิตสินค้า การแปรรูปสินค้า และใช้เทคโนโลยีในการสร้างช่องทางการตลาด ส่งเสริมการขายผ่านระบบออนไลน์ เช่น Facebook Line YouTube เป็นต้น

เกษตรกร หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพเกษตรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์

OK Kalasin หมายถึง สินค้าที่ได้รับการรับรองจากสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์ ว่าเป็นสินค้าคุณภาพดีของจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ผ่าน อย., GAP, Organic OK, Organic Thailand, IFOAM, GI แล้ว

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ทราบถึงระดับความสำเร็จและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จตลอดจนปัญหาและอุปสรรค เกษตรกรอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์

1.6.2 สามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผน และพัฒนาทางการทำอาชีพเกษตรกร นำองค์ความรู้ที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ให้เกิดความยั่งยืน สร้างเยาวชนรุ่นใหม่สร้างเครือข่ายอินทรีย์ไปสู่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู้ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ไว้ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ
2. แนวคิดและทฤษฎีเกษตรกรอินทรีย์
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสำเร็จ
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ
5. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
6. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์
7. บริบททั่วไป
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
9. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

2.1.1 ทฤษฎี กิ้นซ์เบิร์ก (Ginzberg and Associates)

Ginzberg and Associates (1930, อ้างถึงใน สมปอง รักษาธรรม, 2540, น. 10) ได้สรุปกระบวนการเลือกอาชีพของบุคคลกร ไว้ดังนี้

1. กระบวนการเลือกอาชีพเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นกับบุคคลในช่วงอายุระหว่าง 7-21 ปี
2. กระบวนการเลือกอาชีพเป็นกระบวนการพัฒนาการด้านอาชีพของบุคคลที่เป็นไปตามขั้นตอนและจะไม่ย้อนกลับ
3. การตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลเป็นกระบวนการที่มีเหตุผลโดยที่บุคคลจะผสมผสานระหว่างความสนใจ ความสามารถของเขากับโอกาสที่เขาจะประกอบอาชีพนั้นได้จริง อันเนื่องมาจากข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น โอกาสที่จะเข้าศึกษา ตลอดจนความต้องการบุคคลในอาชีพนั้น เป็นต้น

นอกจากนั้น Ginzberg and Associates (1930, อ้างถึงใน สมปอง รักษาธรรม, 2540, น. 10) ยังได้สรุปตัวแปรในกระบวนการเลือกอาชีพของบุคคลซึ่งถือว่าเป็นรากฐานของทฤษฎี ไว้ดังต่อไปนี้

1. สภาพความเป็นจริง (Reality) ของบุคคล อันได้แก่ ความสามารถความถนัด และโอกาสสังคมเป็นตัวแปรที่สำคัญมาก บุคคลที่ไม่มีความสามารถหรือไม่มีโอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียน ก็ย่อมมีโอกาสที่จะประกอบอาชีพที่มีรายได้ดีมีเกียรติในสังคมได้น้อย

2. ระดับการศึกษา (Education Process) เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับการเลือกอาชีพของบุคคล ถ้าได้รับการศึกษามากก็ย่อมจะมีช่องทางในการเลือกประกอบอาชีพได้มาก

3. อารมณ์เป็นตัวแปร (Emotional Factor) ที่เกี่ยวกับการเลือกชนิดหรือประเภทของอาชีพ ซึ่งบางคนมีความใฝ่ฝันที่จะประกอบอาชีพทางด้านศิลป์ เช่น อาชีพนักแสดง นักออกแบบ เป็นต้น

4. ค่านิยมเป็นตัวแปร (Personal Values) ที่สำคัญในการเลือกอาชีพของบุคคล ค่านิยมของบุคคลที่เกี่ยวกับเงินและวัตถุทำให้บุคคลนิยมเลือกอาชีพที่มีรายได้ เช่น อาชีพแพทย์ อาชีพวิศวกร อาชีพนักธุรกิจ เป็นต้น

Ginzberg and Associates (1930, อ้างถึงใน สมปอง รักษาธรรม, 2540, น. 12) ได้แบ่งขั้นตอนการเลือกอาชีพของบุคคลออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะเพื่อฝันถึงอาชีพ (Fantasy Period) เป็นช่วงเวลาก่อนที่เด็กจะมีอายุได้ 11 ปี เด็กจะมีความเพื่อฝันถึงอาชีพต่าง ๆ ที่ตนชอบและอยากจะทำประกอบอาชีพนั้น ๆ เมื่อเติบโตขึ้น โดยได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม เช่น โทรทัศน์ หนังสือ หรืออาชีพของบุคคลในครอบครัว เด็กจะเกิดเพื่อฝัน จะเป็นตำรวจ นายอำเภอ ทหารหรือแพทย์ โดยที่ไม่คำนึงถึงความสามารถของตนเองและความเป็นไปได้โดยทั่วไป

2. ระยะพิจารณาอาชีพ (Tentative Period) เป็นระยะที่เด็กมีอายุระหว่าง 11-17 ปี การพัฒนาการเลือกอาชีพในระยะนี้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

2.1 ชั้นเกิดความสนใจ (Interest Stage) เป็นชั้นที่เด็กเริ่มมีความรู้สึกรู้สึกว่าเขาสนใจบางสิ่งบางอย่างมากกว่าสิ่งอื่น ๆ

2.2 ชั้นแห่งความสามารถ (Capacity Stage) ในชั้นนี้เด็กจะตระหนักถึงความสามารถของตนเองในการทำงานหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ

2.3 ชั้นของค่านิยม (Value Stage) เป็นชั้นที่เด็กเริ่มเข้าใจค่านิยมของตนเองและของสังคม เช่น รายได้หรือชื่อเสียง เกียรติยศ ที่จะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ

2.4 ชั้นของการเปลี่ยนแปลง (Transition Stage) เป็นชั้นที่เด็กตระหนักถึงภาระหน้าที่ของตนในการตัดสินใจเลือกอาชีพ เด็กจะพยายามรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อนำมาพิจารณา

3. ระยะเลือกอาชีพตามความเป็นจริง (Realistic Period) เป็นระยะที่เด็กมีอายุระหว่าง 17 ปี จนถึง วัยผู้ใหญ่ตอนต้น การพัฒนาการเลือกอาชีพในขั้นนี้ แบ่งออกได้เป็น 3 ชั้น ดังนี้

3.1 ชั้นสำรวจอาชีพ (Exploration Stage) เป็นขั้นที่บุคคลสำรวจอาชีพต่าง ๆ เพื่อค้นอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตัวเองที่ได้ทราบแล้วในระยะพิจารณาอาชีพในขั้นนี้บุคคลจะทดลองเรียนวิชาการและวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ ทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนการทดลองทำงานนอกเวลาเรียนโดยเลือกเรียนหรือทำงานเฉพาะที่ตนเองสนใจ

3.2 ชั้นรวบรวมความคิด (Crystallization Stage) เป็นขั้นที่บุคคลมีความพร้อมที่จะเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งจากอาชีพที่บุคคลมีความสนใจอยู่ประมาณสองสามอาชีพ เนื่องจากได้รวบรวมและความคิดไว้พอสมควร

3.3 ชั้นตัดสินใจเลือกอาชีพ (Specification Stage) เป็นขั้นสุดท้ายของกระบวนการเลือกอาชีพในขั้นนี้บุคคลจะตัดสินใจเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจงอาชีพเดียว เช่น วิศวกร หรือทันตแพทย์ กระบวนการพัฒนาการด้านอาชีพของ Ginzberg ตั้งแต่ระยะเพื่อผันจนถึงขั้นสุดท้ายของระยะเลือกอาชีพตามความเป็นจริง กินเวลาประมาณ 10-15 ปี ทุกระยะและทุกขั้นตอนของการเลือกอาชีพดังกล่าว Ginzberg and Associates ตระหนักดีว่าได้เป็นไปได้โดยประมาณเท่านั้น ทั้งนี้ก็เพราะสังคมทุกสังคมในปัจจุบันมีความสับสนมากขึ้นและก็มีอาชีพเพิ่มขึ้นอีกเป็นอันมากและนอกจากนั้น บุคคลแต่ละคนยังมีความแตกต่างกันมากทั้งในด้านสภาพแวดล้อม สภาพร่างกายและจิตใจอีกด้วย สามารถได้พบว่า ชั้นทั้งสาม ที่เกิดกับบุคคลนั้นเร็วกว่าที่ Ginzberg and Associates ได้กล่าวไว้ในแนวคิดแต่ระยะขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการพัฒนาอาชีพก็ได้รับการยอมรับจากงานวิจัยหลายแห่ง แนวคิดของ Ginzberg and Associates จึงนับว่ามีประโยชน์ต่อการแนะแนวอาชีพโดยเฉพาะการช่วยให้นักแนะแนวได้ตระหนักว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลไม่ได้ทำได้ชั่วระยะเวลาอันสั้นแต่จะต้องเป็นกระบวนการที่ใช้เวลาอันยาวนาน

2.1.2 ทฤษฎีของฮอลแลนด์ (Holland)

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของ (Holland's Theory of Vocational Choice) Holland (1961, อ้างถึงใน ธิติมา ประภากรเกียรติ, 2548, น. 10) เป็นผู้ที่สร้างทฤษฎีการเลือกอาชีพแบบสำรวจความสนใจในอาชีพและแบบสำรวจบุคลิกภาพตนเองเพื่อช่วยในการเลือกอาชีพ โดยตั้งสมมติฐาน ไว้ดังนี้

1. การเลือกอาชีพเป็นการแสดงออกถึงบุคลิกภาพของบุคคล ความสนใจในอาชีพ แสดงให้เห็นถึงบุคลิกภาพในการทำงาน การใช้เวลาว่าง และงานอดิเรกของบุคคล
2. การสำรวจความสนใจในอาชีพเป็นการวัดบุคลิกภาพของบุคคล
3. ถ้าบุคคลเลือกประกอบอาชีพอย่างหนึ่ง อันเนื่องมาจากประวัติและบุคลิกภาพของเขา อาชีพอย่างเดียวกันนั้นก็จะต้องดึงดูดความสนใจของบุคคลที่มีบุคลิกภาพ หรือลักษณะที่ตรง หรือคล้ายคลึงกัน

4. บุคคลแต่ละคนมีความสนใจต่ออาชีพอยู่สองสามอาชีพ ซึ่งจะมีความสำคัญต่อการเลือกอาชีพมาก

5. ความพึงพอใจ ความมั่นคง และความสำเร็จ ในการประกอบอาชีพขึ้นอยู่กับความสอดคล้องระหว่างบุคลิกภาพของบุคคลกับสภาพแวดล้อมของงาน

Holland (1961) ได้สรุปทฤษฎีของเขาไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. ในสังคมของวัฒนธรรมตะวันตก สามารถแบ่งบุคคลออกตามลักษณะของบุคลิกภาพได้ 4 ประเภท คือ พวกชอบเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม พวกที่ชอบเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ใช้ความคิด การแก้ปัญหา พวกชอบเข้าสังคม พวกชอบระเบียบแบบแผน พวกที่มีความทะเยอทะยาน ชอบมีอำนาจ และพวกชอบศิลปะ

2. บรรดาอาชีพต่าง ๆ นั้น สามารถแบ่งตามลักษณะและสภาพแวดล้อมได้ 6 ชนิด ซึ่งสอดคล้องกับบุคลิกภาพของคนทั้ง 6 ประเภท

3. บุคคลย่อมแสวงหาสภาพแวดล้อมและอาชีพ ซึ่งเปิดโอกาสให้เขาได้ใช้ความสามารถ และทักษะเพื่อแสดงออกถึงค่านิยมและทัศนคติ ตลอดจนการมีบทบาทที่เหมาะสมและหลีกเลี่ยงบทบาทที่ไม่เหมาะสมกับตนเอง

4. พฤติกรรมของบุคคลสามารถอธิบายได้จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างแบบฉบับแห่งพฤติกรรมของเขากับสภาพแวดล้อมของเขา

Holland กล่าวว่า ถ้าบุคคลมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมสำหรับอาชีพใดอาชีพหนึ่งและได้รับความช่วยเหลือจากการได้รับข้อมูลด้านอาชีพและการให้คำปรึกษาด้านอาชีพแล้วจะทำให้เลือกอาชีพได้สะดวกและเหมาะสมถ้าบุคคลใดมีบุคลิกภาพไม่คงที่ในทางใดทางหนึ่งไม่มีความชอบหรือความสนใจในด้านใดเสียเลยจะประสบปัญหาในการเลือกอาชีพ ถ้าบุคคลใดไม่สามารถเลือกอาชีพตามความต้องการอันดับแรกของตนได้ ก็จะต้องเลือกอันดับรองลงมาซึ่งเหมาะกับบุคลิกภาพของเขาต่อไปแต่ถ้ามีความชอบที่กำกวมกันจะทำให้เลือกอาชีพได้ยาก

2.1.3 ทฤษฎีของโรว์ (Roe)

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของ Roe's Theory (1957, อ้างถึงใน สมปอง รักษาธรรม, 2540, น. 13-15) Roe เป็นนักจิตวิทยาคลินิก ได้สร้างทฤษฎีการเลือกอาชีพขึ้น เมื่อปีค.ศ. 1957 โดยอาศัยผลงานวิจัยทางด้านจิตวิทยาที่ทำไว้หลายโครงการงานวิจัยส่วนใหญ่เกี่ยวกับ

1. บุคลิกภาพมีความแตกต่างกันตามพันธุกรรม สิ่งแวดล้อมแบบแผนความสนใจ และแรงจูงใจอันจะนำไปสู่ความสัมฤทธิ์ผล

2. ความแตกต่างของบุคลิกภาพของบุคคลในการเข้าสู่อาชีพนั้นเป็นผลมาจากประสบการณ์บางอย่างในวัยเด็ก Roe ได้ปรับปรุงทฤษฎีใหม่ในปี ค.ศ. 1964 โดยใช้ความเข้าใจตามทฤษฎีของ Maslow เป็นพื้นฐาน จึงจัดทฤษฎีของ Roe อยู่ในประเภท “ทฤษฎีความต้องการ” (Needs Theory) เพราะได้

ให้ความสนใจต่อความต้องการของบุคคล Roe เห็นว่าทุกคนในสังคมอยู่ภายใต้อิทธิพลของความต้องการ ซึ่งบุคคลพยายามหาทางตอบสนองความต้องการของตน อาชีพในทัศนะของ Roe นั้น ไม่ได้หมายถึง แต่เพียงกิจกรรมที่บุคคลทำเพื่อหาเลี้ยงชีพเท่านั้น แต่หมายถึงวิถีชีวิตหรือกิจกรรมที่บุคคลกระทำเกือบ ตลอดชีวิต เพื่อให้ได้รับการตอบสนองความต้องการของตนทุกระดับวิถีชีวิตหรือรูปแบบของการดำเนินชีวิต ของบุคคลจึงเป็นผลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมในวัยเด็ก การเลือกรูปแบบการดำเนินชีวิตเพื่อให้ ตอบสนองความต้องการในระดับต่าง ๆ จึงเกิดเป็นอุปนิสัยในการเลือกอาชีพของบุคคล

ทฤษฎีของ Roe ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบด้วยกัน คือ

1. อิทธิพลของพันธุกรรมจะเป็นตัวกำหนดและจำกัดการพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความต้องการ

2. อิทธิพลของทฤษฎีความต้องการของ Maslow (Maslow Hierarchical Needs Theory) ซึ่งได้จัดลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์จากต่ำสุดไปถึงขั้นสูงสุด ไว้ดังนี้

2.1 ความต้องการด้านสรีระ (Physiological)

2.2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs)

2.3 ความต้องการความรักความเป็นเจ้าของ (Love and Belonging Needs)

2.4 ความต้องการเห็นตนเองมีคุณค่า (Esteem Needs)

2.5 ความต้องการที่จะเข้าใจตนเอง (Needs for Self-Actualization)

2.6 ความต้องการที่จะรู้และเข้าใจ (Desire to know and Understand)

2.7 ความต้องการทางด้านสุนทรีย์ (Aesthetic Needs)

3. อิทธิพลของประสบการณ์ในวัยเด็กตอนต้น (Early Childhood Experiences) ซึ่งเป็นผลมาจากการเลี้ยงดูเด็กของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง Roe ได้แบ่งแบบฉบับของการเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคลออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

3.1 การเลี้ยงดูแบบไม่สนใจหรือหลีกเลี่ยง (Avoidance of the Child) แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1.1 การเลี้ยงดูแบบไม่ยอมรับเด็ก พ่อ แม่ มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเด็กละเลย ไม่ให้ความสนใจต่อความคิดเห็นหรือความต้องการของเด็กปฏิบัติต่อเด็กแบบเย็นชาแต่จะคอยดูว่า และลงโทษเด็ก ชอบตั้งกฎเกณฑ์ทำให้เด็กขาดความสุขและมองโลกในแง่ร้าย ไม่ชอบสังคม และมีแนวโน้ม ที่จะเลือกอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลน้อย เช่น อาชีพด้านวิทยาศาสตร์ อาชีพการเกษตรและอาชีพ ด้านเทคนิค เป็นต้น

3.1.2 การเลี้ยงดูแบบละเลยเด็กหรือทอดทิ้ง พ่อ แม่ จะละเลยไม่เอาใจใส่ ไม่รับผิดชอบทอดทิ้งให้เด็กดิ้นรนตามลำพัง ไม่สัมผัสและไม่ตอบสนองในด้านต่าง ๆ ของเด็กแต่จะให้

เฉพาะปัจจัยขั้นพื้นฐานบ้าง เด็กจะขาดความสุขและมักมองโลกในแง่ร้าย ไม่ชอบสังคมและมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลน้อย

3.2 การเล็งดูด้วยอารมณ์ (Emotional Concentration on the Child) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.2.1 การเล็งดูแบบปกป้องมากเกินไป พ่อ แม่ มีความรักเอ็นดูต่อเด็กมาก ให้ความสุขความอบอุ่น ปกป้อง ระวังระวังทุกฝีก้าว ถูกจำกัดอิสรภาพ และไม่ยอมให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองทำให้เด็กต้องพึ่งแต่พ่อ แม่ เด็กมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่สัมพันธ์กับบุคคลน้อย

3.2.2 การเล็งดูแบบเข้มงวดเรียกร้องจากเด็กมาก พ่อ แม่ จะวางมาตรฐานไว้สูงความหวังสูงเกินกว่าเด็กจะทำได้บังคับให้เด็กกระทำการต่าง ๆ ที่สังคมยอมรับ เด็กจะได้รับความรักก็ต่อเมื่อสามารถทำตามสิ่งที่ผู้ปกครองคาดหวังไว้ได้สำเร็จ การเล็งดูแบบนี้จะทำให้เด็กเกิดความเครียดสูงซึ่งทำให้เด็กเป็นคนก้าวร้าวและเก็บตัวเด็กจะมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่สัมพันธ์กับบุคคลน้อย

3.3 การเล็งดูแบบยอมรับ ให้ความรักและความอบอุ่นแก่เด็ก (Acceptance of the Child) ซึ่งแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

3.3.1 การเล็งดูแบบไม่เข้มงวดต่อเด็ก ผู้ปกครองให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็กตั้งกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมความประพฤติของเด็กเพียงเล็กน้อยและไม่เข้มงวดต่อกฎเกณฑ์ เด็กได้รับความอบอุ่นและชอบสังคมกับบุคคลอื่น เด็กมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่สัมพันธ์กับบุคคล เช่น อาชีพธุรกิจ อาชีพบริการ และอาชีพการแสดง เป็นต้น

3.3.2 การเล็งดูแบบ ให้ความรักผู้ปกครอง ให้ความรักความอบอุ่นให้กำลังใจให้การสนับสนุน เด็กมีความสุขมีอิสระและได้รับการตอบสนองความต้องการชอบสังคมและมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่สัมพันธ์กับบุคคลมาก

Roe มีความเชื่อว่า องค์ประกอบดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับอาชีพของคุณ ดังนี้

1. แบบฉบับของการเล็งดูเด็กมีอิทธิพลต่อการเลือกประเภทอาชีพ
2. ความต้องการในระดับต่าง ๆ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากอิทธิพลของพันธุกรรมที่มีผลต่อระดับความสำเร็จในการประกอบอาชีพของคุณ ความสำเร็จจะมีมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับความสามารถและภูมิหลังทางด้านเศรษฐกิจสังคมของคุณ

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกษตรอินทรีย์

เกษตรอินทรีย์ เป็นระบบการเกษตรที่ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งพบว่า ประเทศไทยทุกภูมิภาคในสมัยก่อนได้มีการผลิตเกษตรอินทรีย์ โดยผ่านภูมิปัญญาไม่พึ่งสารเคมีใด ๆ มีกลไกการผลิตที่เอื้อการดำรงชีพ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ยังไม่ถูกทำลายทั้งในชั้นบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับปัจจัยการผลิตจะเห็นได้ว่าการผลิตการเกษตรของเกษตรกรไทยนั้นไม่ได้เชื่อมโยงกับความต้องการด้านเศรษฐกิจเชิงทุนนิยม แต่เป็นการผลิตเพื่อยังชีพ แม้จะย้อนกลับไปเมื่อ 20 ปีที่ผ่านมาจะมีคำถามที่ว่า “เกษตรอินทรีย์” หมายความว่าอย่างไรมีความหมายกันทั้งในระดับองค์กรระดับปัจเจกบุคคลโดยขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความเข้าใจของกลุ่มองค์กรและบุคคลเหล่านี้ได้ให้ความหมายเกษตรอินทรีย์ ดังนี้

กรมวิชาการเกษตร (2543, น. 3) ให้คำจำกัดความว่า เกษตรอินทรีย์ คือ ระบบการผลิตที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมรักษาสมดุลของธรรมชาติและ ความหลากหลายของทางชีวภาพ โดยมีระบบการจัดการนิเวศวิทยาที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติและหลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและฮอร์โมนต่าง ๆ ตลอดจนไม่ใช้พืชหรือสัตว์ที่เกิดจากการตัดต่อทางพันธุกรรม ที่อาจเกิดมลพิษในสภาพแวดล้อม เน้นการใช้อินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยชีวภาพ ในการปรับปรุงบำรุงให้มีความอุดมสมบูรณ์เพื่อให้ต้นพืชมีความแข็งแรงสามารถต้านทานโรคและแมลงด้วยตนเอง รวมถึงการนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ประโยชน์ด้วยผลผลิตที่ได้จะปลอดภัยจากสารพิษตกค้างทำให้ปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคและไม่ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมอีกด้วย

มูลนิธิสายใยแผ่นดิน (2544, น. 46) ได้ให้ความหมายของระบบเกษตรอินทรีย์ หมายถึง สารที่ได้จากซากพืชซากสัตว์ คำนิยามที่ยอมรับ คือ คำนิยามของสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements หรือ IFOAM) ได้ให้ความหมายของเกษตรอินทรีย์ คือ “ระบบการเกษตรที่ผลิตอาหารและเส้นใยด้วยความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยเน้นหลักที่การปรับปรุงบำรุงดิน การเคารพต่อศักยภาพทางธรรมชาติของพืช สัตว์ และนิเวศการเกษตร ระบบเกษตรอินทรีย์ จึงลดการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอกและหลีกเลี่ยง การใช้สารเคมีสังเคราะห์ เช่น ปุ๋ย สารกำจัดศัตรูพืช และเวชภัณฑ์สำหรับสัตว์แต่ในขณะเดียวกันก็พยายามประยุกต์ใช้ธรรมชาติในการเพิ่มผลผลิต และการพัฒนาความต้านทานต่อโรคของพืช และสัตว์เลี้ยง หลักการระบบเกษตรอินทรีย์นี้ เป็นหลักการสากลที่สอดคล้องกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม ภูมิอากาศ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย”

สุดใจ จงวรกิจวัฒนา (2545, น. 6-14) ได้ให้ความหมายของเกษตรอินทรีย์ไว้ว่า หมายถึง ระบบเกษตรทางเลือกระบบหนึ่งที่ใช้พื้นฐานของหลักการทางนิเวศวิทยามาประยุกต์กับการทำเกษตร โดยมีจุดประสงค์หลักในการทำเกษตรแบบยั่งยืนให้ผลผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคช่วยอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อม โดยใช้หลักการสร้างความหลากหลายทางชีวภาพก่อให้เกิดการผลิตที่เน้นการผสมผสานเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยหมุนเวียนการใช้ทรัพยากรในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การใช้เศษพืชเป็นอาหารสัตว์ และใช้มูลสัตว์ วัตถุดิบทรีย์อื่นเป็นสารบำรุงดิน ไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ไม่ว่าจะเป็นในรูปของปุ๋ย สารกำจัดศัตรูพืช และเวชภัณฑ์สำหรับสัตว์เพื่อการผลิตในฟาร์ม รวมถึงการไม่ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ที่มีการตัดต่อพันธุกรรม (GMOs) ที่ยังไม่มีข้อพิสูจน์ว่าจะไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและผู้บริโภค

กรมส่งเสริมการเกษตร (2547, น. 6) กล่าวว่า เกษตรอินทรีย์ หมายถึง ระบบการเกษตรที่ผลิตอาหารและเส้นใยด้วยความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจโดยเน้นหลักการปรับปรุงบำรุงดิน การเคารพต่อศักยภาพทางธรรมชาติของพืช สัตว์ และระบบนิเวศทางการเกษตร

สมศักดิ์ อาศรัยจ้าว (2547, น. 2) ได้ให้คำจำกัดความว่า เกษตรอินทรีย์ คือ การเกษตรที่สร้างสรรค์ให้ระบบนิเวศการเกษตรเกิดการผลผลิตที่ยั่งยืน ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่มีหลากหลายทางชีวภาพในระบบการเกษตรให้เกิดการผลิตที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์เป็นการหมุนเวียนการใช้ทรัพยากรในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

นิรนาม (2548, น. 4-5) กล่าวว่า เกษตรอินทรีย์ หมายถึง ระบบการผลิตที่คำนึงสภาพแวดล้อม รักษาสมดุลทางธรรมชาติและหลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และฮอร์โมนต่าง ๆ เน้นการใช้อินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยชีวภาพในการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความสมบูรณ์เพื่อให้พืชสามารถต้านทานโรคและแมลงด้วยตนเองรวมถึงการนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ประโยชน์ผลผลิตที่ได้จะปลอดภัยจากสารเคมีทำให้ปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ไม่ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม

สมคิด ดิสถาพร (2549) ได้ให้ความหมายของเกษตรอินทรีย์ที่บ่งบอกถึงความสมดุลของธรรมชาติว่า “เกษตรอินทรีย์เป็นระบบที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมรักษาสมดุลของธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีระบบการจัดการนิเวศวิทยาที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติและหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ที่อาจก่อให้เกิดมลพิษในสภาพแวดล้อม รวมถึงการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ประโยชน์

คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ (2551) ได้ให้ความหมายของเกษตรอินทรีย์ในลักษณะการพึ่งพาตนเองและก่อให้เกิดความสมดุลในระบบนิเวศว่า “เกษตรอินทรีย์เป็นการเกษตรที่ใช้หลักการพึ่งพิงความสมดุลตามธรรมชาติอย่างเป็นองค์รวม เพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดระบบนิเวศการเกษตรที่ยั่งยืนสามารถให้ผลผลิตที่ดีในสภาพแวดล้อมที่ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องอย่างยั่งยืน

ผสมผสานระบบการเกษตรทุกระบบที่ส่งเสริมและปรับปรุงสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ เพื่อผลิตอาหาร และปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีพที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค

สุพจน์ บุญแรง (2552) ได้ให้ความหมายของเกษตรอินทรีย์ตามแนวทางเดียวกับพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ว่าเป็นร่างกาย และจิตใจ สติปัญญา สิ่งมีชีวิต ดังนั้นเกษตรอินทรีย์ ถ้าแปลความหมายตรง ๆ คือ การทำเกษตรจากสิ่งมีชีวิตด้วยจิตวิญญาณและสติปัญญาเป็นการเกษตร แบบธรรมชาติ

สรุปได้ว่า เกษตรอินทรีย์ หมายถึง การเกษตรที่ใช้หลักการพึ่งพิงความสมดุลตามธรรมชาติ อย่างเป็นองค์รวม เพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดระบบนิเวศการเกษตรที่ยั่งยืน รักษาสมดุลของธรรมชาติ และความหลากหลายของทางชีวภาพ หลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัด ศัตรูพืช และฮอร์โมนต่าง ๆ เน้นการใช้อินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสด ในการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์เพื่อให้พืชสามารถต้านทานโรคและแมลงด้วยตนเอง รวมถึงการนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ประโยชน์สามารถให้ผลผลิตที่ดีในสภาพสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องอย่างยั่งยืนระยะยาว ผสมผสานระบบการเกษตรทุกระบบที่ส่งเสริม และปรับปรุง สิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ เพื่อผลิตอาหารและปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีพที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคใช้หลักการสร้างความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศเกษตรให้เกิด การผสมผสานเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างเป็นองค์รวมมีการหมุนเวียนใช้ทรัพยากรในไร่นาให้เกิดประโยชน์ สูงสุด

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชรัชกาลปัจจุบัน ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 30 ปี ด้วยสายพระเนตรที่ยาวไกลและลึกซึ้งยิ่งกว่านักพัฒนาหรือนักวิชาการใด ๆ จะมีสติปัญญาเสมอ เหมือนได้ดั่งพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระองค์นับ ตั้งแต่ปี 2517 เป็นต้นมา ที่ได้ทรง เน้นย้ำแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนบนหลักแนวคิดพึ่งตนเอง เพื่อให้เกิดความพอมี พอกิน พอใช้ และมีความสุข โดยใช้หลักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงการพัฒนาที่สมดุล ก้าวหน้าไปอย่างเป็นขั้น เป็นตอนอย่างถูกต้องตามหลักวิชาและการมีคุณธรรมเป็นกรอบในการคิดและการกระทำสามารถประยุกต์ใช้ ในทุกมิติชีวิตทุกภาคส่วนและทุกด้านของการพัฒนา เพื่อสังคมส่วนรวมจะได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเจริญก้าวหน้าไปพร้อมกันอย่างมั่นคงและยั่งยืน ดังนั้นเพื่อเป็นพื้นฐานแนวคิดเพื่อนำไปสู่การกำหนด กรอบแนวคิดการบริหารสถานศึกษาพอเพียงแบบมีส่วนร่วมเพื่อความยั่งยืนของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงนำเสนอสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1.1.1 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางที่ควรดำรงอยู่และปฏิบัติตนแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ 2540 ให้ใช้เป็นแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นวิกฤตและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งนักวิชาการได้ให้ทัศนะไว้สอดคล้องกัน เช่น กระทรวงศึกษาธิการ (2552, น. 9) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่เป็นทั้งแนวคิด หลักการและแนวทางปฏิบัติตนของแต่ละบุคคลและองค์กร โดยคำนึงถึงความพอประมาณกับศักยภาพของตนเองและสภาวะแวดล้อม ความมีเหตุมีผลที่ถูกต้องตามความเป็นจริงและการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง คือ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต โดยใช้ความรู้ต่าง ๆ อย่างถูกหลักวิชาการด้วยความรอบคอบและระมัดระวังควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม คือ รู้จัก แยกแยะผิดชอบชั่วดี ละอายที่จะทำความชั่ว เกรงกลัวต่อผลจากการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือสังคม มีการแบ่งปัน ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นและชีวิตอื่น ๆ เห็นความสำคัญของการร่วมมือปรองดองกันในสังคมซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกันร่วมสร้างสรรค์พลังในทางบวกอย่างรู้ รัก สามัคคีนำไปสู่การพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุ/เศรษฐกิจ ด้านสังคม/ชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม/ความเชื่อ/ค่านิยมต่าง ๆ อภิชัย พันธเสน (2546, น. 78) ได้ประมวลความหมายเศรษฐกิจพอเพียงจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยตีความแบ่งความคิดของนักเศรษฐศาสตร์ออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1) เข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นเรื่องของภูมิปัญญาไทยในการประยุกต์ศาสนาเข้าในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นเรื่องของจิตวิญญาณของคนในประเทศจึงเป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนือเศรษฐศาสตร์ กลุ่มที่ 2) อธิบายว่า เศรษฐกิจพอเพียงในฐานะองค์ประกอบที่สำคัญสามส่วน คือ ความพอดี ซึ่งมีความหมายคล้าย ๆ กับดุลยภาพ (Equilibrium) ในวิชาเศรษฐศาสตร์ การลดความเสี่ยง และการพึ่งพาตนเอง กลุ่มที่ 3) อธิบายว่าสอดคล้องกับเศรษฐกิจกระแสหลัก และกลุ่มที่ 4) อธิบายว่า เป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นจากที่กล่าวมาข้างต้น คือ เน้นที่ความพอเพียงของบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคมวงกว้างตลอดจนถึงระดับประเทศ แนวคิดในกลุ่มนี้แบ่งได้เป็น 3 กลุ่มย่อย คือ 1) เศรษฐกิจพอเพียงมีองค์ประกอบสามส่วน คือ ความพอดี ความเสี่ยง และการพึ่งพาตนเอง ซึ่งเป็นการรักษาดุลยภาพในทางเศรษฐศาสตร์แต่เน้นดุลยภาพที่มีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา คือ เป็นพลวัต (Dynamic) ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสมของแต่ละบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับความเสี่ยง คือ การสร้างภูมิคุ้มกันให้ปลอดภัยจากความแปรผันให้มากที่สุดและผลก็ไปสู่ลักษณะที่ยั่งยืน (Sustainability) ในด้านการพึ่งพาตนเอง คือ ความพยายามในการเพิ่มขีดความสามารถในการควบคุมปัจจัยที่ก่อให้เกิดความไม่แน่นอนต่าง ๆ ในส่วนที่แต่ละคนสามารถควบคุมได้ด้วยตนเองมากที่สุด โดยใช้สติความรู้และความเพียร 2) กลุ่มที่อธิบายความพอเพียงว่า มีความหมาย

ใกล้เคียงกับความยั่งยืน (Sustainability) ซึ่งเน้นให้แต่ละคนลดความเสี่ยงเพื่อลดต้นทุนในการแลกเปลี่ยนจากสังคมภายนอก และ 3) กลุ่มที่มองระบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องเสริมประสิทธิภาพโดยรวม ในจุดที่ระบบตลาดไม่สามารถเข้าถึงหรือก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนมีต้นทุนสูงจนเกินไป สรุปว่า เศรษฐกิจพอเพียงแท้จริงแล้ว คือ พุทธเศรษฐศาสตร์เนื่องจากเป็นปรัชญาที่ชี้แนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตามของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง

สอดคล้องกับอำพล เสนาณรงค์ (2550, น. 69) ได้บรรยายถึงปัจจัยและองค์ประกอบเศรษฐกิจพอเพียงโดยสรุปมาจากแปลงทฤษฎีใหม่ 7 ข้อ คือ 1) พึ่งพาตนเอง 2) พอประมาณ 3) เดินทางสายกลาง 4) มีภูมิคุ้มกัน 5) มีเหตุมีผล 6) เป็นคนดี 7) รู้รักสามัคคี โดยขยาย ความถึง 1) การพึ่งพาตนเองว่า พุทธศาสนาพึ่งพาตนเองเหมาะสมกับสภาพของรัฐกล่าวถึงการใช้จ่ายโดยประหยัดและอดออม พึ่งพาตนเอง 2) พอประมาณ หมายถึงการค่อย ๆ ทำตามกำลังกาย กำลังทุนค่อยทำจากงานเล็กไปหางานใหญ่ด้วยวิธีง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน 3) เดินสายกลาง คือ ไม่ประหยัดจนเกินไปอยู่ในความไม่ประมาท และ 4) มีเหตุมีผลทำด้วยสติมีปัญญามีเหตุผลที่จะทำอะไรก่อนหลังเรื่องความสามัคคีต้องอาศัยความเข้าใจที่สำคัญขาดความสามัคคีไม่ได้ คือ เอื้ออาทรเพื่อนบ้านช่วยเหลือแลกเปลี่ยนเหตุผลซึ่งกันและกัน เมื่ออาชีพมีความก้าวหน้าก็ต้องรวมกลุ่มกันในการทำงานเดียวกับ สุขเมธ ตันติเวชกุล (2549, น. 39-45) ได้อธิบายถึงเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริอยู่เหนือกว่าเศรษฐกิจแบบทุนนิยมของตะวันตก ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องวัตถุที่เป็นรูปธรรม เช่น เงิน ทรัพย์สิน กำไร ไม่เกี่ยวกับเรื่องจิตใจซึ่งเป็นนามธรรม แต่เศรษฐกิจพอเพียงมีขอบเขตกว้างขวางกว่าเศรษฐกิจ นายทุนหรือเศรษฐกิจธุรกิจ เพราะครอบคลุมถึง 4 ด้าน คือ 1) มิติด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกินให้มีความขยันหมั่นเพียรประกอบสัมมาอาชีพเพื่อให้พึ่งตนเองได้ให้พ้นจากความยากจน การปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริเป็นตัวอย่งของการปฏิบัติตามเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้ช่วยให้เกษตรกรจำนวนมากมีรายได้เพิ่มสูงขึ้นและมีชีวิตที่เป็นสุขตามสมควรแก่อัตภาพพ้นจากการเป็นหนี้และความยากจนสามารถพึ่งตนเองได้มีครอบครัวที่อบอุ่นและเป็นสุข 2) มิติด้านจิตใจ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พอประมาณ และพอใจ ในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ ไม่โลภ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มที่ตัวเอง โดยสร้างรากฐานทางจิตใจที่มั่นคง โดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอเป็นการปฏิบัติตามทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา 3) มิติด้านสังคม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดสังคมที่มีความสุขสงบ ประชาชนมีความเมตตา เอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ มุ่งให้เกิดความสามัคคีร่วมมือ เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้โดยปราศจากการเบียดเบียนกัน การเอารัดเอาเปรียบกัน การมุ่งร้ายทำลายกัน และ 4) มิติด้านวัฒนธรรม วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิต (Way of Life) ของประชาชน เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อดออม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ซึ่งทำให้เกิดการเป็นหนี้เป็นสินเกิดการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงที่สุดปัญหาหนึ่งที่บ่อนทำลายความมั่นคงของชาติและ สมพร เทพสิทธิ (2548, น. 36-37)

ได้อธิบายถึง “เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ” ของพระธรรมปิฎก (ประยุทธ ปยุตโต) ว่าเศรษฐศาสตร์แนวพุทธนี้มีลักษณะเป็นสายกลาง อาจจะเรียกว่า เศรษฐศาสตร์ สายกลางหรือเศรษฐศาสตร์มีขั้วมาปฏิบัติที่ว่าเป็นสายกลางเป็นมัชฌิมา คือ มีความพอดี พอประมาณ ได้ดุลยภาพ ความพอดี คือ จุดที่คุณภาพชีวิตกับความพึงพอใจมาบรรจบกัน หมายความว่า เป็นการได้รับความพึงพอใจด้วยการตอบสนองความต้องการของคุณภาพชีวิต ตัวกำหนดเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ คือ มัตตัญญูตา ความรู้จักพอประมาณ รู้จักพอประมาณ รู้จักพอดีในการบริโภค หมายถึง ความพอดีให้คุณภาพของชีวิตมาบรรจบกับความพึงพอใจ

อย่างไรก็ตาม ประเวศ วะสี (2550, น. 16) ยังเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง พอเพียงสำหรับทุกคน มีธรรมชาติพอเพียง มีความรักพอเพียง มีปัญญาพอเพียง เมื่อทุกอย่างพอเพียงก็เกิดความสมดุล จะเรียกว่า เศรษฐกิจสมดุลก็ได้เมื่อสมดุลเป็นปกติ สบายไม่เจ็บไข้ ไม่วิฤติ เศรษฐกิจพื้นฐานกับเศรษฐกิจชุมชนล้วนมุ่งไปสู่เศรษฐกิจพอเพียง ข้อสำคัญเมื่อพูดถึงเศรษฐกิจพื้นฐานต้องไม่มองเรื่องเศรษฐกิจแบบแยกส่วนเป็นเศรษฐกิจที่อยู่บนความเข้มแข็งของสังคมหรือชุมชน อาศัยการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการ ส่วน สุเมธ ตันติเวชกุล (2549, น. 1-3) ชี้ให้เห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศหรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลนั้น คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน ความเป็นอยู่อย่างประมาทตนตามอัตภาพและที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พันธนาการอยู่กับสิ่งใด และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีทั้งด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติเวลาทรงงานพระเจ้าอยู่หัวทรงนึกถึงทฤษฎีและปฏิบัติเสมออันเป็นผลจากการทรงศึกษาค้นคว้าและทดลองด้วยพระองค์เอง จนเป็นที่ถ่องแท้ในพระราชหฤทัยว่าเป็นทฤษฎีที่ใช้ได้และเป็นปฏิบัติที่ก่อให้เกิดผลดีต้องเริ่มต้นจากตัวเรา พึ่งพาตนเองได้ในเบื้องต้นต่อไป ก็คือ สร้างความเจริญให้กับชีวิตสร้างความเจริญให้กับครอบครัวแล้วไปช่วยเหลือสังคมชุมชนได้ต่อไป (เกษม วัฒนชัย, 2548, น. 4) และคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2550, น. 4-5) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ

เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่ใช้คุณธรรมกำกับความรู้ เป็นการพัฒนาตัวเอง ครอบครัว องค์กร ชุมชน สังคม ประเทศชาติให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล มั่นคง ยั่งยืน และเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติ เพื่อให้คนส่วนใหญ่พอมีพอกินพอใช้สามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อให้คนกับคนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเพื่อให้คนกับธรรมชาติอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล ยั่งยืนและให้แต่ละคนดำรงตนอย่างมีศักดิ์ศรีรากเหง้าทางวัฒนธรรม

2.1.1.2 ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย (2550, น. 77-82) ได้กล่าวถึง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศใน 6 ประการ ดังนี้

- 1) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการขจัดความยากจนและการลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจของคนจน
- 2) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของการสร้างพลังอำนาจของชุมชน และการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศ
- 3) เศรษฐกิจพอเพียงช่วยยกระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทด้วยการสร้างข้อปฏิบัติในการทำธุรกิจที่เน้นผลกำไรระยะยาวในบริบทที่มีการแข่งขัน
- 4) หลักการเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญยิ่งต่อการปรับปรุงมาตรฐานของธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐ
- 5) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของชาติเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยฉับพลันเพื่อปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นและเพื่อวางแผนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเติบโตที่เสมอภาคและยั่งยืน และ
- 6) ในการปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนค่านิยมและความคิดของคนเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาคน

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2550, น. 6) ยังได้ระบุถึงความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคนด้านการพัฒนาเพิ่มอีก 3 ประการ ดังนี้

1. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกับผู้อื่นตลอดจนเสรีภาพในสังคมได้อย่างสันติสุข ไม่เบียดเบียน ไม่เอารัดเอาเปรียบ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตเมตตา และจิตสาธารณะ
2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ทำลาย เห็นคุณค่า และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ
3. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้มนุษย์อยู่อย่างมีรากเหง้าทางวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา ค่านิยมและเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ของแต่ละบุคคล /สังคม

นอกจากนี้แล้ว กระทรวงศึกษาธิการ (2551, น. 3) ยังได้สรุปความสำคัญของ เศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้ 1) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการขจัดความยากจน และการลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ 2) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของการสร้างพลัง อำนาจของชุมชน และการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศ 3) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยยกระดับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กรต่าง ๆ ด้วยการสร้างข้อปฏิบัติในการดำเนินงานบนรากฐานของความพอเพียง 4) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะมีความสำคัญยิ่งต่อการปรับปรุงมาตรฐานของธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐ 5) ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของชาติ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยฉับพลันและเพื่อปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ให้เหมาะสม และ 6) ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยการพัฒนาคนให้พออยู่พอกินและอยู่ดีมีสุขพึงตนเองได้ระดับหนึ่ง มีศักยภาพ มีทางเลือกทั้งด้านสุขภาพ ความรู้ ทักษะ อาชีพ เสรีภาพ และ 7) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยให้มีมนุษย์อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติสุข ไม่เบียดเบียน ไม่เอาัดเอาเปรียบ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ มีจิตเมตตา และจิตสาธารณะดังนั้น ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเปรียบเสมือนแสงเทียน ที่ส่องสว่างให้เห็นหนทางที่จะก้าวเดินต่อไปของแต่ละบุคคล ชุมชน และของประเทศชาติโดยเป็นแนวทาง ที่เน้นการเจริญเติบโตที่ค่อย ๆ พัฒนาขึ้นตามศักยภาพที่มีอยู่จริงอย่างมีเหตุมีผล เป็นขั้นเป็นตอนด้วยความ มั่นคง และเตรียมพร้อมด้วยความไม่ประมาทในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจจะ เกิดขึ้น นับเป็นกระบวนการมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริงมากกว่าการสร้างความสำเร็จเติบโต อย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดดที่ลอกเลียนแบบมาจากรูปแบบการพัฒนาของสังคมอื่น ๆ โดยไม่พิจารณา ให้อบคอบ ซึ่งการมุ่งเน้นแต่ผลลัพธ์ในระยะสั้นมากกว่าความยั่งยืนของการพัฒนา ซึ่งนับเป็นการเสี่ยง ต่อความไม่แน่นอนทั้งหลายที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้มาก ปัจจุบันประชาชนชาวไทยทุกระดับในทุกภาคส่วน ของสังคม ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม นักวิชาการ ได้ย้อนกลับมาให้ความสำคัญกับการพัฒนา และดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำริของพระองค์ท่านอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น

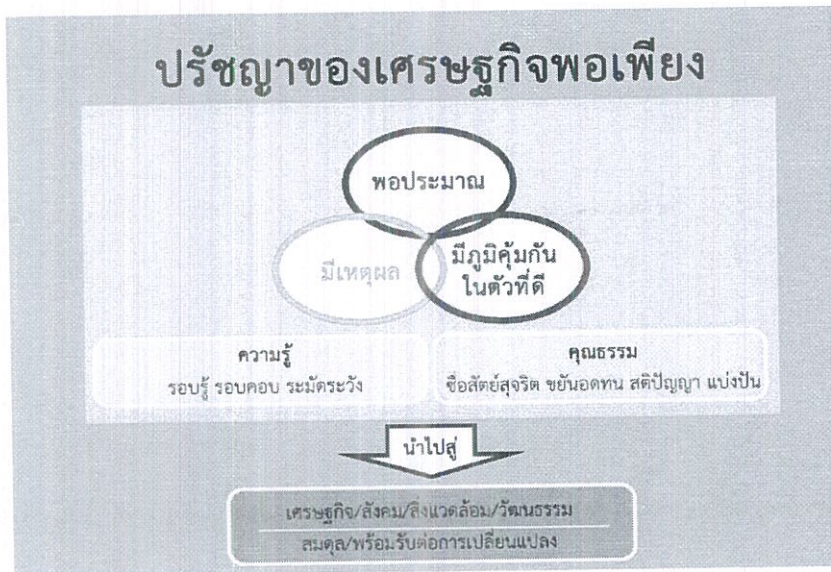
2.1.1.3 องค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรียานุช พิบูลสรารุช (2550, น. 76-77) ความพอเพียง ประกอบด้วย คุณลักษณะ 3 ประการ ดังนี้ คือ 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะ ของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไปและ ต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรมจรรยาและวัฒนธรรมที่ติงามโดยพิจารณา จากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบรู้ และรอบคอบ และ 3) ระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบ

และการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่

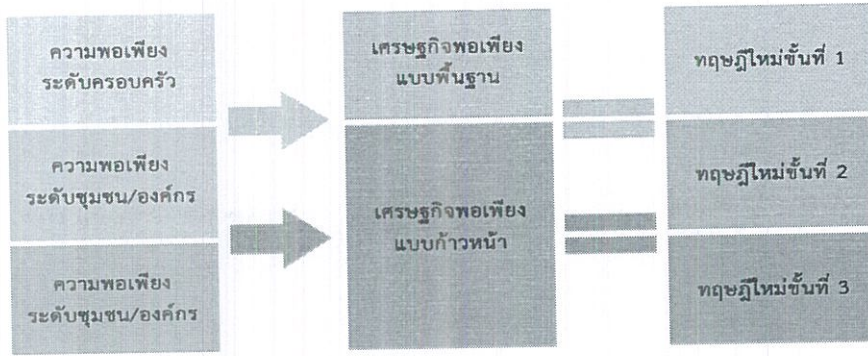
นอกจากนี้ ยังมีเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การตัดสินใจและการกระทำเป็นไปพอเพียง จะต้องอาศัยทั้งคุณธรรมและความรู้ ดังนี้ คือ 1) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องสร้างเสริมให้เป็นพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ประกอบด้วย ด้านจิตใจคือ การตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิตและด้านการกระทำ คือ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่วอกแวก ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปันและรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ในสังคม และ 2) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย การฝึกตนให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบ และความระมัดระวังที่จะนำความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและในชั้นปฏิบัติ เศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นปรัชญาที่เป็นทั้งแนวคิด หลักการ และแนวทางปฏิบัติตนของแต่ละบุคคลและองค์การโดยคำนึงถึงความพอประมาณกับศักยภาพของตนเอง และสภาวะแวดล้อม ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ในตัวเอง โดยใช้ความรู้อย่างถูกหลักวิชาการ ด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนกัน แบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมมือปรองดองกันในสังคม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน สร้างสรรค์พลังในทางบวก นำไปสู่ความสามัคคี การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ได้บางคนเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องปลูกพืชผักหรือการทำเกษตรผสมผสาน

ปริญญช พิบูลสงคราม (2550, น. 151) จากการสำรวจความรู้ความเข้าใจของสวนดุสิตโพลล์ ในปี 2548 พบว่า มีคนเข้าใจผิดในลักษณะนี้น้อยลง โดยคนไทยประมาณ ร้อยละ 70.00 รู้จักเศรษฐกิจพอเพียงและส่วนมากเริ่มเข้าใจแล้วว่าไม่ใช่เรื่องการแบ่งที่ดิน 30: 30: 30: 10 ไม่ใช่เรื่องการปลูกพืชผักสวนครัวและไม่ใช่เรื่องที่ใช้ได้เฉพาะภาคเกษตรหรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจจากภูมำเท่านั้น แต่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องการดำเนินชีวิตของคนทั่วไปส่วนการตีความและนำไปประยุกต์ใช้นั้นมีแนวคิดที่หลากหลาย ซึ่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปลได้ดังภาพต่อไปนี้

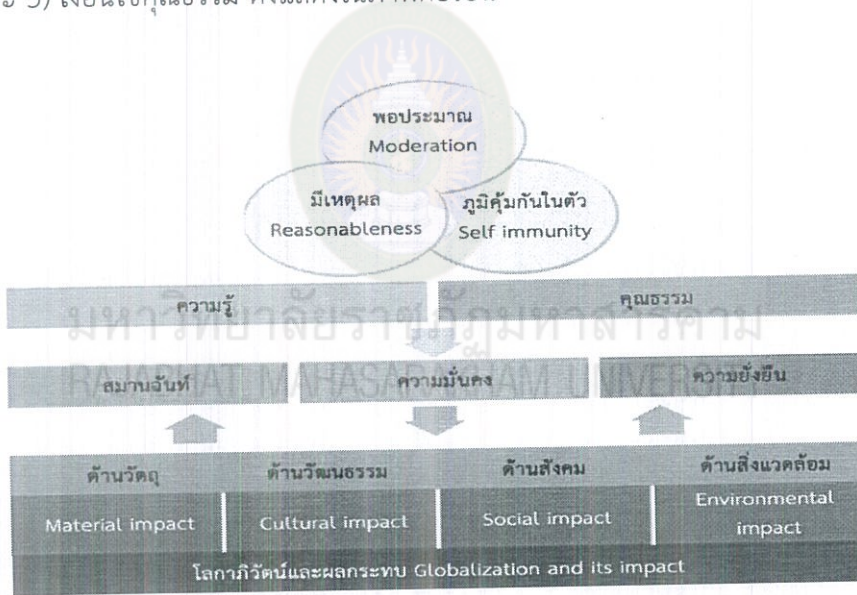
ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ จะเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติหรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน สติและปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี เศรษฐกิจพอเพียงจึงมีความหมายกว้างกว่าทฤษฎีใหม่โดยที่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดที่ชี้บอกหลักการและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ในขณะที่แนวพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่หรือเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางการพัฒนาภาคเกษตรอย่างเป็นขั้นตอนนั้น เป็นตัวอย่างการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมเฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสม ดังนั้นความพอเพียงในแต่ละระดับเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ในแต่ละขั้นมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจสรุปเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่

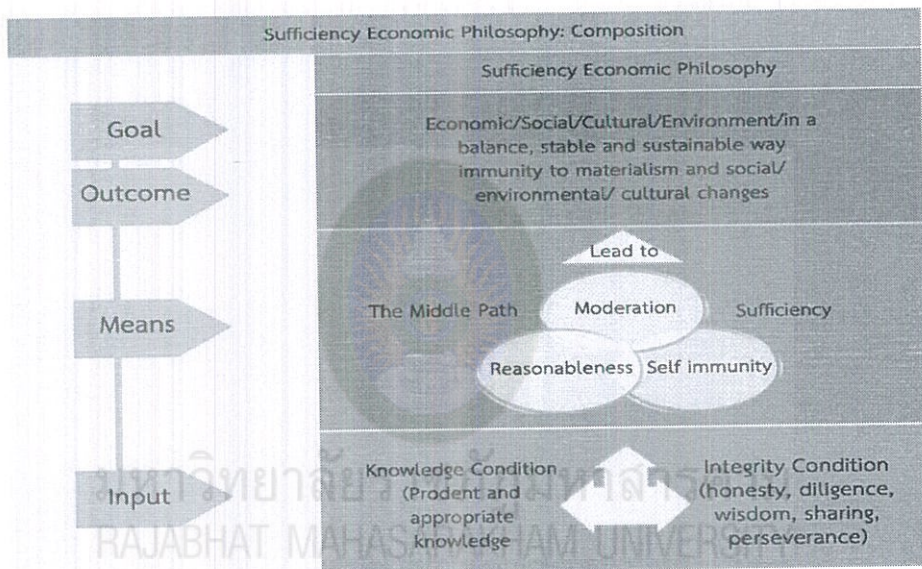
UNDP Thailand (2007, p. 30) ได้นำเสนอองค์ประกอบความพอเพียง 3 ห่วง และ 2 เงื่อนไข ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล 3) ระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี 4) เงื่อนไขความรู้ และ 5) เงื่อนไขคุณธรรม ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.3 องค์ประกอบความพอเพียงของ UNDP Thailand

เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (2550, น. 8) ได้นำเสนอกรอบการพัฒนาตามดัชนีชี้วัดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแต่ละมิติ คือ ความพอประมาณ (Moderation) ความมีเหตุผล (Reasonableness) ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (Self-Immunity) เงื่อนไขความรู้ (Knowledge Condition) และเงื่อนไขคุณธรรม (Integrity Condition) เงื่อนไขความรู้ (Knowledge Condition) และเงื่อนไขคุณธรรม (Integrity Condition) มิติคุณธรรมและวัฒนธรรม (Moral and Cultural Dimensions) มิติทางการศึกษา (Educational Dimension) มิติด้านสังคม (Social Dimension) มิติการบริหารจัดการ

เขตพื้นที่ของรัฐและเอกชน (Management of Public and Private Sectors Dimensions) มิติทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology Dimensions) มิติด้านเศรษฐกิจ (Economy Dimension) และมิติทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (Resource and Environmental Dimensions) ในทำนองเดียวกัน Gold (2022, Cited in Shone, 2014, p. 74) ได้นำเสนอองค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยป้อน (Input) ได้แก่ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม วิธีการ หรือแนวทางดำเนินงานที่เป็นทางสายกลาง/ความพอเพียง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกันในตัวที่นำไปสู่ผลลัพธ์ และเป้าหมาย คือ ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.4 องค์ประกอบความพอเพียงของ GoL

นอกจากนั้น Shone (2014, p. 83) ยังได้เสนอหลักการและดัชนีชี้วัดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่า ประกอบด้วย หลักการความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล และหลักภูมิคุ้มกัน และดัชนีชี้วัด ได้แก่ มิติคุณธรรมและวัฒนธรรม มิติทางการศึกษา มิติด้านสังคม มิติการบริหารจัดการเขตพื้นที่ของรัฐและเอกชน มิติทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

2.1.1.4 แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยพื้นฐาน ก็คือ การพึ่งตนเอง เป็นหลักการทำอะไรอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รอบคอบ ระมัดระวัง พิจารณาถึงความพอดี พอเหมาะ พอควร ความสมเหตุ สมผล และการพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ การสร้างสามัคคีให้เกิดขึ้น บนพื้นฐานของความสมดุล

ในแต่ละสัดส่วนแต่ละระดับ ครอบคลุมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี ทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงจิตใจ และวัฒนธรรม ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในระดับบุคคล ครอบครัว ระดับชุมชน ระดับเกษตรกร ระดับนักธุรกิจ และระดับชาติ ฯลฯ

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทำได้หลายด้านและหลายรูปแบบ ไม่มีสูตรสำเร็จแต่ทุกคนจะต้องพิจารณาปรับใช้ตามความเหมาะสมให้สอดคล้องกับเงื่อนไขและสภาพที่ตนเผชิญอยู่ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้มีทางเลือกอีกทางหนึ่งให้เกิดความยั่งยืน มั่นคง และสมดุลในระยะยาว ดังตัวอย่างการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านต่าง ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างสัปปุริสธรรม 7 กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่แสดงในตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 ตัวอย่างการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4 มิติ สู่ความสมดุลและยั่งยืน

ด้าน	การประยุกต์ใช้
ด้านเศรษฐกิจ	ลดรายจ่าย/เพิ่มรายได้/ใช้ชีวิตอย่างพอควร/คิดและวางแผนอย่างรอบคอบ /มีภูมิคุ้มกันไม่เสี่ยงเกินไป/การเฟื่องทางเลือกสำรอง
ด้านจิตใจ	มีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ / มีจิตสำนึกที่ดี / เอื้ออาทรประนีประนอม/นึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก
ด้านสังคม	ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน/รู้จักสามัคคี/สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน
ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและ	รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ/เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด/ฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด
ด้านสิ่งแวดล้อม	รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อม
ด้านเทคโนโลยี	(ภูมิสังคม)/พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านเองก่อน/ก่อให้เกิดประโยชน์ กับคนหมู่มาก

ตารางที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างสัปปุริสธรรม 7 กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สัปปุริสธรรม 7	ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	คุณลักษณะ	ตัวอย่างการใช้จ่ายอย่างพอเพียง
1. รู้เหตุ	1. ความมีเหตุผล	1. ไม่ประมาท (รอบรู้/มีสติ) 2. รู้สาเหตุ-ทำไม 3. รู้ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 4. รู้ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ	ใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล/ มีความจำเป็น/ไม่ใช้ สิ่งของเกินฐานะ/ใช้ของ อย่างคุ้มค่าประหยัด
2. รู้ผล			
3. รู้ตน	2. ความพอประมาณ	1. พอเหมาะกับสภาพของตน 2. พอควรกับสิ่งแวดล้อม ทางกายภาพ/สังคม ไมโลภ จนเบียดเบียนตัวเองและผู้อื่น /ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม	รายจ่ายสมดุลกับรายรับ
4. รู้ประมาณ			
5. รู้กาลเทศะ	3. มีภูมิคุ้มกันที่ดี	1. สุขภาพดี 2. พร้อมรับความเสี่ยงต่าง ๆ (วางแผน/เงินออม/ประกัน) 3. ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น /สังคม 4. เรียนรู้/พัฒนาตน อย่างต่อเนื่อง	มีเงินออม/แบ่งปัน สงเคราะห์ผู้อื่นทั้งบุคคล ที่ใกล้ชิดและสังคม โดยรวม/ทำบุญตาม ความเชื่อของแต่ละบุคคล
6. รู้บุคคล			
7. รู้ชุมชน			

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2550, น. 2) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงเริ่มต้นและจบลงที่คน ซึ่งเป็นทั้งผู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผู้รับผลจากการเปลี่ยนแปลงอันเป็นจุดเด่นของปรัชญา การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำพาประเทศไทยให้ผ่านพ้นวิกฤตเศรษฐกิจในปัจจุบัน แต่ปัญหาที่ตามมา นั่น คือ ความไม่เข้าใจและเข้าใจไม่ถึงที่จะนำหลักปรัชญาพอเพียงมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชีวิตประจำวันของประชาชนทั่วประเทศทำให้ดูเหมือนว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังไม่เป็นรูปเป็นร่างมากนัก

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2548, น. 6-7) ได้ชี้ให้เห็นแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการระมัดระวังมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2548, น. 14-17) กล่าวว่า การพิจารณาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณา 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 กรอบแนวคิดเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา ส่วนที่ 2 คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ส่วนที่ 3 คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ได้แก่ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งใกล้และไกล ส่วนที่ 4 เงื่อนไข การตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต และส่วนที่ 5 แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเห็นได้ว่าจะต้องประกอบไปด้วยกรอบความคิด เพื่อชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนทั้งแนวทางปฏิบัติและตัวอย่างการประยุกต์ที่เกิดขึ้นเน้น การกระทำที่พอประมาณบนพื้นฐานของความมีเหตุมีผลและการสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งจะต้องอยู่บนพื้นฐาน ของเงื่อนไขของการมีความรอบรู้ รอบคอบระมัดระวังมีคุณธรรม ความซื่อสัตย์ โดยจะทำให้เกิดการ พัฒนา และผลของการพัฒนาที่สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงนำไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนา ต่อไป

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสำเร็จ

ในทุกอาชีพการทำงานของคน ต่างมีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนได้ทุ่มเท ทั้งแรงกายแรงใจลงไป เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จทั้งในรูปของชื่อเสียง เกียรติยศ หน้าที่การงาน รายได้ ผลกำไร รวมทั้งความสุขที่เกิดขึ้นจากการทำงาน การเป็นที่ยอมรับจากบุคคลจากสังคมซึ่งมีทั้งสิ่งที่เป็น นามธรรมที่จับต้องไม่ได้และรูปธรรมที่สามารถจับต้องได้

2.3.1 ความหมายของความสำเร็จในอาชีพ

จากการศึกษา พบว่า มีผู้ให้ความหมายของความสำเร็จในอาชีพไว้อย่างหลากหลายและน่าสนใจ อาทิ

กรองกาญจน์ ด้านรัตน์ะ (2557, น. 41) ให้ความหมายว่า ความสำเร็จในอาชีพ คือ การที่บุคคลรับรู้ความสำเร็จของตนเองในด้านหน้าที่การงาน โดยพิจารณาจากการได้เลื่อนขั้น เลื่อน ตำแหน่งงาน การขึ้นเงินเดือน การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน หัวหน้างานและบุคคลอื่น ๆ ในองค์การรวมถึงการที่บุคคลได้ทำงานที่มีความหลากหลายสามารถมีส่วนร่วมในงานได้อย่างเต็มที่ มีอิสระในการทำงานก่อให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจในงานที่ทำ

สุนิทร เปรมศรี (2557, น. 17) ให้ความหมายว่า ความสำเร็จในอาชีพ คือ การที่บุคคล รู้ หรือประเมินตนเองในแง่ความรู้สึกและความคิดเห็นได้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลเป็นไปตาม ที่ตนเองได้กำหนดเป้าหมายไว้

Rosenbaum (1969, p. 53) ให้ความหมายว่า ความสำเร็จในอาชีพ คือ การรับรู้ของ บุคคลเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพที่บุคคลได้รับการสนับสนุนส่งเสริมและการเลื่อนขั้นเลื่อน ตำแหน่งในทิศทางที่ดีขึ้นและได้รับความสำคัญในการทำงาน

Gattiker and Larwoo (1986, p. 78) ให้ความหมายว่า ความสำเร็จในอาชีพ คือ การรับรู้ถึงสิ่งต่าง ๆ ทั้งภายนอก และภายในของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งมี ความสำคัญต่อการตัดสินใจ

และการพิจารณาถึงการรับรู้ความสำเร็จของบุคคล และความพึงพอใจต่อความเจริญก้าวหน้าภายในองค์การของตน

DuBrin (1990, p. 389) ให้ความหมายว่า ความสำเร็จในอาชีพ คือ ความพึงพอใจในอาชีพ โดยคำนึงถึงเรื่องความความรู้สึกภายในตนเองต่ออาชีพและรายได้ที่ตนได้รับจากการทำงาน

Judge, et al. (1995, p. 486) ให้ความหมายว่า ความสำเร็จในอาชีพ คือ ผลบวกทางจิตใจและผลสำเร็จของงานร่วมกับประสบการณ์ที่สั่งสมมาจากการทำงาน ทั้งยังเป็นแรงจูงใจหนึ่งที่จะช่วยผลักดันให้เกิดความมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมายในการประกอบอาชีพของแต่ละบุคคล

Melamed (1995, p. 35) ให้ความหมายว่า ความสำเร็จในอาชีพจะผันแปรไปตามช่วงเวลาและธรรมชาติของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษา โดยวัดจากจำนวนครั้งในการได้รับปรับเพิ่มเงินเดือน การเลื่อนตำแหน่ง ลำดับชั้นของตำแหน่ง การรับผิดชอบงานที่สูงขึ้น และความพึงพอใจในงาน

Lau and Shaffer (1999, p. 225) ให้ความหมายว่า ความสำเร็จในอาชีพ คือ เป็นเส้นทางเดินของชีวิตที่จะตอบสนองต่อความต้องการการประสบความสำเร็จและการมีอำนาจเพื่อเพิ่มคุณภาพและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของชีวิต

Seibert and Kraimer (2001, p. 1) ให้ความหมายว่า ความสำเร็จในอาชีพ คือ ประสบการณ์ที่เป็นผลบวกของการทำงานที่ผ่านมารวมกับผลบวกทางจิตใจที่บุคคลสามารถรับรู้ได้ด้วยตนเอง

Harris and Ogbonna (2006, p. 44) ให้ความหมายว่า ความสำเร็จในอาชีพ คือ ความจริงที่เกิดขึ้นหรือการรับรู้ของตัวบุคคลในความสำเร็จที่ได้รับมาจากผลของประสบการณ์ในการทำงานของแต่ละบุคคล

2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จในอาชีพ

Iles, Mabey and Robertson (1990, อ้างถึงใน Thomson and Mabey, 1994, p. 160) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสำเร็จในอาชีพ พบว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จในอาชีพ ได้แก่ ตัวแปรด้านบุคคล ลักษณะหัวหน้างาน และอายุงาน ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ส่งผลต่อความผูกพันในอาชีพและความผูกพันในอาชีพได้ส่งผลต่อความสำเร็จในอาชีพ

Peluchette (1993) ให้ความเห็นว่า บุคคลมีความต้องการที่ไม่สิ้นสุด หากเมื่อได้รับการบรรลุความต้องการใด ๆ แล้วก็จะมีความต้องการอื่นที่มีมากกว่าก็จะตามเข้ามาเป็นลำดับชั้นเป็นเช่นนั้นไปเรื่อยส่วนความต้องการความสำเร็จในอาชีพก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากเป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับจิตใจและคุณภาพชีวิตของบุคคล

Judge, et al. (1995) ได้นำเสนอรูปแบบความสำเร็จในอาชีพทางการบริหาร (Model of Executive Career Success) ซึ่งได้พัฒนามาจากผลการวิจัย แนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก โดยได้แบ่งความสำเร็จในอาชีพออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความสำเร็จในอาชีพเชิงรูปธรรม และความสำเร็จในอาชีพเชิงนามธรรม

Melamed (1995) ได้นำเสนอแนวคิดเรื่องความแตกต่างทางเพศที่มีผลต่อความสำเร็จในอาชีพ โดยทำการศึกษากับตัวแปรที่มีผลต่อความสำเร็จในอาชีพ ได้แก่ คุณลักษณะแบบบุคลิกภาพทางเลือกในอาชีพและโครงสร้างด้านโอกาสในความก้าวหน้าซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จในอาชีพระหว่างเพศชายและเพศหญิง

Hellriegel, et al. (2001) ให้ความเห็นว่า บุคคลที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการทำงานเพียงอย่างเดียวแต่ขึ้นอยู่กับโอกาสของทางเลือกในอาชีพด้วย และได้ให้มุมมองเกี่ยวกับการเลือกอาชีพและประสบการณ์ของบุคคลไว้ 5 มุมมอง ดังนี้

1. ตำแหน่งอาชีพการทำงานที่ไม่ใช่สิ่งที่บ่งบอกถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวในการอาชีพ หากแต่สิ่งที่บ่งบอกถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการทำงานที่ดีที่สุด คือ ตัวของบุคคลนั่นเอง
2. ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในอาชีพนั้น มีความเกี่ยวข้องข้ามโนคติเป้าหมายและความสามารถของบุคคล
3. บุคคลควรจะศึกษาลักษณะของอาชีพและสิ่งที่ทำทั้งเชิงรูปธรรม (Objective) และเชิงนามธรรม (Subjective)
4. การพัฒนาตนเองมีผลต่อการบรรลุสู่เป้าหมายในอาชีพ โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายด้าน เช่น สภาวะทางการเงิน ครอบครัว บุคลิกลักษณะของบุคคล ตลอดจนลักษณะของงานนั้น ๆ
5. วัฒนธรรมองค์การเป็นปัจจัยที่มีผลต่ออาชีพ สถานภาพทางสังคมและการศึกษา ถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญของความก้าวหน้าในอาชีพ

2.3.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความสำเร็จในอาชีพ

ทฤษฎีของ Walton (1973) ให้ความเห็นว่า พนักงานทุกคนต่างมีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านพัฒนาและขยายขอบเขตความสามารถในการทำงานของตนเองให้สูงขึ้น ไม่ใช่ปฏิบัติงานอยู่ในตำแหน่งงานเดิมตลอดไป
2. ด้านการนำความรู้มาใช้โดยเมื่อพนักงานได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะใหม่ ๆ แล้วต่างต้องการที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาใช้งานให้เกิดประโยชน์และเพิ่มพูนทักษะของตน
3. ด้านการเติบโตในตำแหน่งงานที่สูงขึ้นเพื่อแสดงถึงการพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน ครอบครัว และบุคคลอื่นในสังคม
4. ด้านรายได้ที่เพิ่มขึ้นและมั่นคง ที่มีเหมาะสมกับตำแหน่งงานและภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ

ทฤษฎีของ Gattiker and Larwood (1986) ได้เสนอองค์ประกอบของความสำเร็จในอาชีพว่าสามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบ 4 ด้าน

1. ด้านบทบาทการทำงาน (Job Success) เป็นการรับรู้ภายในจากการรวบรวมพฤติกรรมที่ปฏิบัติงานสำเร็จหรือบรรลุวัตถุประสงค์ในการทำงาน ซึ่งมาจากแนวคิดการรับรู้ในอาชีพของตนเอง (Occupational Self-Concept) โดยพบว่า มีการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพจากบทบาทการทำงานของตนเอง เช่น รับรู้ถึงความสำคัญของงาน มีความชำนาญในงาน ได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารระดับสูงได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน มีอำนาจในการตัดสินใจในงานที่ทำ มีความสามารถในการบริหารงานทำงานด้วยใจรักและรับผิดชอบในหน้าที่
2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Success) เป็นการรับรู้ภายในจิตใจของตนเองว่าตนเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานได้รับความชื่นชมจากเพื่อนร่วมงานอย่างจริงจังผู้บริหารระดับสูงให้ความไว้วางใจในการปฏิบัติงาน มอบหมายหน้าที่สำคัญให้รับผิดชอบ ผู้ได้บังคับบัญชาให้ความเคารพเต็มใจช่วยเหลืออย่างจริงใจและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
3. ด้านการเงิน (Financial Success) เป็นการรับรู้จากภายนอกที่ได้รับผลประโยชน์หรือค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับผลงานเมื่อเทียบกับความรู้ความสามารถและประสิทธิภาพในการทำงานกับเพื่อนร่วมงานหรือผู้บริหารระดับเดียวกัน โดยค่าตอบแทนอยู่ในระดับที่พึงพอใจเป็นไปตามที่คาดหวังไว้
4. ด้านความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่ง (Hierarchical Success) เป็นการรับรู้ภายนอกเกี่ยวกับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ซึ่งเกิดจากสะสมอายุงานและการทำงานในตำแหน่งนั้น ๆ ตามที่องค์กรเป็นผู้กำหนด โดยใช้ความรู้ความสามารถและทักษะที่มีจนประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและเป็นที่ยอมรับ จึงจะได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้เลื่อนตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้น

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

2.4.1 ความหมายของแรงจูงใจ

ความหมายของคำว่า แรงจูงใจนั้น ได้มีนักวิชาการให้คำนิยาม จำกัดความเอาไว้หลายความหมายด้วยกันแต่โดยภาพรวมแล้วมีเนื้อหาความหมายที่ใกล้เคียงกัน คำว่า แรงจูงใจนั้นเป็นคำที่ใช้แทนความหมายของคำในภาษาอังกฤษ คือ (Motivation) นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการหลายท่านที่ให้ความหมายของแรงจูงใจไว้ในหลายแง่มุมและหลายทัศนคติ ดังนี้

สุเมธ เตียววิศเรศ (2527, น. 4) กล่าวว่าแรงจูงใจ หมายถึง การกระตุ้นที่ทำให้มนุษย์กระทำกิจกรรมหรือพฤติกรรมออกมาและเป็นพฤติกรรมที่ดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง แรงจูงใจเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการที่มีอยู่และความต้องการที่มีความเข้มมากที่สุดจะเป็นแรงจูงใจให้มนุษย์เราแสดงพฤติกรรมออกมา

ถวิล เกื้อกุลวงศ์ (2528, น. 53) ให้ความเห็นว่าแรงจูงใจ หมายถึง ความต้องการแรงขับหรือแรงกระตุ้นที่อยู่ภายในตัวบุคคล แรงจูงใจจะถูกนำมามุ่งหน้าสู่เป้าหมายซึ่งอาจเป็นลักษณะของจิตสำนึกหรือจิตใต้สำนึกก็ได้

ศิริโสภาคย์ บุรพาเดชะ (2528, น. 40) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า เป็นกระบวนการของการกระตุ้นให้เกิดการกระทำที่สนับสนุนความก้าวหน้าและกำหนดแบบแผนของกิจการที่กระทำ การจูงใจเป็นกระบวนการที่ร่างกายถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าให้มีพฤติกรรมมุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทาง

พรณราย ทรัพย์ประภา (2529, น. 41) ให้ทัศนะว่า แรงจูงใจ หมายถึง สภาวะที่อินทรีย์ถูกกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมเพื่อไปยังจุดมุ่งหมายปลายทางและเชื่อว่ามนุษย์หรือสัตว์ก็ตามเมื่อตกอยู่ในสภาวะที่ได้รับการจูงใจจะต้องมีความกระตือรือร้นและขวนขวายในการทำกิจกรรมหรือแสดงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดความสำเร็จซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายปลายทางที่ต้องการ

พรณราย ทรัพย์ประภา (2529, น. 44) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของแรงจูงใจในแง่จิตวิทยาอุตสาหกรรมไว้ว่า พฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากสาเหตุประการใดประการหนึ่งทีกระตุ้นให้คนเราแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา การปฏิบัติงานนั้นก็เป็พฤติกรรมหนึ่งของมนุษย์ บุคคลแต่ละคนจะแสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานแตกต่างกันไปอย่างไรบ้างนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลเนื่องมาจากแรงจูงใจของบุคคลผู้นั้นด้วยโดยปกตินี้ เรื่องแรงจูงใจเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารทุกระดับผู้บังคับบัญชา หัวหน้างาน หรือผู้บริหาร มีความจำเป็นที่จะต้องทำหน้าที่ชักจูงใจให้ผูใต้บังคับบัญชา พนักงานหรือคนงานของตนให้ทำงานอย่างกระตือรือร้นมากขึ้นทุ่มเทความสามารถและความคิดจิตใจให้แก่สถานประกอบการของตนมากขึ้น การจูงใจนั้นเกิดจากสมมุติฐานที่ว่าโดยทั่วไปแล้วมนุษย์มิได้ทำงานเต็มทีตามความสามารถด้านต่าง ๆ ที่เขามีอยู่เสมอไป นักจิตวิทยาเชื่อว่า การที่มนุษย์จะทำงานได้เต็มความสามารถของเขาหรือไม่นั้น มักจะขึ้นอยู่กับว่าเขาเต็มใจจะทำแค่ไหน ถ้ามีสิ่งจูงใจที่ตรงกับ

ความพอใจของเขาสิ่งจูงใจนั้นก็จะเป็นแรงกระตุ้นให้เขาเอาใจใส่งานที่ทำมากขึ้น ดังนั้นการจูงใจที่ถูกต้องเหมาะสมก็จะเป็นเครื่องดึงดูดความรู้สึกและจิตใจของมนุษย์ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสถานประกอบการของเขามากขึ้น และเนื่องจากแรงจูงใจเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ ดังนั้นการที่จะจูงใจมนุษย์ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของสถานประกอบการ จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงเหตุและผลของพฤติกรรมตลอดจนองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางใดทางหนึ่งของมนุษย์ด้วย

กิติ พยัคคานนท์ (2532, น. 78) กล่าวว่า แรงจูงใจ คือ พลังที่อยู่ในตัวบุคคลแต่ละคน ซึ่งทำหน้าที่เร้าและกระตุ้นให้มีการเคลื่อนไหวเพื่อให้บุคคลนั้นดำเนินการใด ๆ ไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมาย

อรุณ รักธรรม (2532, น. 268) กล่าวถึง ความสำคัญของเรื่องนี้ว่า แรงจูงใจเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน พฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์เกิดจากแรงจูงใจที่ทำให้เกิดความต้องการและแสดงการกระทำออกมาตามปกติคนเรามีความสามารถในการทำสิ่งต่าง ๆ ได้หลายอย่างหรือมีพฤติกรรมแตกต่างกันแต่พฤติกรรมเหล่านี้จะแสดงออกบางโอกาสเท่านั้นสิ่งที่จะผลักดันเอาความสามารถของคนออกมาได้ คือ แรงจูงใจนั่นเอง

สมพงษ์ เกษมสิน (2534, น. 192) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่าเป็นนามธรรม คือ เป็นวิธีการที่จะชักนำพฤติกรรมผู้อื่นให้ประพฤติปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ พฤติกรรมของคนจะเกิดขึ้นได้ต้องมีสิ่งเร้าหรือแรงจูงใจ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง ความพยายามจะชักจูงให้ผู้อื่นแสดงออกหรือปฏิบัติตามต่อสิ่งจูงใจอาจมีทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้น ๆ เอง แต่มูลเหตุจูงใจอันสำคัญของบุคคล คือ ความต้องการ

สมยศ นาวิการ (2536, น. 75) กล่าวไว้ว่า ความสำคัญของการจูงใจ ผู้บริหารควรปฏิบัติต่อคนงานในฐานะสิ่งมีชีวิตจิตใจ คอยดูแลสวัสดิการ เพิ่มสิ่งจูงใจ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน และส่งเสริมขวัญกำลังใจให้ที่อยู่เสมอ ซึ่งเป็นปัจจัยอันสำคัญที่จะสร้างความพอใจให้กับพนักงาน และสร้างความสำเร็จทั้งในความต้องการของพนักงานและบรรลุเป้าหมายขององค์กรด้วย

วิลาวรรณ รพีพิศาล (2550, น. 82) กล่าวว่า แรงจูงใจ เป็นกระบวนการกระตุ้นบุคลากรให้มีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ โดยอาศัยปัจจัยแห่งความต้องการพื้นฐานที่จะทำให้บุคลากรเต็มใจที่จะรวมพลังทุ่มเทความอุตสาหพยายามอย่างเต็มความสามารถ ดังนั้นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดแรงจูงใจมีหลายประการด้วยกัน นับตั้งแต่บทบาทของผู้นำเพื่อนร่วมงาน สิ่งตอบแทนทั้งที่เป็นตัวเงินและโอกาสความก้าวหน้าในอนาคต สิ่งเหล่านี้ คือ พลังผลักดันให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการ และเป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลมีความผูกพัน มุ่งมั่นที่จะสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้นแก่ตนเองและองค์การ

มนต์สิงห์ ไกรสมสุข (2552, น. 21) กล่าวว่า แรงจูงใจ หมายถึง แรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดพฤติกรรมในการกระทำหรือดำเนินการอย่างมุ่งมั่น เพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายที่ตั้งไว้เป็นความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่ จนงานขององค์การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายการเสริมสร้าง

แรงจูงใจเป็นวิธีการที่ผู้บริหารจะนำมาใช้ เพื่อช่วยให้บุคลากรเกิดความตื่นตัวมีความกระตือรือร้น มุ่งอยากที่จะทำงาน

ศศิพล เกษร (2553, น. 16) แรงจูงใจ หมายถึง สภาพการณ์อันเกิดจากปัจจัยกระตุ้น ให้บุคคลมีความพอใจสิ่งทีบุคคลคาดหวังอันเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมโดยสิ่งที่คาดหวังนั้น บุคคลอาจจะพอใจ หรือไม่ก็ได้

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555, น. 216) กล่าวว่า แรงจูงใจ (Motivation) มาจากรากศัพท์ ภาษาลาติน (Mover) แปลว่า เคลื่อนที่ เมื่อมีคำว่าเคลื่อนที่จะมีสิ่งสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ คือ 1) อะไรเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนที่หรือกล่าวให้รัดกุมในแง่ของพฤติกรรมมนุษย์ ก็คือ มีแรงผลักดันอะไรที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมขึ้น 2) อะไรเป็นตัวกำหนดทิศทางของพฤติกรรมนั้น 3) พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นจะคงอยู่สภาพอยู่ได้ด้วยวิธีใด

Guilford and Gray (1970, p. 189) กล่าวว่า แรงจูงใจ คือ สถานการณ์ภายในซึ่งไปกระตุ้น และริเริ่มเรื่องของกิจกรรมและการเคลื่อนไหวแล้วนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตามช่องทางภายใต้ การนำของเป้าหมาย

Steers and Porter (1979, p. 5) ให้ความหมายของแรงจูงใจ คือ สิ่งที่เป็นพลังกระตุ้น ให้แต่ละบุคคลกระทำพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ชี้ทิศทางหรือแนวทางให้บุคคลกระทำพฤติกรรมเพื่อบรรลุ เป้าหมายของแต่ละคนและเป็นสิ่งที่สนับสนุนรักษาพฤติกรรมนั้น ๆ ให้คงอยู่

Beach (1980) กล่าวว่า แรงจูงใจ หมายถึง ความเต็มใจที่จะใช้พลังเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ในเป้าหมาย (Goal) หรือรางวัล (Reward) การจูงใจเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการกระทำของมนุษย์ และสิ่งที่ยั่วให้คนไปถึงซึ่งวัตถุประสงค์ที่มีสัญญาณเกี่ยวกับรางวัลที่ได้รับ

Lovell (1980, p. 109) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า เป็นกระบวนการที่ชักนำโน้มน้าว ให้บุคคลเกิดความมานะพยายามเพื่อที่จะสนองตอบความต้องการบางประการให้บรรลุผลสำเร็จ

Domjan (1996, p. 199) อธิบายว่า การจูงใจเป็นภาวะในการเพิ่มพฤติกรรมการกระทำ กิจกรรมของบุคคล โดยบุคคลจงใจกระทำพฤติกรรมนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

สรุปได้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของผู้หนึ่งผู้ใดก็ตามที่ถูกกระตุ้นด้วยปัจจัยทั้งภายใน และภายนอกเพื่อให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดออกมาทั้งที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งจะเห็นได้พฤติกรรมที่เกิดจากการจูงใจเป็นพฤติกรรมที่มีใช้เป็นประจำ การตอบสนองสิ่งเร้าปกติธรรมดา

2.4.2 ความสำคัญของแรงจูงใจ

สุนทร วงศ์ไวยสุวรรณ (2540) ได้กล่าวถึง แรงจูงใจนั้น มีความสำคัญทั้งต่อผู้บริหาร ต่อองค์การและต่อตัวบุคลากร สรุปได้ดังนี้

1. ความสำคัญต่อผู้บริหาร

- 1.1 ช่วยให้การมอบอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.2 ช่วยลดหรือขจัดปัญหาข้อขัดแย้งในการบริหารงาน
- 1.3 ช่วยให้ผู้บริหารประสบความสำเร็จในการสั่งการ
- 1.4 ช่วยสร้างความรู้สึที่ดีที่มีต่อผู้บริหาร ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ได้รับการจูงใจ

ให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มักจะได้รับสิ่งจูงใจในแง่บวกจากผู้บริหารหรือองค์การจึงช่วยสร้างให้เกิดความรู้สึกที่ดี ๆ ต่อผู้บริหารให้เกิดขึ้น

2. ความสำคัญต่อองค์การ

- 2.1 ช่วยให้องค์การได้คนดีมีความสามารถมาร่วมทำงาน
- 2.2 ทำให้องค์การมั่นใจว่าบุคลากรขององค์การจะทำงานตามที่ถูกจ้างไว้

อย่างเต็มความสามารถ

- 2.3 ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานในทางริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์

ขององค์การ

- 2.4 ช่วยให้องค์การสามารถรักษาคณตึให้อยู่กับองค์การนาน ๆ

3. ความสำคัญต่อบุคคล

3.1 ช่วยใ้บุคลากรทำงานโดยสามารถสนองวัตถุประสงค์ขององค์การและ วัตถุประสงค์หรือความต้องการของตนเองได้พร้อม ๆ กัน

- 3.2 ช่วยใ้บุคลากรได้รับความยุติธรรมจากองค์การและฝ่ายบริหาร

- 3.3 ช่วยใ้บุคลากรมีขวัญกำลังใจในการทำงาน

- 3.4 ช่วยใ้บุคลากรมีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่รวดเร็วขึ้น

2.4.3 ความสำคัญของแรงจูงใจที่มีต่อการปฏิบัติงาน

ถนนรัฐ ชะลอเลิศ (2549, น. 22) ความสำคัญของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเป็นปัจจัย ที่สำคัญที่ทำให้การทำงานประสบความสำเร็จ เพราะเป็นกระบวนการทางด้านจิตวิทยาเป็นความรู้สึก ที่ชอบความสำเร็จ หรือพอใจในองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ของงานดังที่มีนักการเมือง ได้กล่าวถึงความสำคัญ ไว้ดังนี้

1. เป็นการตอบสนองความต้องการผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพอใจ ซึ่งจะก่อให้เกิด แรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานที่สูงกว่าผู้ไม่ได้รับการตอบสนองที่ชนะตามแนวคิดดังกล่าว

2. ผลการปฏิบัติงานนำไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและแรงจูงใจที่ผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสมซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองแรงจูงใจผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัลหรือผลตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็นผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับนั้น คือ ความพอใจในงานของผู้ปฏิบัติจะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริงและการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทนที่รับแล้วแรงจูงใจในงานของผู้ปฏิบัติงานจะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริงและการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทนที่รับรู้แล้วแรงจูงใจย่อมเกิดขึ้น

2.4.4 ประเภทของแรงจูงใจ

พุทธทรัพย์ มณีศรี (2531) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้ว นักจิตวิทยาได้จำแนกแรงจูงใจหรือแรงขับแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจ หรือแรงขับทางชีวภาพ (Biological Drives) ซึ่งเป็นแรงจูงใจ หรือแรงขับเบื้องต้น (Primary) หรือแรงจูงใจหรือแรงขับที่ไม่ต้องการเรียนรู้ (Unlearned) ซึ่งได้แก่ ความหิว, ความกระหาย, การนอนหลับพักผ่อน, อากาศหายใจ, อุณหภูมิที่เหมาะสม, การขับถ่ายความต้องการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด และความต้องการทางเพศ

2. แรงจูงใจ หรือแรงขับทางจิตใจ หรือสังคม (Psychological or Social Drive) ซึ่งเป็นแรงจูงใจ หรือแรงขับขั้นที่สอง (Secondary) หรือแรงจูงใจ หรือแรงขับที่ต้องการเรียนรู้ (Learned) แรงจูงใจ หรือแรงขับประเภทนี้ของแต่ละบุคคลก็แตกต่างกันออกไปตามผลของการเรียนรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล นอกจากนั้นยังแตกต่างกันออกไปตามวัฒนธรรมของสังคมหรือแม้แต่ความแตกต่างระหว่างบุคคลแม้ว่าจะอยู่ในสังคมเดียวกัน แรงจูงใจหรือแรงขับประเภทนี้ ได้แก่ ความต้องการในการคบค้าสมาคม, ความมีอิสระ, ความรัก, การได้รับการยกย่องนับถือ หรือการยอมรับ และความภาคภูมิใจ ตลอดจนความสำเร็จ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แรงจูงใจ หรือแรงขับทั้งสองประเภทนี้ บางครั้งก็แยกออกจากกันได้ยาก ตัวอย่างเช่น ความหิวเป็นแรงจูงใจ หรือแรงขับที่ไม่ต้องการเรียนรู้ แต่การเลือกประเภทของอาหารเพื่อประทังความหิวก็เป็นแรงจูงใจ หรือแรงขับที่ต้องเรียนรู้ เป็นต้น

2.4.5 กระบวนการเกิดแรงจูงใจ

ริงส์เวิร์ค โคมยา (2553, น. 277-278) การเกิดแรงจูงใจเป็นกระบวนการซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ขั้นที่บุคคลมีความต้องการ (Need) ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดสมดุล หรือขาดสิ่งที่จะทำให้ร่างกายทำงานต่อไปตามปกติ ซึ่งอาจจะเกี่ยวกับความจำเป็นทางกาย เช่น ความหิว,

ความกระหาย และความเหนื่อยล้า เป็นต้น หรือความต้องการทางจิตใจ เช่น ความรัก, การได้รับการยอมรับ และการได้รับเกียรติยศชื่อเสียง เป็นต้น เช่น ความรัก หรืออาจจะเป็นสิ่งจำเป็นเล็กน้อยสำหรับบางคน เช่น หนังสือพิมพ์รายวัน เป็นต้น

2. **ขั้นเกิดแรงขับ (Drive)** ซึ่งเป็นผลจากความต้องการที่ไปกระตุ้นให้เกิดแรงขับขึ้นในบุคคลก่อให้เกิดสภาวะกระวนกระวาย ซึ่งแรงขับนี้จะมีระดับมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความเข้มข้นหรือระดับของความต้องการ เช่น หากหิว หรือกระหายมาก ก็จะก่อให้เกิดความกระวนกระวายมาก หรือหากต้องการได้รับการยอมรับมาก ก็จะกระวนกระวายมาก เป็นต้น

3. **ขั้นแสดงพฤติกรรม (Behavior)** เมื่อบุคคลเกิดแรงขับ แรงขับ ก็จะทำหน้าที่ผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมใด ๆ ออกมา เช่น เมื่อเกิดความหิวจะก่อให้เกิดความรู้สึกระวนกระวาย ต้องการรับประทานอาหาร บุคคลจึงแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองได้รับประทานอาหาร เป็นต้น

4. **ขั้นการลดลงของแรงขับ (Drive Reduction)** เป็นขั้นที่ระดับของแรงขับลดลง เพราะบุคคลตอบสนองความต้องการ เช่น เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้ว ความหิวก็จะลดลงหรือหายไป แต่เมื่อเวลาผ่านไปความต้องการนี้จะเกิดขึ้นอีก

2.4.6 การสร้างแรงจูงใจ

จูลีไรต์น โชติรีน (2554, น. 21-22) ได้นำเสนอกระบวนการสร้างแรงจูงใจ ดังนี้

1. กระตุ้นให้เกิดการสนใจอยากรู้อยากเห็น โดยจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับบรรยากาศ
2. กระตุ้นให้เกิดการตื่นตัว
3. ใช้การแข่งขัน และการร่วมมือ
4. ใช้การชมเชย และการตำหนิ เป็นการนำเอาวิธีการเสริมแรง และหลีกเลี่ยงการลงโทษมาใช้จูงใจ ซึ่งอาจเป็นการให้รางวัลและการตำหนิที่เป็นนามธรรม
5. การให้รู้ความก้าวหน้าของตนเอง การให้รู้การปฏิบัติงานของตนเองทำให้เขารู้ว่าประสบความสำเร็จและเกิดความภาคภูมิใจ ตลอดจนถึงข้อบกพร่องที่ควรแก้ไข
6. การให้ตั้งระดับความมุ่งหวัง
7. ใช้การเสริมแรง และการลงโทษ การเสริมแรง และการลงโทษจะมีผลเป็นแรงจูงใจเมื่อใช้ถูกวิธี โดยต้องใช้ทันทีอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ไม่มากหรือน้อยเกินไป
8. พยายามตอบสนองความต้องการพื้นฐานผู้ที่ได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานตามทฤษฎีมาสโลว์ ย่อมทำให้เกิดความพอใจ เช่น บรรยากาศที่อบอุ่นปลอดภัยได้รับความรัก และการยอมรับจากเพื่อน ๆ ย่อมทำให้เกิดความเขายากรู้อยากเห็นพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง

9. การส่งเสริมให้มีเป้าหมายในชีวิตบุคคลที่มีเป้าหมายในชีวิตชัดเจน และมีความเป็นไปได้อย่างมั่นคงจะทำให้กระตือรือร้น ตั้งตัวพร้อมที่จะทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ที่จะสร้างความเจริญก้าวหน้าในชีวิต

10. ส่งเสริมให้มีค่านิยม และปรัชญาชีวิตที่เหมาะสม ค่านิยม และปรัชญาชีวิตสามารถเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจได้เป็นอย่างดี เช่น ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น หรือไม่มีสิ่งใดจะหยุดยั้งเราได้ นอกจากตัวเราเอง

2.4.7 ทฤษฎีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ในปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ให้ความสนใจต่อความรู้สึกของบุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์กรนั้น ๆ จากแนวคิดที่ว่าความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจและในการสร้างแรงจูงใจให้ได้ผลดีนั้น จะต้องมีความรู้ในทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับแรงจูงใจเพื่อนำไปใช้ในการจูงใจให้บุคลากรในองค์กรได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ อาจกล่าวได้ว่า แรงจูงใจ น่าจะประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ ตัวกระตุ้น (Activate) ตัวนำ (Direct) และตัวสนับสนุนพฤติกรรมของมนุษย์ (Sustain) ตัวกระตุ้นนี้ถือว่ายู่ในตัวของคนอยู่แล้ว ซึ่งจะเป็นตัวที่ทำให้แสดงพฤติกรรมออกมาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อสนองความต้องการตามเป้าหมายของแต่ละบุคคลในเรื่องเกี่ยวกับทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานได้มีผู้ศึกษาค้นคว้า และเขียนไว้มากมาย ดังนี้

2.4.7.1 ทฤษฎีแรงจูงใจของ มาสโลว์

Maslow (1970) เป็นนักจิตวิทยา ที่สนใจศึกษาความต้องการของคนโดยเนื้อหาที่สำคัญของทฤษฎีนี้ คือ คนทุกคนมีความต้องการ ซึ่งความต้องการนั้น มีอยู่มากมายหลายอย่าง และความต้องการจะมีตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ความต้องการเหล่านั้น อาจจัดเป็นลำดับขั้นได้ 5 กลุ่ม จากลำดับความต้องการขั้นพื้นฐานไปสู่ความต้องการขั้นสูง ดังนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) จะได้แก่ความต้องการพื้นฐานในปัจจุบันทั้งหลายเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด เช่น ความต้องการอาหาร, ที่อยู่อาศัย, เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค เป็นต้น ดังนั้นองค์กรจะต้องดูแลในเรื่องค่าตอบแทนต่าง ๆ ของพนักงานให้เหมาะสม เพื่อให้พนักงานสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเขาในส่วนนี้ได้ก่อนความต้องการในระดับต่อ ๆ ไปถึงจะเกิดขึ้น

2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Security and Safety Needs) คนเราเมื่อได้รับปัจจัย 4 แล้วเราก็อยากจะมี ความมั่นคงในสิ่งที่เราได้รับ เช่น ต้องการได้ทำงานที่มั่นคง และมีความมั่นคงในชีวิต และทรัพย์สิน เป็นต้น ดังนั้น องค์กรสามารถตอบสนองส่วนนี้ได้โดยการประกันสุขภาพ ประกันชีวิต หรือโครงการบำเหน็จบำนาญ (Pension Plan) หรือ (Provident Fund) ให้แก่พนักงาน

3. ความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) เป็นความต้องการที่จะมีเพื่อน มีกลุ่ม มีคนที่เรารัก ใ้วางใจ และรักเรา จะได้พูดคุยปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพราะโดยธรรมชาติคนเราจะเป็นสัตว์สังคมไม่ชอบอยู่โดดเดี่ยว ชอบอยู่เป็นกลุ่มเป็นสังคม ซึ่งองค์การอาจจัดตั้ง กลุ่มกิจกรรมหรือชมรมต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นภายในหน่วยงานได้ เช่น ชมรมดนตรีไทย ชมรมฟุตบอล เป็นต้น เพื่อให้พนักงานได้มีโอกาสรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมร่วมกัน

4. ความต้องการได้รับการยอมรับนับถือ (Esteem Needs) คือ ต้องการให้คนอื่น เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญยอมรับในความรู้อิความสามารถที่เรามีอยู่ ซึ่งองค์การอาจตอบสนองด้วยการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งให้การยกย่องประกาศเกียรติคุณให้เหมาะสม

5. ความต้องการที่จะสมหวังในชีวิต บรรลุถึงสิ่งที่เป็นสุดยอดปรารถนา (Self-Realization หรือ Self-Actualization) ได้ใช้ความสามารถสูงสุดที่เรามีออกมาเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ในสิ่งที่เรามุ่งหวังในชีวิต ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะช่วยตอบสนองความต้องการส่วนนี้ได้โดยการมอบหมายงาน ที่ยากและท้าทายให้ความต้องการใดที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เกิดเป็นแรงจูงใจอีกต่อไปความต้องการจะเคลื่อนต่อไปสู่ความต้องการในระดับที่สูงขึ้น (Satisfaction-Progression Process)

2.4.7.2 ทฤษฎีแรงจูงใจของ แมคคลีแลนด

สุพานี สฤชฎ์วานิช (2552, น. 161-163) McClelland ได้ศึกษา พบว่า ในสังคมที่เจริญแล้วหรือพัฒนาแล้วคนโดยทั่วไปเรียนรู้ที่จะมีความต้องการ (Learned Needs) ที่สำคัญ ซึ่ง McClelland สนใจศึกษาอยู่ 3 อย่าง คือ

1. ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ (Need for Achievement) ซึ่งหมายถึง ความต้องการที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ ทำงานให้ดีกว่าคนอื่น ทำงานได้ยอดเยี่ยม หรือทำงานกับคนเก่ง สามารถบรรลุเป้าหมายที่ค่อนข้างยาก สามารถแก้ไขปัญญาที่ซับซ้อน สามารถทำงานที่ท้าทายให้ประสบความสำเร็จ สามารถพัฒนาวิธีการที่ดีขึ้นในการทำงาน

1.1 คนที่มีความต้องการประเภทนี้สูงมักชอบทำงานคนเดียว หรือทำงานกับคนเก่งและชอบงานที่ได้รับผิดชอบ จึงชอบที่จะกำหนดเป้าหมายงานของตนเองให้เป็นเป้าหมายที่ยาก และท้าทาย ซึ่งจะทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายนั้น ต้องไปขึ้นอยู่กับโชคชะตามากกว่าความสามารถของเขาและเขาต้องการข้อมูลย้อนกลับที่เชื่อถือได้และทันต่อเวลาเพื่อจะได้ทราบว่าเขาทำงานได้ผลเป็นอย่างไร น่าพึงพอใจ หรือไม่ ต้องแก้ไขปรับปรุงอย่างไร หรือไม่

1.2 องค์การที่มีพนักงานที่มีความต้องการในขั้นสูงจะต้องมีวิธีการจูงใจที่เน้นในงานที่สร้างโอกาสให้ประสบความสำเร็จได้และต้องจ่ายค่าตอบแทนสูง มิฉะนั้นจะไม่สามารถรักษาคนแบบนี้ไว้ได้เพราะคนเหล่านี้จะมีความเชื่อในตนเองสูงและเป็นคนเก่ง

1.3 ความต้องการในอำนาจ (Need for Power) จะครอบคลุมถึงความต้องการที่จะสามารถมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมและทัศนคติของคนอื่นได้

สามารถควบคุมงานได้มีตำแหน่งและอำนาจหน้าที่เหนือคนอื่นสามารถเอาชนะฝ่ายตรงข้ามได้ ความต้องการในอำนาจนี้อาจแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ ความต้องการในอำนาจ เพื่อตัวเองจะใช้อำนาจ เพื่อควบคุม และใช้ประโยชน์จากคนอื่นเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ความต้องการในอำนาจเพื่อสังคม จะใช้อำนาจเชิงสร้างสรรค์ เพื่อผลประโยชน์ขององค์กรหรือส่วนรวมเป็นสำคัญ

1.4 ความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่น (Need for Affiliation)

เป็นความต้องการที่จะมีเพื่อนมีกลุ่มเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเป็นที่ชื่นชอบของเพื่อน สามารถทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ ที่เป็นมิตรและมีความร่วมมือที่ดี มีสัมพันธภาพที่ดี และหลีกเลี่ยงความขัดแย้งมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมที่น่าพอใจ

McClelland (1973) กล่าวว่า คนเราจะมีความต้องการทั้ง 3 อย่างในเวลาเดียวกันได้แต่สัดส่วนของความต้องการนั้น จะแตกต่างกันออกไปได้โดยความต้องการที่จะประสบความสำเร็จและความต้องการในอำนาจจะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำงานในองค์กรให้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้บริหารที่มีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จจะมุ่งมั่นต่อการทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรและความต้องการในอำนาจจะทำให้ผู้บริหารมีอำนาจพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ อันจะทำให้งานขององค์กรบรรลุเป้าหมายและเป็นประโยชน์แก่องค์กรได้

ในบางอาชีพ เช่น นักการเมือง ก็มักเป็นคนที่มีความต้องการในอำนาจสูงกว่าส่วนอื่น ๆ แต่นักบริหารทรัพยากรมนุษย์ มักจะมีความต้องการด้านความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ สูงส่วนนักวิจัยก็มักจะมีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูง เป็นต้น

จากทฤษฎีความต้องการ 3 อย่าง (Three Need Theory) ของ McClelland สรุปได้ว่า คนเราจะมีความต้องการทั้ง 3 อย่าง คือ ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ ความต้องการในอำนาจและความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่น อาจจะมีความต้องการทั้ง 3 อย่างในเวลาเดียวกันได้ แต่สัดส่วนของความต้องการนั้นจะแตกต่างกันออกไปได้ โดยความต้องการที่จะประสบความสำเร็จและความต้องการในอำนาจจะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำงานในองค์กรให้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้บริหารที่มีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จจะมุ่งมั่นต่อการทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรและความต้องการในอำนาจจะทำให้ผู้บริหารมีอำนาจพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ อันจะทำให้งานขององค์กรบรรลุเป้าหมายและเป็นประโยชน์แก่องค์กรได้

2.4.7.3 ทฤษฎีแรงจูงใจของ เฮอรัชเบิร์ก

Herzberg, Mausner and Snyderman (1959) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีแรงจูงใจว่าคนที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีปัจจัยเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความพอใจที่จะทำงาน ซึ่งเรียกว่า ปัจจัยจูงใจมี 5 ประการ ได้แก่

1. ความสำเร็จในงานที่ทำ (Achievement) หมายถึง การที่บุคคลมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การรู้จักป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น ครั้นผลงานสำเร็จจึงเกิดความรู้สึกพอใจในผลงานสำเร็จของงานนั้นอย่างยิ่ง
2. การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) หมายถึง การได้ยอมรับนับถือไม่ว่าจากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อนร่วมงาน จากผู้มาขอคำปรึกษา จากบุคคลในหน่วยงานหรือบุคคลทั่วไป การยอมรับนับถือนี้อาจอยู่ในรูปของการยกย่องชมเชย แสดงความยินดี การให้กำลังใจ หรือการแสดงออกอื่นโดยยอมรับในความสามารถ
3. ความก้าวหน้า (Advancement) หมายถึง การได้รับเลื่อนระดับขั้น การเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น มีโอกาสได้ศึกษา เพื่อหาความรู้เพิ่มเติมได้รับการฝึกอบรม และดูงาน
4. ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ ๆ และมีอำนาจรับผิดชอบอย่างเต็มที่ไม่มีใครตรวจหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด
5. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (Work Itself) หมายถึง งานที่น่าสนใจงานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำทำให้ต้องลงมือทำ หรือเป็นงานที่มีลักษณะทำตั้งแต่ต้นจนจบได้โดยลำพังเพียงผู้เดียว

ได้อธิบายปัจจัยที่จะทำให้คนไม่พอใจในการทำงาน เรียกว่า ปัจจัยค้ำจุน ซึ่งเป็นสาเหตุอันเกิดจากสภาพแวดล้อมในหน่วยงาน โดยไม่เกี่ยวกับส่วนประกอบของงาน มี 9 ประการ ได้แก่

1. เงินเดือน (Salary) หมายถึง เงินเดือน และการเลื่อนขั้นเงินเดือนในหน่วยงานนั้น ๆ เป็นที่พอใจของบุคลากรที่ทำงาน
2. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน (Interpersonal Relation Superior, Subordinate and Peers) หมายถึง การติดต่อไม่ว่าจะเป็นกิริยาหรือวาจา ที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกันสามารถทำงานร่วมกันมีความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างดี
3. นโยบายและการบริหาร (Company Policy and Administration) หมายถึง การจัดการ และการบริหารงานองค์การที่มีประสิทธิภาพ
4. สภาพการทำงาน หมายถึง บรรยากาศ หรือสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน เช่น อาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติงาน รวมทั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยในการปฏิบัติงาน

ให้เป็นไปอย่างราบรื่น ได้แก่ สภาพทางกายภาพของงาน เช่น แสง, เสียง, อากาศ และชั่วโมงการทำงาน รวมทั้งลักษณะสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้

5. วิธีการปกครองบังคับบัญชา (Supervision-Technical) หมายถึง ผู้บังคับบัญชา มีความรู้ความสามารถในการปกครองไม่มีอคติ ยุติธรรมรวมทั้งสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ และเทคโนโลยีได้

6. ความมั่นคงในงาน หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อความมั่นคงในการทำงาน ความยั่งยืนในอาชีพ หรือความมั่นคงขององค์กร

นอกจากนี้ Herzberg ได้พูดถึงเรื่องตัวจูงใจซึ่งมีผลต่อความพอใจในงานที่ทำ และหากพอใจก็จะมีแรงจูงใจให้เกิดการปฏิบัติงาน ซึ่งทฤษฎีนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าข้อมูลที่ได้อาจมองแต่ความพอใจและความไม่พอใจ โดยมองข้ามไปว่าพวกทำงานอาจจะทำงานไม่ได้ผลหรือคนงานอาจพอใจในงานส่วนใหญ่

ในทัศนะของ Herzberg ปัจจัยจูงใจนั้นถ้าขาดไปแล้วมิได้ทำให้เกิดความไม่พอใจแก่พนักงานแต่อย่างใดแต่พนักงานเหล่านั้น จะไม่ได้รับแรงจูงใจในการทำงาน ตัวอย่างเช่น นายก เป็นคนงานรดน้ำต้นไม้ และสนามหญ้าของที่ทำงานแห่งหนึ่งถ้านายกมีความรู้สึกว่าเขามีโอกาสก้าวหน้า เช่น อาจได้เป็นผู้ทำสวน หรือออกแบจัดสวนเขาก็จะมีความพอใจในการทำงานมากขึ้น เป็นแรงจูงใจให้ทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่แม้ว่ายังไม่มีโอกาสสำหรับความก้าวหน้าก็มิได้หมายความว่า เขาจะไม่พอใจในงานที่ทำ

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่เรียกว่า ปัจจัยค้ำจุน นั้นจะมีผลกระทบต่อความไม่พอใจในงานที่ทำส่วนปัจจัยจูงใจจะมีผลกระทบต่อความพึงพอใจในงานที่ทำ ซึ่งปัจจัยค้ำจุนจะช่วยทำให้คนสามารถหลีกเลี่ยงจากสิ่งทำให้เกิดความไม่พอใจต่าง ๆ ส่วนปัจจัยจูงใจจะทำให้คนมีความสุขหรือความพอใจในงานที่ปฏิบัติอยู่ จากข้อสมมุติฐานเดิมของทฤษฎีแรงจูงใจที่มักจะกล่าวว่าสิ่งจูงใจทางด้านการเงิน การปรับปรุงในเรื่องความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นการจูงใจให้มีการเพิ่มขึ้นของผลผลิตนั้น ขณะนี้ได้รับการเปลี่ยนแปลงและทำให้ได้รับทราบ ว่าปัจจัยจูงใจเท่านั้นที่มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของผลผลิตหรือผลการปฏิบัติงานของพนักงาน (ลัดดา กุลนันทน์, 2544)

2.4.7.4 ทฤษฎีแรงจูงใจของ แมคเกรเกอร์

นาริรัตน์ แก้วมณี (2557, น. 18-19) นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 เป็นต้นมา การบริหารหรือการจัดการได้มุ่งเน้นความสำคัญขององค์ประกอบในการจูงใจคนเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นสภาพที่ทำงานเงินเดือน หรือการลงโทษ ซึ่งเป็นแรงจูงใจ (Incentive) แบบหนึ่ง (Douglas McGregor) จากสถาบัน (Massachusetts Institute of Technology) ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับคนในองค์การเป็นทฤษฎี X และทฤษฎี Y ซึ่งจำแนกคนเป็น 2 กลุ่ม

1. การเปรียบเทียบลักษณะคนตามทฤษฎี X ทฤษฎี Y ทฤษฎี X โดยปกติวิสัยแล้ว คนจะขี้เกียจไม่ชอบทำงาน และจะเลี้ยงงานถ้าทำได้ด้วยเหตุที่คนไม่ชอบทำงาน ดังนั้นจึงต้องมีการสั่งการ ควบคุม และการจูงใจทางลบ เพื่อให้เขาทำงานตามเป้าหมายของบริษัท โดยเฉพาะทั่วไปคนชอบรับคำสั่ง จะพยายามหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ มีความทะเยอทะยานน้อยแต่ต้องการความมั่นคงในการทำงาน ทฤษฎี Y สำหรับคนส่วนใหญ่แล้วรักที่จะทำงานและมีความรับผิดชอบคนจะมีการควบคุมตนเอง ในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของบริษัท ซึ่งเขาเองก็ยอมรับภายใต้สภาพการทำงานที่เหมาะสม คนจะเรียนรู้การยอมรับและอยากมีความรับผิดชอบมากขึ้นคนจะมีความสนใจในการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ความคิดทักษะการทำงานตลอดจนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน

จากทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการจูงใจที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความสำคัญของการจูงใจอยู่ที่การศึกษาพื้นฐานความต้องการของคน พฤติกรรมการทำงานของคน ซึ่งมีความแตกต่างกันเพื่อให้ทราบถึงวิธีการและเทคนิคที่ควรใช้ในการจูงใจบุคคลแต่ละประเภทในองค์กร ให้สามารถปฏิบัติงานตามเป้าหมายขององค์กรได้โดย McGregor ได้อธิบายว่า พฤติกรรมของมนุษย์ มีความแตกต่างกัน 2 ลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะแรกเป็นทัศนคติในทางลบ เรียกว่า ทฤษฎี X และลักษณะที่สองเป็นทัศนคติในทางบวก เรียกว่า ทฤษฎี Y ลักษณะบุคคลตามทฤษฎี X เชื่อว่าบุคคลขี้เกียจไม่ชอบทำงานผู้บริหาร จึงจำเป็นต้องพยายามกำหนดมาตรฐานในการควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด มีการสั่งการโดยตรง การใช้ระเบียบและหน้าที่ การลงโทษ เนื่องจากทฤษฎี X จะตั้งอยู่บนข้อสมมติฐานของการตอบสนองความต้องการระดับต่ำ คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการความปลอดภัย ลักษณะบุคคลตามทฤษฎี Y เชื่อว่าการมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและการใช้แนวทางที่เหมาะสม คนจะควบคุมและสั่งงานด้วยตนเอง แรงจูงใจ คือ ความรับผิดชอบ ซึ่งมีอยู่ทุกคน ผู้บังคับบัญชาเพียงจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและวิธีการปฏิบัติงานที่ช่วยให้บุคคลเหล่านี้สามารถประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของเขาเอง ควบคู่ไปกับการประสบความสำเร็จในเป้าหมายขององค์กรไปพร้อมกันเนื่องจากทฤษฎี Y จะตั้งอยู่บนข้อสมมติฐานของการตอบสนองความต้องการในระดับสูง คือ ความต้องการทางด้านสังคม ความต้องการชื่อเสียง และความต้องการความสำเร็จในชีวิต

สรุปได้ว่า ปัจจัยทั้ง 2 ด้านนี้ ปัจจัยจูงใจ เป็นปัจจัยตัวกระตุ้นให้เกิดความพอใจที่จะทำอย่างมีประสิทธิภาพมี 5 ประการ ได้แก่ ความสำเร็จในงานที่ทำการได้รับการยอมรับนับถือ ความก้าวหน้า ความรับผิดชอบ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ โดยมีความสัมพันธ์กับกรอบแนวคิดที่ว่า เมื่อคนได้รับการตอบสนองด้วยปัจจัยชนิดนี้ จะช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานผลที่ตามมา ก็คือ คนจะเกิดความพึงพอใจในงานสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยค่าเงินเป็นปัจจัยที่จะทำให้คนไม่พอใจในการทำงาน ซึ่งเป็นสาเหตุอันเกิดจากสภาพแวดล้อมในหน่วยงานโดยไม่เกี่ยวกับส่วนประกอบของงานมี 9 ประการ ได้แก่ เงินเดือน, ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา, ผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน สถานะทางอาชีพวิธีการปกครองบังคับบัญชา นโยบาย และการบริหาร สภาพการทำงานโอกาส

ที่จะได้รับความก้าวหน้า ความเป็นส่วนตัวความมั่นคงในงาน ทำหน้าที่เป็นตัวป้องกันมิให้คนเกิดความไม่มีความสุข หรือไม่พึงพอใจในงานขึ้น ช่วยทำให้คนเปลี่ยนเจตคติ จากการไม่อยากทำงานมาสู่ความพร้อมที่จะทำงาน

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดวิธีหนึ่งที่จะนำมาใช้เพื่อยกระดับการครองชีพป้องกันการแก้ปัญหาต่างๆ ที่ประชาชนในชนบทกำลังเผชิญอยู่ การพัฒนาชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชนบททั่วประเทศด้วยเหตุที่การพัฒนาชุมชนนั้น ครอบคลุมการพัฒนาสังคม ชุมชน และสาธารณูปโภคอื่น ๆ เช่น การส่งเสริมอาชีพโดยพยายามช่วยเหลือประชาชนให้ตื่นตัวมาร่วมมือกับรัฐในการพัฒนาประเทศในส่วนที่ประชาชนจะช่วยให้ได้ การพัฒนาจึงถือได้ว่าเป็นกระบวนการการศึกษา (Education Process) ซึ่งถือได้ว่าเป็นความสำคัญยิ่งในการที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพื่อผสมผสานร่วมกันพัฒนาประเทศในขั้นสุดท้าย

2.5.1 ความหมายของชุมชน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2540, น. 2) ให้ความหมายว่า การพัฒนา หมายถึง สภาวะการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ส่งเสริมของเก่า หรือสภาพการณ์ที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น

ประเวศ วะสี (2541, น. 13) ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่ง มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน ในการกระทำซึ่งรวมถึงการติดต่อสื่อสารกัน

เฉลียว บุรีภักดิ์ (2545, น. 51) ได้ให้ความหมายของคำว่าชุมชนไว้ดังนี้ ชุมชน หมายถึง พื้นที่อันเป็นที่อยู่อาศัยของคนและหมายความถึงกลุ่มของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นโดยมีความสนใจ มีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และจุดหมายในการที่จะอยู่ในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนจำนวนหนึ่งทางสังคมที่ใช้ชีวิตร่วมกันในบริเวณพื้นที่เดียวกัน มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารกัน มีความผูกพันเอื้ออาทรต่อกัน มีการดำเนินชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเดียวกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เมื่อนาคาสองคามารวมกันเป็นพัฒนาชุมชน มีความหมาย ดังนี้

2.5.2 ความหมายของการพัฒนาชุมชน

ธิติ กิตติวิทิตคุณ (2540, น. 28) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน เป็นกรรมวิธี (Process) แห่งการกระทำของสังคม ซึ่งราษฎรในชุมชนนั้น ๆ ร่วมกันจัดวางแผนและลงมือปฏิบัติตามแผนเอง แผนดังกล่าวจะกำหนดว่ากลุ่มของตนเองและแต่ละบุคคลมีความต้องการอะไรและมีปัญหาาร่วมกันอะไรบ้าง แล้วจัดทำแผนการของกลุ่มและของแต่ละกลุ่มเพื่อให้ได้มาเพื่อสิ่งที่ต้องการและสามารถแก้ปัญหา

เหล่านั้น โดยพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้นให้ได้มากที่สุดและถ้าจำเป็นอาจจะขอความช่วยเหลือทั้งด้านบริการและวัสดุจากองค์การรัฐบาลและที่มีใช้ของรัฐบาลได้”

ปรียา พรหมจันทร์ (2542, น. 15, อ้างถึงใน ปรีดา เจษฎาวรางกุล, 2550, น. 21) ได้สรุปความหมายไว้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนในทุกด้าน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง โดยมุ่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของประชาชนให้ดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างยั่งยืนโดยใช้ทรัพยากรในชุมชนที่มีอยู่ให้มากที่สุด

ปรีชา กลิ่นรัตน์ (2536, อ้างถึงใน ทวี ทิมขำ, 2528, น. 3-9) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นโดยความร่วมมืออย่างจริงจังของประชาชน และควรจะเป็นความคิดริเริ่มของประชาชนเองด้วย แต่ถ้าประชาชนไม่รู้จักริเริ่มก็ให้ใช้เทคนิคกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนด้วยความกระตือรือร้นอย่างจริงจังพอจะกล่าวได้ว่า การพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลงซึ่งสะท้อนออกมาในลักษณะของความเจริญเติบโต ความก้าวหน้า การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีระดับของกลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว สะแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพันเอื้ออาทรกัน ภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกันร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน

กรมการพัฒนาชุมชน (2548, น. 10, อ้างถึงใน ปรีดา เจษฎาวรางกุล, 2550, น. 19) ได้สรุปความหมายการพัฒนาชุมชน หมายถึง การพัฒนาความคิด ความสามารถของประชาชนให้เกิดความเชื่อมั่น ช่วยเหลือตนเอง เพื่อนบ้านและชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีมาตรฐาน ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยความร่วมมือของราษฎรและภาครัฐ

สรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการซึ่งดำเนินไปด้วยความร่วมกำลังของคนในชุมชนเองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมชุมชนนั้น ๆ ให้เจริญยิ่งขึ้นและผสมผสานชุมชนเหล่านั้นเข้าเป็นชีวิตชีวาชาติและเพื่อให้ราษฎรสามารถอุทิศตนเองเพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติอย่างเต็มที่

2.5.3 ลักษณะสำคัญของการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชุมชน

ลักษณะสำคัญของการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชนมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

2.5.3.1 เป็นงานที่ประชาชนมีความคิดริเริ่มเองหรือบุคคลภายนอก เช่น ข้าราชการของรัฐบาลกระตุ้นยั่วยุให้ประชาชนมีความคิดริเริ่ม

2.5.3.2 เป็นงานที่ยึดหลักการช่วยตนเอง พยายามที่จะใช้ความรู้ความสามารถ ตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเองในชุมชนจะเป็นหมู่บ้านก็ดี ตำบลก็ดี ให้มีความสะดวกสบายกินดีอยู่ดีมีสุขเช่นเดียวกับชุมชนที่เจริญแล้วทั้งหลาย หากจะมีการช่วยจากภายนอก ก็เป็นการช่วยเหลือ

เพียงเพื่อให้ประชาชนสามารถที่จะช่วยตนเองได้ การช่วยเหลือตนเองนี้รวมถึง การวางแผน การลงมือ การทำการเพื่อแก้ปัญหาความต้องการของตนและชุมชน

2.5.3.3 เป็นงานที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้ดีขึ้น โดยใช้การพัฒนาเปลี่ยนแปลงทางวัตุนำไปสู่การพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิต ซึ่งเมื่อคนมีคุณภาพเป็นคนเฉลียวฉลาดแล้วจะทำให้การพัฒนาอย่างอื่น เช่น วัตถุประสงค์ย่อมจะเกิดตามมาซึ่งส่งผลให้ความเจริญเหล่านั้นมีความยั่งยืน

2.5.3.4 เป็นงานที่ใช้วิชาการให้การศึกษาระดับชุมชนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ คือ สามารถพัฒนาคน กล่าวคือ จะต้องพยายามศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ให้ทราบชีวิต จิตใจ สภาพชุมชนสิ่งแวดล้อม องค์การสถาบัน ปัญหาและอุปสรรค ความต้องการตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชนนั้น ๆ แล้วดำเนินการแก้ปัญหาอุปสรรคสนองต่อความต้องการโดยวิธีให้การศึกษแก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการของประชาชนตลอดจนวิธีการจัดระเบียบชุมชน และการทำงานเป็นกลุ่มลักษณะสำคัญของการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชนต้องมีลักษณะที่สำคัญ 7 ประการด้วยกัน คือ

1) การพัฒนาชุมชน คือ การทำให้คนที่อยู่ในชุมชนนั้นมีความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือจากประชาชนเข้ามาตัดสินใจดำเนินการพัฒนาด้วยตนเองบนพื้นฐานของความสมัครใจและมีความรับผิดชอบที่จะช่วยตนเอง

2) การพัฒนาชุมชน เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมหรือหรือลักษณะทางกายภาพตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนให้ดีขึ้น

3) การดำเนินการต้องตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยทั้งนี้หมายถึงกิจกรรมที่จะนำไปสู่การมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติจะต้องเป็นกิจกรรมที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความต้องการอยู่แล้วและเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนพยายามกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความรู้สึกถึงความจำเป็นนั้นด้วย

4) การพัฒนาชุมชนต้องใช้หลักการช่วย เร่งรัด ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่มตลอดจนการดำเนินงาน กิจกรรม โครงการพัฒนาโดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่มในการพัฒนาชุมชน

5) รัฐบาลหรือหน่วยงานอื่นที่จะให้ความช่วยเหลือจะต้องพิจารณาให้ความช่วยเหลือเฉพาะสิ่งที่เกินความสามารถที่ชุมชนหรือประชาชนจัดทำได้เอง เช่น ความรู้ทางวิชาการ วัสดุ อุปกรณ์ และเงินเท่าที่จำเป็น

6) การพัฒนาชุมชนจะต้องมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงทำหน้าที่ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีความคิดริเริ่มในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

7) จะต้องมีความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกสาขา เพราะปัญหาของชุมชนอยู่นอกเหนือความสามารถของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง การพัฒนาชุมชนเป็นการมุ่งพัฒนาในทุก ๆ ด้านไม่ใช่การพัฒนาในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว

2.5.4 หลักการพัฒนาชุมชน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2541, น. 31-32) กล่าวว่า หลักการพัฒนาชุมชนมีหลักการ ดังต่อไปนี้ หลักการพัฒนาชุมชนเป็นเรื่องของการปฏิบัติ คือ คนและชุมชนต้องมีการพัฒนาเพื่อมีความสันติสุขและสันติภาพ การพัฒนาคุณภาพของประชาชนนั้นจะต้องริเริ่มจากภาวะความเป็นอยู่ของชุมชน โดยให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เป็นการเข้าใจและระลึกเสมอว่างานใด ๆ ในชุมชนนั้นเป็นงานและกิจกรรมของเขาเอง การกระทำกิจกรรมใด ๆ ให้เป็นแบบค่อยเป็นค่อยไปโดยคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ในชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการปลูกฝังนิสัยส่งเสริมให้คนได้รู้จักคิดตัดสินใจวางแผนและดำเนินการด้วยตนเองเสมอเป็นการพัฒนาทางสมองของคน นอกจากนี้ในการพัฒนาควรมีหลักการเหล่านี้ควบคู่ไปด้วยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัฒนาให้มาก

ยิ่งขึ้น คือ หลักการช่วยตนเอง (Self Help) เป็นหลักการที่ใกล้เคียงกับหลักการพึ่งตนเอง (Self Reliance) เพราะจะทำให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ก็จะต้องมีปัจจัย 5 ตัว ด้วยกัน เรียกว่า TERMS (Techonlogy, Economic, Resource, Mrntal and Socio Cultural) จะต้องพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี คือ มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น (T) ต้องมีอาชีพและรายได้พออยู่พอกิน (E) มีทรัพยากรธรรมชาติ (R) เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้ พอได้พึ่งพาอาศัยมีจิตใจที่เข้มแข็งและแน่วแน่ว่าจะพึ่งพาตนเองได้รวมทั้งรู้จักในผลของความพยายาม (M) และปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม (S) คือ การมีคนจำนวนหนึ่งที่สมัครสมานสามัคคีมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีค่านิยมอุดมการณ์ที่ส่งเสริมการพึ่งตนเองก็จะทำให้คนหรือชุมชนพึ่งตนเองได้ สนับสนุนให้ประชาชนช่วยเหลือตนเอง การช่วยเหลือจากภายนอกให้อยู่ในขอบเขตที่จะเป็นการช่วยให้เขาได้ช่วยตนเองได้เท่านั้น ไม่ควรช่วยทุกสิ่งทุกอย่างและเพื่อที่จะให้เขาช่วยตนเองได้ ซึ่งควรจะเริ่มจากสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของประชาชนโดยเริ่มจากสิ่งเล็กน้อยและจากสิ่งง่ายไปหาสิ่งยาก ไม่ควรรีบเร่งทำโครงการดำเนินงานแต่ค่อยทำค่อยไปเพื่อให้โอกาสประชาชนได้เรียนรู้จากการทำงานนั้น ๆ โดยพยายามใช้ทรัพยากรในชุมชนให้มากที่สุด

1. หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วม คือ หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกอย่างให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้เขาเป็นผู้ตัดสินใจทำงานลงมือทำงานตามที่เขาได้ตัดสินใจไปแล้วด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นการทำให้ประชาชนได้ปฏิบัติตามความสนใจและความต้องการของประชาชน ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองและจะต้องไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะจะต้องมาจากทุกชนชั้นของชุมชน ตั้งแต่คนร่ำรวยที่สุดจนถึงคนยากจนที่สุดของชุมชนจะเลือกที่รักมักที่ชังไม่ได้

2. หลักการประชาธิปไตยในการดำเนินงาน ทุกคนจะต้องมีสิทธิมีเสียงเท่าเทียมกัน ไม่มีใครใหญ่กว่ากันด้วยยศฐาบรรดาศักดิ์ ยากดีมีเงิน หรือระดับการศึกษา โดยถือว่าเป็นคนหนึ่งที่มีสิทธิในการลงคะแนนเสียงหรือการออกเสียงตามหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน

3. หลักการใช้ประโยชน์จากผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่นเป็นบุคคลในชุมชนที่มีผู้เคารพนับถือไว้วางใจมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด การตัดสินใจของประชาชนในชุมชน ผู้นำท้องถิ่นจึงเป็นผู้ช่วยเผยแพร่ให้เกิดความนิยม จูงใจประชาชนให้มาร่วมงานอย่างมีประสิทธิภาพและบางครั้งยังช่วยเป็นวิทยการให้ได้อีกด้วย

4. หลักความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมจะมีขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นของตนเองซึ่งเหมือนคล้ายคลึงหรือต่างไปจากชุมชนอื่นผู้มีหน้าที่พัฒนาจำต้องทราบรายละเอียดและยึดถืออย่างน้อยขั้นแรก ๆ ในการเข้าสู่ชุมชนต้องวางโครงการการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความเชื่อก่อนต่อมาภายหลังเห็นว่าสิ่งใดควรปรับปรุง แก้ไข จึงค่อยทำไปทีละเล็กทีละน้อย โดยให้ประชาชนได้รับความกระทบกระเทือนน้อยที่สุดหรือไม่รู้สึกเลยและทั้งนี้เพราะเห็นดีเห็นงามในการเปลี่ยนแปลงนั้นด้วย

5. หลักการประเมินผล การประเมินผลเป็นหลักการที่ดีของทุกโครงการ การที่ได้มีการประเมินผลงานภายหลังที่ได้ดำเนินการไปแล้วชั่วระยะเวลาหนึ่ง เป็นการตรวจสอบว่าโครงการนั้นได้ดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างไรจะได้หาทางแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านั้นและจะได้วิธีการที่ดีกว่ามาดำเนินงานต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2.5.5 เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน

ทวี ทิมขำ (2528, น. 5) ได้กล่าวถึง เป้าหมายและทิศทางการพัฒนาชุมชน ไว้ดังนี้

1. เร่งการผลิตและเพิ่มรายได้ต่อครอบครัวในด้านการเกษตร อุตสาหกรรมเป็นการสร้างความเสมอภาคในเรื่องการกระจายรายได้
2. ปรับปรุงส่งเสริมการสร้างงานในชนบท เพื่อที่จะได้มีการใช้แรงงานได้เต็มที่แก้ไขปัญหาค้นว่างงาน
3. ปรับปรุงส่งเสริมด้านอนามัยและสาธารณสุข
4. ส่งเสริมการศึกษาและอบรมเยาวชน
5. ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน หมู่บ้าน
6. ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
7. การควบคุมทรัพยากรธรรมชาติ การจัดสรรให้เป็นระเบียบด้วยความยุติธรรมที่สุด
8. การสร้างโอกาสให้ประชาชนได้รับความช่วยเหลือในเรื่องของอำนาจต่อรองสินค้าอุปโภคบริโภค ตลอดจนทั้งเทคโนโลยีและบริการต่าง ๆ ที่รัฐพึงให้ประชาชนทุกด้าน

สนธิยา พลศรี (2545, น. 44) การพัฒนาชุมชนมีแนวคิดที่สำคัญ คือ

1. คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการเปิดโอกาสในการได้ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบของชุมชน
3. การช่วยเหลือตัวเอง ของชุมชนเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชน
4. การใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการรักษาประโยชน์ของทรัพยากรภายในชุมชน
5. การริเริ่มของประชาชนในชุมชนเป็นการพัฒนาชุมชนที่เกิดจากความ ต้องการที่แท้จริงของชุมชน
6. ขีดความสามารถของชุมชน และรัฐต้องมีการสนับสนุนซึ่งกันในส่วนที่สอดคล้อง หารพัฒนา จึงจะประสบความสำเร็จ
7. การร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนจะทำให้ชุมชนดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ
8. การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ คือ การพัฒนาจะต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กันหลาย ๆ ด้านมุ่งไปด้านใดหนึ่งไม่ได้เพื่อความสมดุลในการพัฒนา
9. การพัฒนา คือ การศึกษาภาคชีวิตต้องมีการศึกษาและให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิต คือ การให้ความรู้แก่ประชาชนในทุกเพศ ทุกวัย อย่างเหมาะสมการพัฒนา จึงจะประสบความสำเร็จ

2.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรอินทรีย์

2.6.1 ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

ผู้วิจัย ได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2547, น. 7 8) ได้อธิบายว่า พื้นฐานของการแสวงหาความรู้ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ การอ่าน การฟัง การโต้ถาม และการจดบันทึก ซึ่งสอดคล้องกับหลักหัวใจนักปราชญ์ คือ สุ จิ ปุ ลิ กระทำที่มีประสิทธิภาพ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2552, น. 37) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า สิ่งที่ส่งสมมาจากการศึกษา การค้นคว้า การได้ยิน การได้ฟัง การคิดหรือปฏิบัติ ความเข้าใจ ประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติ และทักษะที่ได้รับมาจากองค์กร และการเรียนรู้ในแต่ละสาขา

บทินทร์ วิจารณ์ (2553, น. 35) ได้ให้นิยามของความรู้ไว้ว่า ทรรศนะขององค์กร อันได้แก่ ประเพณี วัฒนธรรม เทคโนโลยี การปฏิบัติงาน ระบบปฏิบัติงานต่าง ๆ บนพื้นฐานของความรู้ของ ความชำนาญ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.เถก ปยุตฺโต) (2553, น. 321) ได้อธิบายให้เห็นถึงความหมายของ ปัญญาว่า “ความรู้ทั่ว, ปรึกษาหยั่งรู้เหตุผล, ความรู้เข้าใจชัดเจน, ความรู้เข้าใจหยั่งแยกได้ในเหตุผลดี ชั่ว คุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ เป็นต้น และรู้ที่จะจัดแจง จัดสรรจัดการ ความรอบรู้ในกองสังขาร มองเห็นตามเป็นจริง”

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ วันจันทร์) (2556, น. 124) ได้ให้ความหมายของคำว่า ปัญญาว่า แปลว่า ความรู้ นิยามความโดยพิสดาร คือ “ความรู้ชัด กิริยาที่รู้ชัด ความเลือกเฟ้นทั่ว ความกำหนดพร้อม ความเข้าไปกำหนด ความเข้าไปกำหนดเฉพาะ ความเป็นบัณฑิต ความเป็นผู้ฉลาด ความเป็นผู้ละเอียดอ่อน ปัญญาเป็นเครื่องจาแนก ความคิด ความพิจารณา ปัญญาตั้งแผ่นดิน ความปรีชา ปัญญาอันน้อมไป ปัญญาเพียงดั่งศาสตรา ปัญญาเพียงดั่งปราสาท ปัญญาเพียงดั่งแสงสว่าง ปัญญาเพียงดั่งรัศมี ปัญญาเพียงดั่งรัตนะ ความไม่หลง ความเลือกเฟ้นธรรม สัมมาทิวฐิติ ชื่อว่าปัญญา” มีคำสำคัญ 3 คำที่ใช้เรียกชื่อ “ปัญญา” คือ 1) “ธี” ปัญญาทรงจา 2) “โธนา” ปัญญาเครื่องกำจัดล้าง ชักฟอกกิเลส 3) “โมนะ” ปัญญาทำเครื่องความเป็นมุนี

สุรติวดี ภาคอุทัย (2556) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในอนาคตของยุคเกษตรกรในโรงเรียนขยายโอกาสในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพเกษตรกรรมในอนาคตของยุคเกษตรกร คือ ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรม ทั้งการวางแผนการผลิต การใช้เทคโนโลยีทำการเกษตรที่ทันสมัย

พชรพลย์ เอี่ยมอาภรณ์, บำเพ็ญ เขียวหวาน และเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักส่งเสริมและพัฒนา การเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ มี ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร การอบรม ควรใช้วิธีการปรับกระบวนการทัศน์สร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่ได้เห็นคุณค่าของตนเอง เกิดความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกร หลักสูตรเนื้อหาการฝึกอบรมเกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการกำหนด เนื้อหาเพื่อจะได้ตรงกับความต้องการควรเพิ่มความรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้นและวิธีการใช้ ช่องทางอินเทอร์เน็ต เช่น Line, Facebook วิทยากรควรจัดให้มีการบรรยายและการสาธิตจากวิทยากร ประชาชนเกษตร ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ และควรเน้นให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีส่วนร่วมและฝึกปฏิบัติจริง รวมทั้ง การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ในแปลงเกษตรต้นแบบที่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร 2) ด้านการจัด เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีการผลักดันให้แสดงความคิดเห็นในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ควรมีการละลายพฤติกรรม เพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่ได้เกิดความสนิทสนมกันมากขึ้นและกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ระยะเวลา การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ควรเลือกจัดให้ตรงกับฤดูกาลที่มีการเพาะปลูกเพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่

ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทั้งในทางทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้มาก 3) ด้านการเชื่อมโยงเครือข่ายช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่ายโดยการใช้ช่องทาง Social Media ได้แก่ Line, Facebook หรือติดต่อกันทางโทรศัพท์มือถือ กิจกรรมของเครือข่ายการแลกเปลี่ยนซื้อขายปัจจัยการผลิตซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกเครือข่ายของเกษตรกรรุ่นใหม่ การเชื่อมโยงเครือข่ายในการตลาด เช่น การจัดตลาดนัดจำหน่ายสินค้าร่วมกันของเกษตรกรรุ่นใหม่

Davenport and Prusak (1998, p. 53) ได้กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง กรอบของการผสมผสานกันของประสบการณ์ ค่านิยม บริบท สารสนเทศ และการรู้แจ้งที่ซ้ำของ ทำให้เกิดกรอบงานสำหรับการประเมินค่า และการประสานประสบการณ์กับสารสนเทศใหม่ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นและถูกนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้รู้

Nonaka and Takeuchi (1995, p. 12, 14) ได้แบ่งความรู้ออกเป็น 2 ประเภท คือ ความรู้ที่แจ้งชัด (Explicit Knowledge) และความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) ความรู้ที่แจ้งชัด (Explicit Knowledge) นั้น เป็นความรู้ที่จับต้องได้ (Objective) และมีเหตุผล (Rational) สามารถแสดงผ่านออกได้ทางคำพูดและตัวเลขทั้งยังแบ่งปันได้ในรูปแบบของข้อมูลสูตรทางวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีการแก้ปัญหา คู่มือ ฐานข้อมูล และอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้

สรุปได้ว่า ด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ หมายถึง การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ตามหลักวิชาการอย่างสม่ำเสมอ เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์และลองผิดลองถูกด้วยวิธีการของตนเองสอบถามจากผู้ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ ศึกษาดูงานจากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ มีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์

2.6.2 ปัจจัยด้านทัศนคติ

ผู้วิจัย ได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้

วีระชัย เข็มวงษ์ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการประกอบอาชีพเกษตรของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร จังหวัดราชบุรี พบว่า การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทำให้การดำเนินงานของกลุ่มยุวเกษตรกรมีความต่อเนื่องทำให้ประสบผลสำเร็จและยุวเกษตรกรจะเกิดความรักในอาชีพเกษตรกรได้ในที่สุด

เกษณี ยะใหม่วงศ์ (2551, น. 65) กล่าวว่า การศึกษาทัศนคติและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบล แม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เกษตรกรเคยทำการปลูกพืชแบบเคมีมาก่อนได้รับประสบการณ์ที่ไม่ดี ได้แก่ ปัญหาเรื่องสุขภาพ ต้นทุนในการผลิต โดยปัญหาดังกล่าวทำให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนมาปลูกพืชแบบอินทรีย์และเน้นการปลูกผักหลายชนิดเพื่อให้มีผลผลิตขายตลอด ส่วนในด้านทัศนคตินั้นเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อเกษตรอินทรีย์

สุรตีวดี ภาคอุทัย (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพเกษตรกรในอนาคตของยุวเกษตรกรในโรงเรียนขยายโอกาสในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ยุวเกษตรกรยุวเกษตรกรในโรงเรียนขยายโอกาสในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรและมองว่าอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่มีคุณค่า

กรีนเนท (2558) ได้เสนอหลักการที่กำหนดโดยสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Organic Agriculture Movements: IFOAM) โดยสหพันธ์ฯ ได้ระดมความคิดเห็นนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านเกษตร อินทรีย์โดยตรงจากทั่วโลก ร่างหลักการเกษตรอินทรีย์นี้ได้รับการนำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ของสหพันธ์ฯ เมื่อปลายปี พ.ศ. 2548 และที่ประชุมใหญ่ได้ลงมติรับรองหลักการเกษตรอินทรีย์ดังกล่าว โดยหลักการเกษตรอินทรีย์ของสหพันธ์ฯ ประกอบด้วย หลักการ 4 ข้อสำคัญ คือ สุขภาพ, นิเวศวิทยา, ความเป็นธรรม และการดูแลเอาใจใส่ (Health, Ecology, Fairness and Care)

1. มิติด้านสุขภาพ เกษตรอินทรีย์ ควรจะต้องส่งเสริมและสร้างความยั่งยืนให้กับสุขภาพ อย่างเป็นองค์รวมของดิน พืช สัตว์ มนุษย์ และโลก สุขภาวะของสิ่งมีชีวิตแต่ละปัจเจกและของชุมชน เป็นหนึ่งเดียวกันกับสุขภาวะของระบบนิเวศ การที่ผืนดินมีความอุดมสมบูรณ์จะทำให้พืชพรรณต่าง ๆ แข็งแรง มีสุขภาวะที่ดีส่งผลต่อสัตว์เลี้ยงและมนุษย์ที่อาศัยพืชพรรณเหล่านั้นเป็นอาหาร สุขภาวะ เป็นองค์รวมและเป็นปัจจัยที่สำคัญของสิ่งมีชีวิต การมีสุขภาวะที่ดีไม่ใช่การปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ แต่รวมถึงภาวะแห่งความเป็นอยู่ที่ดีของกายภาพ จิตใจ สังคม และสภาพแวดล้อมโดยรวมความแข็งแรง ภูมิคุ้มกัน และความสามารถในการฟื้นตัวจากความเสื่อมถอย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสุขภาพที่ดี บทบาทของเกษตรอินทรีย์ ไม่ว่าจะเป็นการผลิตในไร่ นา การแปรรูป การกระจายผลผลิต หรือการบริโภคต่างก็มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีของระบบนิเวศและสิ่งมีชีวิตทั้งปวงตั้งแต่ สิ่งมีชีวิตที่มีขนาดเล็กสุดในดินจนถึงตัวมนุษย์เราเอง เกษตรอินทรีย์จึงมุ่งที่จะผลิตอาหารที่มีคุณภาพสูง และมีคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อสนับสนุนให้มนุษย์ได้มีสุขภาวะที่ดีขึ้นด้วยเหตุนี้ เกษตรอินทรีย์จึงเลือกที่จะปฏิเสธการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เวชภัณฑ์สัตว์ และสารปรุงแต่งอาหารที่อาจมีอันตรายต่อสุขภาพ

2. มิติด้านการดูแลเอาใจใส่ การบริหารจัดการเกษตรอินทรีย์ควรจะต้องดำเนินการอย่างระมัดระวังและรับผิดชอบ เพื่อปกป้องสุขภาพและความเป็นอยู่ของผู้คนทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งพิทักษ์ปกป้องสภาพแวดล้อมโดยรวมด้วยเกษตรอินทรีย์เป็นระบบที่มีพลวัตและมีชีวิตในตัวเอง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้ทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอกผู้ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ ควรดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มผลผลิตในการผลิตแต่ในขณะเดียวกันจะต้องระมัดระวังอย่าให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นเทคโนโลยีการผลิตใหม่ ๆ จะต้องมี การประเมินผลกระทบอย่างจริงจังและแม้แต่เทคโนโลยีที่มีการใช้อยู่แล้ว ก็ควรจะต้องมีการทบทวน

และประเมินผลกันอยู่เนื่อง ๆ ทั้งนี้เพราะมนุษย์เรายังไม่ได้มีความรู้ ความเข้าใจอย่างดีพอเกี่ยวกับระบบนิเวศการเกษตรที่มีความสลับซับซ้อน ดังนั้นเราจึงต้องดำเนินการต่าง ๆ ด้วยความระมัดระวังเอาใจใส่ ในหลักการนี้การดำเนินการอย่างระมัดระวังและรับผิดชอบเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการ การพัฒนาและการคัดเลือกเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในเกษตรอินทรีย์ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งจำเป็น เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นใจว่าเกษตรอินทรีย์นั้น ปลอดภัยและเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมแต่อย่างไรก็ตาม ความรู้ทางวิทยาศาสตร์แต่เพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอ ประสบการณ์จากการปฏิบัติ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะสมถ่ายทอดกันมา ก็อาจมีบทบาทในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เช่นกัน เกษตรกรและผู้ประกอบการ ควรมีการประเมินความเสี่ยงและเตรียมการป้องกันจากนาเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ และควรปฏิเสธ เทคโนโลยีที่มีความแปรปรวนมาก เช่น เทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม การตัดสินใจเลือกเทคโนโลยีต่าง ๆ จะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นและระบบคุณค่าของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ที่อาจได้รับผลกระทบ และจะต้องมีการปรึกษาหารืออย่างโปร่งใสและมีส่วนร่วม

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2559) กล่าวถึง ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ ไว้ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร แนวทางการพัฒนา 2) เสริมสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยการ 2.1) สร้างและพัฒนาเกษตรกรรมใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตรโดยร่วมมือกับสถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรการเรียน การสอนด้านการเกษตร ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ความรู้ด้านการบริหารธุรกิจ การตลาด และการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ ลูกหลานเกษตรกร หรือบุคคลทั่วไปที่มีความมุ่งมั่นจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม รวมทั้งสนับสนุนทุน เพื่อการประกอบธุรกิจเกษตร การจัดสรรที่ดินทำกินให้เกษตรกรรุ่นใหม่ และส่งเสริมให้เกษตรกรรุ่นใหม่ นำความรู้ทางการเกษตรไปถ่ายทอดและพัฒนาชุมชน 2.2) ปลุกฝังความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดี เกี่ยวกับการทำเกษตรกรรมยั่งยืนให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ โดยพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนร่วมกับ กระทรวงศึกษาธิการ สอดแทรกเนื้อหาวิชาความรู้ที่จำเป็นต่าง ๆ อาทิ การทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ที่เน้นความมั่นคงทางอาหารและรายได้ของเกษตรกร ความปลอดภัยด้านอาหาร การพัฒนาไปสู่เกษตรอุตสาหกรรม และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่า ด้านทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกต่อการทำเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย มีความรัก และตั้งใจทำเกษตรอินทรีย์ทำให้มีอาหารเพื่อสุขภาพไว้บริโภคที่เหลือก็ขาย การทำเกษตรอินทรีย์ มีความคุ้มค่า เนื่องจากสินค้ามีราคาสูงต้องการผลิตอาหารให้กลุ่มผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพ มีส่วนร่วมในการลดใช้สารเคมีในชุมชน ลดต้นทุนในการใช้สารเคมี เกษตรกรมีสุขภาพดี

2.6.3 ปัจจัยด้านประสบการณ์

ผู้วิจัย ได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้

เทิดศักดิ์ คำเหม็ง (2551, น. 133) ได้ศึกษาการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระบบ การเกษตรทฤษฎีใหม่ของกลุ่มเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน การวิจัยระบุว่าพบการนำ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้และความหลากหลายของระบบเกษตรทฤษฎีใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน มีความแตกต่างกันทั้งด้านปริมาณและรูปแบบของกิจกรรม ซึ่งระดับความรู้ความเข้าใจของกลุ่ม เกษตรกรมีผลต่อการพัฒนาการเกษตรทฤษฎีใหม่และการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ขึ้นอยู่กับ สภาพการผลิต หรือการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ในแต่ละพื้นที่และชุมชน อันเนื่องมาจากปัจจัยด้านสภาพ พื้นที่ การศึกษา ผู้นำกลุ่ม สื่อประชาสัมพันธ์ และฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 3) ให้ความหมาย การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิดและพฤติกรรมจากการได้รับประสบการณ์ที่เกษตรกร มีปฏิสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการฝึกหัด อาจปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีหรือไม่ดีแต่การเรียนรู้ในงานส่งเสริม การเกษตร ควรปรับเปลี่ยนเกษตรกรไปในทางที่ดีขึ้นมีความรู้เพิ่มขึ้น

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 3) ให้ความหมาย กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน หรือการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยให้เกษตรกร เกิดการเรียนรู้ เกิดความรู้และความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ หลักการสร้างกระบวนการเรียนรู้สำหรับนักส่งเสริม การเกษตรจะใช้วิธีการสร้างกระบวนการเรียนรู้หลัก ๆ 3 วิธี คือ 1) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ของเกษตรกร เช่น การจัดประชุมกลุ่มย่อย จัดประชุมสัมมนา หรือจัดเวทีเปิดการเรียนรู้ 2) การพาเกษตรกร ไปศึกษาดูงานกลุ่ม หรือองค์กรที่ประสบผลสำเร็จ 3) การจัดฝึกอบรมตามความสนใจของเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 3-5) ได้ให้ความหมาย กระบวนการเรียนรู้ที่ยึดเกษตรกร เป็นศูนย์กลาง หมายถึง การดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในกระบวนการ เรียนรู้ทุกขั้นตอนตั้งแต่การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล การจัดการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองหรือเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของเกษตรกร ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดเกษตรกร เป็นศูนย์กลาง มีลักษณะ ดังนี้ 1) เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตเพราะเกษตรกรจำเป็นต้องเรียนรู้ เสมอเพื่อพัฒนาชีวิตจิตใจของตนเอง 2) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ ทั้งการคิด วิเคราะห์สถานการณ์ วางแผนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา ดำเนินการตามแผนรวมถึงประเมินผลเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา ได้ด้วยตนเอง 3) เป็นกระบวนการที่เกษตรกรใช้ในการสร้างความเข้าใจหรือการสร้างความหมายของ สิ่งต่าง ๆ ให้แก่ตนเอง ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้มิใช่เป็นเพียงการรับข้อมูลหรือประสบการณ์เท่านั้น แต่เป็นกระบวนการของการจัดการและใช้ประโยชน์จากข้อมูลและประสบการณ์ 4) เป็นกระบวนการ ทำงานสังคม เนื่องจากเกษตรกรอยู่ในสังคมที่มีการปฏิสัมพันธ์กันตลอดเวลา การพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยน จึงสามารถกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ขยายมุมมอง และขอบเขตของความรู้ ซึ่งเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา สถานที่

ทั้งในครอบครัว ชุมชน และในแปลง ฯลฯ 5) เป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต บริบทสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของเกษตรกร 6) เป็นกระบวนการสร้างความเปลี่ยนแปลง โดยกระตุ้นให้เกษตรกรสนใจ แสวงหาความรู้ เกิดความใฝ่รู้ เรียนรู้ รวมทั้งไม่ตัดสินสิ่งต่าง ๆ จากปรากฏการณ์ที่เห็นก่อนที่จะคิด ใคร่ครวญถึงสาเหตุ ที่มาที่ไป และปัจจัยเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อเกษตรกรสามารถสร้างความรู้ขึ้นใช้เองได้ค้นพบสิ่งที่เป็นความจริงด้วยตนเองจะสามารถคิดด้วยความรู้สึกอิสระ โดยปราศจากความกลัว (เกิดปัญญา) และกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก คือ การเปลี่ยนแปลงภายใน ได้แก่ ปริมาณความรู้ ความคิด ทศนคติ ค่านิยม จิตสำนึก เป็นต้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงภายนอก ได้แก่ พฤติกรรม ทักษะ และความชำนาญ เป็นต้น

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 5-6) ได้สรุปปัจจัยสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง มีดังนี้ 1) การเปิดโอกาสให้เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้จะเกิดได้ดี โดยการจัดการกระบวนการที่เปิดโอกาสให้เกษตรกรได้เรียนรู้ ได้คิด จากหลากหลายวิธีการทั้งจากสื่อ การลงมือ ปฏิบัติจริง และที่สำคัญ คือ มีการสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน 2) ความแตกต่างของเกษตรกร คำนึงถึงแตกต่างระหว่างเกษตรกรในด้านความสามารถระหว่างสติปัญญา อารมณ์ สังคม ความพร้อมของร่างกาย จิตใจ และสร้างโอกาสให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง 3) เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ มีความสมดุลกับวัย ความถนัดและความสนใจของเกษตรกร 4) แหล่งเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพียงพอที่จะทำให้เกษตรกรได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ตามความถนัดและความสนใจ 5) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกร มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรที่ช่วยเหลือเกื้อกูล ห่วงใย มีกิจกรรมร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถักทอความคิดไปสู่การแก้ปัญหาาร่วมกัน 6) ความศรัทธาต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรมีความศรัทธาต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีใจรักที่จะเรียนรู้ สนใจในสาระที่เรียน รวมทั้งสนใจในกระบวนการที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ต้องมีความเชื่อว่าเกษตรกรสามารถเรียนรู้ได้ด้วยวิธีการเรียนรู้ที่ต่างกัน 7) ความเชื่อมโยงสาระ และกระบวนการเรียนรู้กับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งเกษตรกรสามารถนำผลการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ สถานการณ์จริง

สรุปได้ว่า ด้านประสบการณ์ หมายถึง การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในทักษะการทำเกษตรอินทรีย์ จากหลายแหล่งโดยเรียนรู้จากการกระทำของตนเองและผู้อื่น ได้แก่ มีประสบการณ์การทำเกษตรอินทรีย์ จากการถ่ายทอดโดยครอบครัว เครือญาติ หรือเพื่อนเรียนจบสาขาด้านการเกษตรโดยตรงได้รับความรู้ และประสบการณ์จากเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ เคยไปศึกษาดูงานจากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จศึกษาจากปราชญ์ด้านเกษตรอินทรีย์

2.6.4 ปัจจัยด้านการตลาด

ผู้วิจัย ได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้

กระทรวงพาณิชย์ (2558) ได้เสนอด้านการส่งเสริมการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ เรื่องการขยายตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์สู่ครัวโลกของกระทรวงพาณิชย์ ไว้ดังนี้

1. การสนับสนุนกิจกรรมการผลิตและการตลาด โดยสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ผลิต/เกษตรกรและตลาด คือ ร้านอาหาร เช่น ในช่วงแรก อาจผลักดันให้ร้านอาหารเพิ่มเมนูสินค้าเกษตรอินทรีย์ไว้เป็น “Chef” Srecommended” เพื่อสร้างความรู้และความคุ้นเคยให้ตลาดและพัฒนาต่อยอดเป็นร้านอาหารสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพ “Organics Restaurant” ต่อไป ซึ่งเป็นการส่งเสริมการบริโภคสินค้าและจัดหาตลาดให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่องอีกทางหนึ่ง

2. สร้างกลุ่มลูกค้าเฉพาะ (Niche Market) โดยจัดกิจกรรม เช่น Organic Tour/Home Stay/ Ecotourism รวมถึง Pick-Your-Own Operation (กิจกรรมปลูกเอง-เก็บเอง) โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กลุ่มองค์กรชุมชนต่าง ๆ ทั้งนี้นอกจากจะทราบกลุ่มเป้าหมายแล้วยังสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างตรงเป้าหมาย

3. สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคในสินค้าเกษตรอินทรีย์ว่าเป็นสินค้าที่ปลอดภัยและมีคุณภาพปลอดภัยอย่างแท้จริง เนื่องจากสินค้ามีราคาสูง (โดยทั่วไปจะมีราคาสูงกว่าสินค้าปกติที่ร้อยละ 40) เมื่อเทียบกับสินค้าเกษตรทั่วไป ผู้บริโภคจึงต้องการความมั่นใจว่าได้สินค้าที่คุณภาพสอดคล้องกับราคาที่ต่อจ่าย อาจต้องมีการให้ข้อมูลกับผู้บริโภค เช่น เอกสารทางวิชาการแสดงถึงต้นทุนและประโยชน์ที่จะได้รับการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ เช่น การลดโลกร้อน ความเสี่ยงจากสารเคมีตกค้าง การลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ เป็นต้น สร้างการสื่อสารระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคโดยใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศผ่านทาง Internet และ Online Shopping หรือ สื่อสารผ่าน Social Media ต่าง ๆ อาจเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ผู้ผลิต/เกษตรกรสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร/ให้ความรู้ด้านผลิตภัณฑ์ รวมถึงสร้างฐานลูกค้าเพิ่มได้ ดังนั้นการสร้างองค์ความรู้ให้กับเกษตรกร/ผู้ผลิต รวมถึงการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ จึงอาจมีความสำคัญมากขึ้นในอนาคต เช่น ระบบร้านค้า Online ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าและข้อมูลตลาดต่างประเทศของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น

ภรณ์ฐ ปิ่นฉ่า (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตลาดเกษตรแบบยั่งยืน: ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ โครงการอาหารปลอดภัยตลาดกลางผักและผลไม้จังหวัดราชบุรี การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมและปัญหาอุปสรรคของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ โครงการอาหารปลอดภัยตลาดกลางผักและผลไม้จังหวัดราชบุรีในการพัฒนาตลาดเกษตรแบบยั่งยืน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัย ได้แก่ เกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ โครงการอาหารปลอดภัย ตลาดกลางผัก และผลไม้จังหวัดราชบุรี จำนวน 204 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการ

วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การผันแปร และการวิเคราะห์จาแนกพหุ ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ มีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดเกษตรแบบยั่งยืนระดับปานกลาง การทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ ต้นทุนการผลิต การรับรู้ข่าวสาร และประสบการณ์ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัย โครงการอาหารปลอดภัย ตลาดกลางผักและผลไม้จังหวัดราชบุรี ในการพัฒนาตลาดเกษตรแบบยั่งยืนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนปัญหาอุปสรรค คือ ปุ๋ยเคมีหรือวัตถุอันตรายการผลิตมีราคาแพง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปได้ว่า เกษตรกรต้องมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษอย่างแท้จริงและต้องผลิตได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในการจำหน่ายผลผลิตให้กับผู้บริโภค ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาตลาดเกษตรได้อย่างยั่งยืน

พัชรินทร์ สุภาพันธุ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า การเพิ่มโอกาสจำหน่ายในตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยที่จำหน่ายร่วมกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตลาดเฉพาะสินค้าเกษตรปลอดภัย และตลาดเฉพาะสินค้าเกษตรอินทรีย์ต้องมุ่งเน้นกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาด และราคา ตามลำดับ นอกจากนี้กลยุทธ์ความปลอดภัยและปราศจากสารเคมีตกค้างของผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมการตลาดเกี่ยวกับการลด แลก แจก แถม หรือทดลอง และการโฆษณา และประชาสัมพันธ์ของภาคเอกชนเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์กลับลดโอกาสจำหน่ายในตลาดทั่วไป จึงต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง ซึ่งระบุความแตกต่างการจำหน่ายระหว่างสินค้าเกษตรทั่วไปและสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ดังนั้นการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างเหมาะสมตามการจัดจำหน่ายในแต่ละช่องทางการตลาดนำมาสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขัน

วริพัศย์ เจียมปัญญารัช (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ผลกระทบต่อความยั่งยืนของเกษตรอินทรีย์ของไทย พบว่า เกษตรกรที่ทาเกษตรผสมผสานมีความสนใจการทำเกษตรอินทรีย์มากกว่าเกษตรกรที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยวเป็นเกษตรกรที่คำนึงถึงสุขภาพของตนเองและผู้บริโภค มีรายได้จากแหล่งอื่นนอกเหนือจากการทำการเกษตรเพียงอย่างเดียวประกอบกับระดับราคาของสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สูงกว่าก็เป็นแรงจูงใจที่สำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนส่วนข้อจำกัดที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนเป็นระบบเกษตรอินทรีย์ได้เนื่องจากลักษณะของสภาพแวดล้อมเรื่องนี้

กขวรร ฌ เวชพิทักษ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การตลาด 5A และการตัดสินใจซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ของผู้บริโภค ผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้กับธุรกิจโดยการนำกลยุทธ์การตลาด 5A ด้าน ขึ้นขอบผลิตภัณฑ์ (Appeal) มาสร้างแบรนด์หรือผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ประทับใจ จัดทำวิดีโอเล่าเรื่องราวที่มาของผลิตภัณฑ์ และพัฒนาปรับปรุง ให้ผลิตภัณฑ์มีความแปลกใหม่โดดเด่น รวมทั้งจะต้องควบคุมคุณภาพให้ผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรองจากสถาบันที่น่าเชื่อถือทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ด้านการสนับสนุน (Advocate) ก็เป็นอีกกลยุทธ์ที่มีผลต่อ

การซื้อขายสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยผู้ประกอบการสร้างช่องทางหรือสร้างคอนเทนต์ให้ผู้บริโภคมาซื้อ ผลิตภัณฑ์พูดคุยแลกเปลี่ยนกัน แนวทางนี้สร้างความน่าเชื่อถือต่อผู้ที่สนใจซื้อผลิตภัณฑ์ตามผู้รีวิว ที่ได้ผลมากและรวดเร็ว

สคราญนิตย์ เล็กสุทธิ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการตลาดเกษตรอินทรีย์ของเครือข่ายเกษตรกรมัยยืน จังหวัดลำพูน กลุ่มเป้าหมายแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มผู้บริโภคเขตพื้นที่จังหวัดลำพูน เก็บรวบรวมข้อมูล 2 รูปแบบ คือ เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร และเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ และการจัดเวทีเสวนาระดมความคิดเห็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อพัฒนารูปแบบการตลาดเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมการดำเนินงานระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2560-เมษายน 2562 ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการตลาดเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสม คือ การจัดทำตลาดนัดเพื่อจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ต่าง ๆ ในแต่ละอำเภอ จัดทำตลาดซื้อขายสินค้าแบบออนไลน์ และสนับสนุนให้แต่ละพื้นที่มีร้านอาหารอินทรีย์ หรือเมนูอาหารอินทรีย์ประจำท้องถิ่น ประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยการสร้างเรื่องราว (Story) ให้กับตัวสินค้า ขยายช่องทางการตลาดไปสู่โรงเรียน โรงพยาบาล ธุรกิจ โรงแรม ภัตตาคาร จัดให้มีการรวมหุ้นของสมาชิกเครือข่ายฯ สร้างเครือข่ายการตลาดต่างพื้นที่ต่างภูมิภาค และการจัดทำกรรทงที่เกี่ยวข้องวิถีเกษตรอินทรีย์

สรุปได้ว่า ด้านการตลาด หมายถึง วิธีการในการสื่อสารและจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ไปยังผู้บริโภค โดยมีการคาดการณ์แนวโน้มกลุ่มผู้บริโภค มีช่องทางการจำหน่ายในระบบออนไลน์ จำหน่ายผ่านหน้าร้าน หรือตัวแทนจำหน่ายที่หาซื้อได้ง่าย มีการทำการโฆษณาสินค้าทุกช่องทางอย่างต่อเนื่อง มีความรู้ในการเจาะกลุ่มลูกค้า และสำรวจความต้องการของลูกค้า อย่างสม่ำเสมอ

2.6.5 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัย ได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้

รุจิพร จารุพงศ์ (2543, น. 6-7) การทำเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด คือ การหมุนเวียนการใช้ประโยชน์ของทรัพยากร ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ทุน ปัจจัยการผลิต หรือเศษเหลือใช้จากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการเกษตรแบบผสมผสาน โดยมีพื้นฐานอยู่ที่เกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริงและเป็นการเพิ่มเติมถึงความสัมพันธ์ของพื้นที่ทั้ง 4 ส่วน ที่พระองค์ท่านได้มีสายพระเนตรอันยาวไกลเห็นถึงประโยชน์จากการหมุนเวียนของวัสดุเหลือใช้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ตลอดจนการรักษาสภาพแวดล้อมให้ดี ทฤษฎีใหม่ มีวิธีการหรือเทคนิคเดียวเท่านั้นในการที่จะแก้ไขปัญหาของเกษตรกรได้ทุกกรณีทุกพื้นที่แต่ทฤษฎีใหม่เป็นทางเลือกทางหนึ่งที่มุ่งหวังแก้ไขปัญหาให้เกษตรกรสามารถอยู่ได้ในระดับพอเพียง เป็นการจัดการหรือวิธีการจัดการทรัพยากรหรือการจัดการพื้นที่เกี่ยวกับเรื่องดิน น้ำ การปลูกพืชและพันธุ์ไม้ ให้สามารถดำรงชีพและประกอบกิจการเกษตรอย่างเหมาะสมอยู่ได้ในพื้นที่ของตนเองอย่างพออยู่พอกิน มุ่งพัฒนาขีดความสามารถ การบริหาร

การจัดการ และการใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพ สร้างความเข้มแข็งจากการพึ่งพาตนเอง อาศัยความขยันหมั่นเพียร ความอดทน การประหยัด และทักษะ สอนให้คนรู้จักสามัคคีรวมกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอนให้คนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งใกล้ชิดและห่างไกล โดยอาศัยความยุติธรรมและคุณธรรม

เท็ดคักดี คาเหม็ง (2551, น. 133) ได้เสนอว่า สภาพชุมชน การรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตสามารถสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนระบบเกษตรได้ แต่การปฏิบัติจะเป็นไปอย่างไรก็ยังคงขึ้นอยู่กับปัจจัยและเงื่อนไขของสมาชิกแต่ละบุคคลในกลุ่ม จากการศึกษาการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระบบการเกษตรทฤษฎีใหม่มีความแตกต่างหลากหลายตามสภาพพื้นที่ อาชีพ และกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ ซึ่งสามารถถ่ายทอดและให้ความรู้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันของกลุ่มเกษตรกร เทคนิคการผลิต และองค์ความรู้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรทฤษฎีใหม่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาและการปรับใช้ของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่และชุมชน

วรุสิริ พันคำฝ่าย (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกร ในการปลูกพืชปลอดภัยจากสารพิษ พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูกพืชปลอดภัยจากสารพิษ มี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ ลักษณะนิเวศวิทยาของชุมชน ระบบสังคมในชุมชนที่มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติทำให้แนวคิดการเกษตรแบบปลอดสารเคมีแพร่ไปทางสายสัมพันธ์นี้ และองค์กรชาวบ้านได้สนับสนุนการเกษตรแบบปลอดสารพิษ ส่วนปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่ กระแสการพัฒนาหลักของประเทศ ตลอดจนการสื่อสารมวลชนได้รับการสนับสนุนจากภายนอกด้วยการเข้าไปส่งเสริมในชุมชน การแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงความรู้กับภายนอกชุมชน โดยการอบรมก่อให้เกิดความสำเร็จและผลักดันให้เกิดกระบวนการตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูกพืชผักปลอดสารพิษ

กรีนเนท (2558) ได้เสนอหลักการที่กำหนดโดยสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Organic Agriculture Movements: IFOAM) โดยสหพันธ์ฯ ได้ระดมความคิดเห็นนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านเกษตรอินทรีย์โดยตรงจากทั่วโลก ร่างหลักการเกษตรอินทรีย์นี้ได้รับการนำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ของสหพันธ์ฯ เมื่อปลายปี พ.ศ. 2548 และที่ประชุมใหญ่ได้ลงมติรับรองหลักการเกษตรอินทรีย์ดังกล่าว โดยหลักการเกษตรอินทรีย์ของสหพันธ์ฯ ประกอบด้วย หลักการ 4 ข้อสำคัญ คือ สุขภาพ, นิเวศวิทยา, ความเป็นธรรม และการดูแลเอาใจใส่ (Health, Ecology, Fairness and Care)

มิติด้านนิเวศวิทยาเกษตรอินทรีย์ ควรจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของระบบนิเวศวิทยา และวัฏจักรแห่งธรรมชาติ การผลิตการเกษตรจะต้องสอดคล้องกับวิถีแห่งธรรมชาติและช่วยทำให้ระบบและวัฏจักรธรรมชาติเพิ่มพูนและยั่งยืนมากขึ้น หลักการเกษตรอินทรีย์ในเรื่องนี้ตั้งอยู่บนกระบวนการทัศน์ที่มองเกษตรอินทรีย์ในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของระบบนิเวศที่มีชีวิต ดังนั้นการผลิตการเกษตรจึงต้องพึ่งพาอาศัยกระบวนการทางนิเวศวิทยาและวงจรของธรรมชาติ โดยการเรียนรู้และสร้างระบบ

นิเวศสำหรับให้เหมาะสมกับการผลิตแต่ละชนิด ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีของการปลูกพืช เกษตรกรจะต้องปรับปรุงดินให้มีชีวิตหรือในการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจะต้องใส่ใจกับระบบนิเวศโดยรวมของฟาร์มหรือในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เกษตรกรต้องใส่ใจกับระบบนิเวศของบ่อเลี้ยง การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ หรือแม้แต่การเก็บเกี่ยวผลผลิตจากป่าจะต้องสอดคล้องกับวัฏจักรและสมดุลทางธรรมชาติ แม้ว่าวัฏจักรธรรมชาติจะเป็นสากลแต่อาจจะมีลักษณะเฉพาะท้องถิ่นนิเวศได้ ดังนั้นการจัดการเกษตรอินทรีย์จึงจำเป็นต้องสอดคล้องกับเงื่อนไขท้องถิ่น ภูมินิเวศ วัฒนธรรม และเหมาะสมกับขนาดของฟาร์มเกษตรกร ควรใช้ปัจจัยการผลิตและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพเน้นการใช้ซ้ำ การหมุนเวียน เพื่อที่จะอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน ฟาร์มเกษตรอินทรีย์ควรสร้างสมดุลของนิเวศการเกษตร โดยการออกแบบระบบการทำฟาร์มที่เหมาะสม การฟื้นฟูระบบนิเวศท้องถิ่น และการสร้างความหลากหลายทั้งทางพันธุกรรมและกิจกรรมทางการเกษตรผู้คนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การแปรรูป การค้า และการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ ควรช่วยกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งในแง่ของภูมินิเวศ สภาพบรรยากาศ นิเวศท้องถิ่น ความหลากหลายทางชีวภาพ อากาศ และน้ำ

สุทธิพงษ์ ปานเพชร (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เกษตรอินทรีย์ภูมิปัญญาชาวบ้าน ในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ด้านระบบนิเวศ เกษตรอินทรีย์จะต้องอยู่บนพื้นฐานของระบบและวงจรนิเวศที่มีชีวิตโดยทำการเกษตรให้สอดคล้อง เลียนแบบ และเกื้อหนุนต่อความยั่งยืนในระบบนิเวศต่าง ๆ เกษตรอินทรีย์จะต้องสร้างความสมดุลทางนิเวศด้วยการออกแบบระบบการผลิตทางการเกษตร การฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ การดำรงไว้ซึ่งความหลากหลายทางพันธุกรรมและทางการเกษตร ผู้ผลิต ผู้แปรรูป ผู้ค้า และผู้บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์จะต้องปกป้องและทำประโยชน์เกื้อกูลต่อสิ่งแวดล้อมของส่วนรวม อันได้แก่ สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ แหล่งที่อยู่อาศัยของพืชพรรณและสัตว์ป่า ความหลากหลายทางชีวภาพ อากาศ และน้ำ ฉะนั้นในการผลิตเกษตรอินทรีย์จึงมีปัจจัยที่จะต้องพิจารณาเป็นพิเศษ ดังนี้

1. การเลือกพื้นที่ผลิตพืชอินทรีย์ โดยผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จะต้องคำนึง ประกอบด้วยเหตุผล 5 ประการ คือ
  - 1.1 ประวัติ การทำการเกษตรของพื้นที่ ก่อนเลือกพื้นที่ผลิตพืชอินทรีย์จะต้องทราบประวัติการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ให้มากที่สุด โดยเฉพาะด้านการเกษตร เช่น เคยปลูกพืชอะไร การใช้ปุ๋ย สารเคมี และความสำเร็จของการใช้พื้นที่ เป็นต้น เพื่อใช้ในการตัดสินใจวางแผนการผลิต
  - 1.2 ที่ตั้งของพื้นที่ควรเลือกพื้นที่ห่างจากถนนหลวง โรงงาน เพื่อป้องกันมลพิษ และไม่ควรอยู่ติดแปลงปลูกพืชที่มีการใช้สารเคมี
  - 1.3 ความเหมาะสมของพื้นที่ต่อพืชที่จะปลูก ผู้ที่จะผลิตพืชอินทรีย์จะต้องทราบแล้วว่า จะปลูกพืชล้มลุกหรือพืชยืนต้น การปลูกพืชล้มลุก ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความลึกของหน้าดิน แต่ไม้ยืนต้นต้องการหน้าดินที่ลึกและต้องมีแหล่งน้ำเพียงพอ

1.4 แม่น้ำ ลำคลอง หรือน้ำชลประทานก็ได้

1.5 ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ พื้นที่ที่ดินอุดมสมบูรณ์โดยธรรมชาติ เช่น พื้นที่เปิดใหม่ ความสำเร็จในการผลิตพืชอินทรีย์จะสูง ดังนั้นจึงควรเลือกพื้นที่ที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์สำหรับพื้นที่ที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ควรจะปลูกพืชบางดินประกอบกับการใส่ปุ๋ยอินทรีย์

สรุปได้ว่า ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง องค์ประกอบเชิงพื้นที่ที่เอื้อประโยชน์ต่อการทำเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย การมีที่ดินเป็นของตนเองอยู่ห่างจากโรงงานอุตสาหกรรมเหมาะแก่การทำเกษตรอินทรีย์ มีแหล่งน้ำที่ปลอดภัยพืชเพียงพอแก่การทำเกษตรอินทรีย์ มีการจัดการดิน และธาตุอาหาร ปรับพื้นที่ให้เหมาะแก่การทำเกษตรอินทรีย์ มีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีการป้องกันมลพิษ การปนเปื้อน และการปะปน

2.6.6 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม

ผู้วิจัย ได้ศึกษารรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้

อิติารัตน์ เหลืองธนะโชค (2546) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การสนับสนุนจากทางโรงเรียนจะทำให้การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มยุวเกษตรกรประสบผลสำเร็จและการศึกษาของเนื่องจากการดำเนินงานโครงการยุวเกษตรกรบางโรงเรียนมีรายได้เพียงพอที่จะนำมาใช้ดำเนินงานโครงการอื่น ๆ ต่อไปได้ โดยไม่ต้องขอเงินสนับสนุนจากทางโรงเรียน

อึ้งรัง พันธุ์ตะ (2548, น. 11) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมโดยชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน นับว่าเป็นปัจจัยและเงื่อนไขที่สร้างแรงจูงใจได้ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมโครงการกับภาครัฐต้องการการสนับสนุนด้านงบประมาณ ความรู้ ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ ตลอดจนสร้างกลไกราคาให้สูงกว่าที่เป็นอยู่และความต่อเนื่องของการให้คำแนะนำ

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2560) กล่าวถึง ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเกษตร ไว้ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ข้อ 1.3 พัฒนาเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer 2) ส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตรและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer มีการจัดกระบวนการพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายอย่างเป็นระบบสนับสนุนการใช้ ICT เทคโนโลยีสมัยใหม่ นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาระดับเป็นผู้ประกอบการเกษตรและเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาการเกษตรสมัยใหม่ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยบูรณาการกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 3) ส่งเสริมยุวเกษตรกร (Farm Youth) ให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพการเกษตร และสนับสนุนการรวมกลุ่มยุวเกษตรกรเสริมสร้างความรู้ และทักษะด้านการเกษตรพื้นฐาน พัฒนาและเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาเพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อมยุวเกษตรกรสู่ภาคการเกษตร

สรุปได้ว่า ด้านการสนับสนุนจากสังคม หมายถึง ประชาชนให้ความสนใจและบริโภคสินค้าที่ผลิตได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานต่าง ๆ มีการส่งบุคลากรมาเป็นพี่เลี้ยง ในด้านการผลิต การรักษาคุณภาพ และการหาช่องทางการตลาด ได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ และนวัตกรรมใหม่ ๆ จากหน่วยงานต่าง ๆ ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกเครือข่าย การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์

2.7 บริบททั่วไป

กลุ่ม Green Farmer คือ กลุ่มเกษตรกร หรือองค์กรเกษตรกรที่รวมตัวกันผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นเกษตรอินทรีย์ โดยมีเป้าหมายหรือเงื่อนไขเดียวกัน ดังนี้

1. เป็นกลุ่มเกษตรกร หรือองค์กรเกษตรกร ที่ดำเนินการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ทุกชนิดในแปลงเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกร หรือองค์กรเกษตรกร
2. เป็นกลุ่มเกษตรกร หรือองค์กรเกษตรกร มีกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ไม่มีการเผาไหม้ทำลายสภาพแวดล้อมระบบนิเวศหรือก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ
3. เป็นกลุ่มเกษตรกร หรือองค์กรเกษตรกร ที่ดำเนินการผลิตสินค้าเกษตรอุตสาหกรรม
4. เป็นกลุ่มเกษตรกร หรือองค์กรเกษตรกร ที่ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้า บริการ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ (Quality Guarantee OK Kalasin) สภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์
5. เป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ ที่ได้รับการรับรองจากเกษตรอินทรีย์กาฬสินธุ์ (Organic Kalasin) เรียกว่า Organic OK ตลาดนำผลิต สภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์
6. เป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ ที่ไม่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช 3 ชนิด คือ พาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซต
7. เป็นกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรเกษตรอุตสาหกรรม โดยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาค 5 ขอนแก่น

สรุปว่า OK Kalasin” หมายถึง สินค้าที่ได้รับการรับรองจากสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์ว่าเป็นสินค้าคุณภาพดีของจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ผ่าน อย., GAP, Organic OK, Organic Thailand, IFOAM, GI แล้ว

2.7.1 เกษตรอินทรีย์กาฬสินธุ์ (Organic Kalasin)

เกษตรอินทรีย์กาฬสินธุ์ (Organic Kalasin) เรียกย่อว่า Organic OK เป็นเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม Participatory Guarantee System (PGS) หรือที่เรียกว่าเป็นระบบเกษตรอินทรีย์แบบ “ชุมชนรับรอง” ถือเป็นการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อีกรูปแบบหนึ่งที่รับรองเกษตรกรผู้เป็นสมาชิกของกลุ่มโดยองค์กรผู้ผลิตเอง (First Party Certification) แต่ในบางกรณีก็อาจเป็นการดำเนินการของผู้ซื้อผลผลิตจากเกษตรกร (Second Party Certification) แต่ไม่ใช่เป็นการตรวจรับรองโดยหน่วยงานอิสระ (Third Party) โดยระบบชุมชนรับรองฯ นี้ จะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในระบบการตรวจรับรองมากกว่าระบบการตรวจรับรองแบบอื่น ระบบชุมชนรับรองฯ นี้ ริเริ่มขึ้นโดยสมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ หรือที่รู้จักกันในชื่อย่อว่า IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements) กับหน่วยงานระหว่างประเทศและองค์กรท้องถิ่นอีกหลายแห่ง ซึ่งเห็นร่วมว่าระบบการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานอิสระจากภายนอกนั้น ไม่เหมาะกับเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์เพื่อขายในท้องถิ่น เพราะระบบการตรวจสอบรับรองโดยองค์กรอิสระ มีระเบียบข้อกำหนดที่ค่อนข้างเข้มงวด สลับซับซ้อน และมีเงื่อนไขมากเกินความจำเป็นสำหรับการทำตลาดผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในท้องถิ่น ความซับซ้อนของระเบียบข้อกำหนดนี้ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้หน่วยตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์ต้องมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงในการขึ้นทะเบียน เพื่อให้ได้รับการยอมรับระบบการตรวจรับรองส่งผลให้หน่วยตรวจรับรองต้องเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตรวจรับรองที่สูงจากเกษตรกรผู้ผลิตและผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ด้วยระเบียบที่เข้มงวดทำให้การตรวจรับรองของหน่วยงานอิสระ ไม่สามารถเปิดให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในระบบการตรวจรับรองได้มากนัก รวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้มีการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ในการตรวจรับรองที่เหมาะสมกับเกษตรกรรายย่อยทั้งในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาแล้วก็เช่นกัน

ดังนั้น IFOAM และหน่วยงานหลายแห่ง จึงได้สนับสนุนให้มีการประชุมเรื่องนี้ขึ้น

เมื่อกลางเดือนเมษายน 2547 ที่ประเทศบราซิล โดยนายวิฑูรย์ ปัญญากุล จากกรีนเนท (GreenNet) เป็นตัวแทนเพียงคนเดียว จากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมการประชุมดังกล่าว หลังจากประชุมฯ ในครั้งนั้น IFOAM ได้สนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบที่สมาชิกกลุ่มผู้ผลิต/ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบกันเอง เรียกว่า Participatory Guarantee System (PGS) หรือถ้าจะเรียกแบบไทย ๆ ก็คือ เกษตรอินทรีย์แบบ “ชุมชนรับรอง” นั่นเอง

2.7.2 องค์ประกอบสำคัญของระบบชุมชนรับรอง PGS คือ

2.7.2.1 วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ระหว่างเกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภคในหลักการพื้นฐานของระบบชุมชนรับรอง ซึ่งการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันไปในแต่ละแผนงาน/โครงการก็ได้

2.7.2.2 การมีส่วนร่วม (Participator) ของผู้ที่สนใจในการบริโภคและการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์จากระบบนี้ หลักการและมาตรฐานการผลิตเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ผลิต ที่ปรึกษา และผู้บริโภค ซึ่งทำให้ระบบมีความน่าเชื่อถือเพราะการมีส่วนร่วมนี้

2.7.2.3 ความโปร่งใส (Transparency) ที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้ถึงกลไกและกระบวนการในการตรวจรับรองทั้งหมด แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจำเป็นต้องรู้รายละเอียดทุกอย่างเท่านั้น และในขณะเดียวกันก็ต้องมีการปกป้องข้อมูลที่จะเป็นข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลที่เป็นความลับทางการค้าด้วย

2.7.2.4 ความเชื่อมั่นต่อกัน (Trust) ระบบชุมชนรับรองตั้งอยู่บนฐานความเชื่อที่เราสามารถเชื่อถือเกษตรกรได้และเชื่อถือการใช้กลไกควบคุมทางสังคม/วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้

2.7.2.5 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ระบบชุมชนรับรองไม่ใช่มีเป้าหมายเพียงเพื่อให้การรับรองผลผลิตแต่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาชุมชนและเกษตรอินทรีย์ในชุมชนนั้นให้เกิดความต่อเนื่องยั่งยืน

2.7.2.6 ความเชื่อมโยงในแนวราบ (Horizontality) ที่เป็นการแบ่งปันอำนาจและความรับผิดชอบของผู้คนที่เกี่ยวข้อง ไม่ใช่เป็นเรื่องของคนเพียง 2-3 คนเท่านั้น แต่เป็นความเชื่อมโยงเครือข่ายของผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดในชุมชน

2.7.3 ลักษณะรูปแบบสำคัญ คือ

2.7.3.1 มาตรฐานและข้อกำหนด ถูกพัฒนาขึ้นโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Norms Conceived By the Stakeholders)

2.7.3.2 มีฐานจากองค์กรรากหญ้า (Grassroots Organization)

2.7.3.3 เหมาะสำหรับการดำเนินงานของเกษตรกรรายย่อย (Is Appropriate to Smallholder Agriculture)

2.7.3.4 มีหลักการและระบบคุณค่า (Principles and Values) ที่มีเป้าหมายในการยกระดับความเป็นอยู่ของครอบครัวเกษตรกรและส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในระดับชุมชน

2.7.3.5 มีเอกสารที่อธิบายระบบการบริหารจัดการและขั้นตอนการทำงาน (Documented Management Systems and Procedures) ซึ่งควรกำหนดให้เกษตรกรต้องจัดทำเอกสารข้อมูลเท่าที่จำเป็นจริง ๆ แต่ระบบชุมชนรับรอง ควรต้องมีระบบการบันทึกที่แสดงให้เห็นได้ว่า เกษตรกรได้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จริง ๆ เชื่อถือได้

2.7.3.6 มีกลไกในการยืนยันการปฏิบัติตามมาตรฐานของเกษตรกร (Mechanisms to Verify Farmer's Compliance)

2.7.3.7 มีกลไกในการสนับสนุนเกษตรกร (Mechanisms for Supporting Farmers) เพื่อให้เกษตรกรสามารถทำเกษตรอินทรีย์ได้จริง

2.7.3.8 มีข้อตกลงหรือสัตยาบันของเกษตรกรในการปฏิบัติตามข้อกำหนดและมาตรฐาน (A Bottom-Line Document)

2.7.3.9 มีตรารับรอง (Seals or Labels) ที่เป็นหลักฐานแสดงสถานะความเป็นเกษตรอินทรีย์

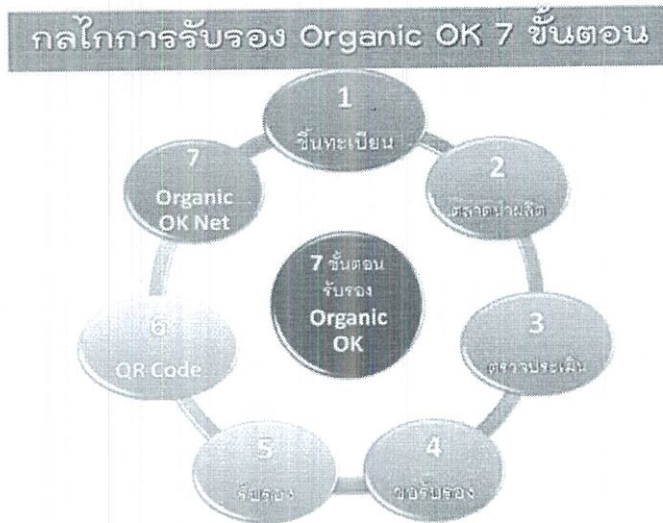
ภาพที่ 2.5 โลโก้เกษตรอินทรีย์ภาพสินธุ์ (Organic OK)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2.7.3.10 มีบทลงโทษที่ชัดเจนและแจ้งล่วงหน้า (Clear and Previously Defined Consequences) สำหรับเกษตรกรที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน และมีการบันทึกการลงโทษลงในระบบฐานข้อมูลหรือเปิดเผยให้สาธารณะได้รับทราบ

2.7.6 กลไกการรับรองเกษตรอินทรีย์ภาพสินธุ์ (Organic OK)

2.7.6.1 ขั้นตอน Organic OK

ภาพที่ 2.6 กลไกการรับรองเกษตรอินทรีย์ภาพสินค้า (Organic OK)

2.7.6.2 ขึ้นทะเบียนเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร

1) เกษตรกรรายย่อย หรือกลุ่มเกษตรกร ยื่นเอกสารขอขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรอินทรีย์หรือกลุ่มเกษตรอินทรีย์ภาพสินค้า (ตามแบบฟอร์ม Digital Data) มีข้อมูลประวัติส่วนบุคคล พิกัดรูปภาพบุคคล รูปภาพผลผลิต พื้นที่ปลูก/ปริมาณผลผลิต เทคโนโลยีที่ใช้ การรับรองเกษตรอินทรีย์ และ QR CODE ORGANIC OK

2) ยื่นเอกสารขอขึ้นทะเบียนที่ ผู้แทนสภาเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือสำนักงานสภาเกษตรกร จังหวัดภาพสินค้า ชั้น 4 ศาลากลางจังหวัดภาพสินค้า

2.7.6.3 ตลาดนำผลิต

- 1) เกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร จัดทำแผนการผลิต และแผนธุรกิจการเกษตรตลอดทั้งปี
- 2) จัดทำข้อตกลงกับผู้บริโภค หรือผู้รับซื้อผลผลิตเกี่ยวกับความเชื่อมั่นทั้งสองฝ่าย ทั้งปริมาณและราคาซื้อขาย
- 3) ลงนามความร่วมมือ (MOU) ด้วยการตลาดนำการผลิต

2.7.6.4 ตรวจประเมิน

- 1) กำหนดให้มีคณะกรรมการประเมินเกษตรอินทรีย์ภาพสินค้า จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย ผู้แทนจากองค์กรเกษตรกรจังหวัด เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ภาพสินค้า ผู้แทนเครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภค ผู้รับซื้อทั้งภาครัฐ และผู้รับซื้อภาคเอกชน
- 2) กำหนดให้มีหน่วยงานองค์กรเกษตรกรหรือสภาเกษตรกรจังหวัด เป็นหน่วยงานให้การรับรองและอนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ “เกษตรอินทรีย์ภาพสินค้า Organic OK” ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประเมินฯ ประกาศ/กำหนด

2.7.6.5 ขอรับรอง

- 1) ประเมินเกษตรกรอินทรีย์กาฬสินธุ์
- 2) คณะกรรมการประเมินเกษตรกรอินทรีย์กาฬสินธุ์ ตรวจสอบประเมิน พร้อมจัดทำข้อเสนอฯ ต่อบัณฑิตเกษตรกรหรือสภาเกษตรกรจังหวัดฯ
- 3) องค์กรเกษตรกรหรือสภาเกษตรกรจังหวัด รับเรื่องขอรับการประเมินจากคณะกรรมการประเมินเกษตรกรอินทรีย์กาฬสินธุ์ พิจารณามีมติให้การรับรอง

2.7.6.6 การรับรอง

- 1) องค์กรเกษตรกรหรือสภาเกษตรกรจังหวัด พิจารณาให้การรับรองเกษตรกรอินทรีย์กาฬสินธุ์ 2 เดือน/ครั้ง ปีละ 6 ครั้ง

2.7.6.7 ตรวจสอบย้อนกลับ

- 1) คณะกรรมการประเมินเกษตรกรอินทรีย์กาฬสินธุ์ สุ่มตรวจผลผลิตทางห้องปฏิบัติการ เพื่อควบคุมคุณภาพของเกษตรกรอินทรีย์กาฬสินธุ์
- 2) การตรวจสอบย้อนกลับด้วยระบบ QR Code

2.7.6.8 จัดทำฐานข้อมูล Digital Data ระบบตรวจสอบย้อนกลับให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และทันสมัย

- 1) สร้างและพัฒนาระบบกลุ่มไลน์ Organic OK ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด

ภาพที่ 2.7 แผนพัฒนาระบบเกษตรกรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

2.7.7 แนวทางการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ภาพลีนธุ์

2.7.7.1 คนหัวใจอินทรีย์

หัวใจสำคัญของการทำเกษตรอินทรีย์ คือ เกษตรกรอินทรีย์ คือ คนหัวใจอินทรีย์ เนื่องจากการทำเกษตรอินทรีย์นั้น จะปฏิเสธการใช้ปุ๋ยเคมี ปฏิเสธการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ตลอดจนเวชภัณฑ์สัตว์และสารปรุงแต่งอาหารที่อาจมีอันตรายต่อสุขภาพทุกชนิดและมีความเชื่อมั่นว่าการทำเกษตรอินทรีย์จะก่อผลดีต่อสุขภาพ ดิน น้ำ และความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติในระยะยาว ดังนั้นการสร้างพัฒนาศักยภาพ รักษา และต่อยอดคนหัวใจอินทรีย์จึงถือเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายคนหัวใจอินทรีย์ให้ครอบคลุมเต็มพื้นที่ ทุกหมู่บ้านของจังหวัดกาฬสินธุ์

2.7.7.2 วางแผนการผลิต

การวางแผนการผลิตเกษตรอินทรีย์ เป็นพื้นฐานของเกษตรมีอาชีพ โดยเฉพาะการวางแผนตลอดทั้งปีว่า จะผลิตอะไร ในพื้นที่เท่าไร จะเตรียมดิน เตรียมน้ำ อย่างไร เก็บผลผลิตเมื่อไหร่ จะไปขายที่ไหน จะมีรายได้เท่าไร ทั้งในระยะสั้น เช่น รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน รายสามเดือนตามฤดูกาล หรือรายปี เป็นต้น เพื่อที่จะสามารถมีผลผลิตเพียงพอเพื่อกิน เพื่อการอยู่รอด เพื่อขายเพิ่มรายได้ ตลอดจนการเก็บออมเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับอาชีพเกษตรกรด้วย

2.7.7.3 มิจิตอุดมการณ์

ดังที่กล่าวแล้วว่า การทำเกษตรอินทรีย์นั้น จะปฏิเสธการใช้ปุ๋ยเคมี ปฏิเสธการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ตลอดจนเวชภัณฑ์สัตว์และสารปรุงแต่งอาหาร ที่อาจมีอันตรายต่อสุขภาพทุกชนิด ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับวิถีทุนนิยมในสังคมปัจจุบันที่เกษตรกรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ฯลฯ แม้จะมีค่าใช้จ่ายสูง และเป็นอันตรายต่อสุขภาพอย่างมากก็ตาม แต่ก็ต้องการความสะดวกรวดเร็ว ดังนั้นคนที่ทำเกษตรอินทรีย์จึงต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้มีจิตอุดมการณ์เชื่อมั่นว่าการทำเกษตรอินทรีย์จะก่อผลดีต่อสุขภาพ ดิน น้ำ และความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติในระยะยาว และจะไม่เปลี่ยนแปลงอุดมการณ์ไปจนตลอดชีวิต

2.7.7.4 สานใจพัฒนา

ปัจจุบันการทำอาชีพเกษตรกรรมเพื่อสร้างรายได้ สร้างความมั่นคงให้ชีวิตนั้น จำเป็นต้องมีการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายๆ มีการช่วยเหลือให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจและแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันตลอดเวลา โดยเฉพาะความรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในอนาคตเกษตรอินทรีย์จึงต้องปรับเปลี่ยนตัวเอง เรียนรู้เพื่อการพัฒนาาร่วมกันอยู่ตลอดเวลา

2.7.7.5 เพิ่มมูลค่า

เกษตรเพิ่มมูลค่ามีความสำคัญต่อความมั่นคงในอาชีพเกษตรกรรมอย่างมากการเพิ่มมูลค่านี้มีความหมายว่า ทำน้อยแต่ได้มาก เน้นคุณภาพแต่ไม่เน้นปริมาณ เปลี่ยนจากการขายผลผลิตราคาถูก เป็นการแปรรูปมูลค่าสูง เพิ่มช่องทางการตลาดใหม่ ๆ ตลาดยุคใหม่ Digital Marketing ฯลฯ เป็นต้น

ดังนั้นหากเกษตรกรอินทรีย์ มีวินัย มีคุณภาพแล้วก็จะสามารถผลิตแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์ ที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาดได้

2.7.7.6 ตลาดนำผลิต

ปัญหาของอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ คือ ผลิตสินค้าการเกษตรแล้วไม่มีคนซื้อ ไม่มีตลาด ดังนั้นการพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์กาฬสินธุ์ หรือ Organic OK จึงได้นำขั้นตอน “การตลาดนำผลิต” มาเป็นขั้นตอนสำคัญของการพัฒนา คือ เกษตรกรจะปลูกอะไร จะต้องรู้ว่า ปลูกแล้วจะไปขายให้ใคร ราคาขายเท่าไร เมื่อรู้แล้วจึงลงมือวางแผนการปลูกให้ตรงกับความต้องการของผู้ซื้อ เรียกว่า ตลาดนำผลิต จึงจะลดความเสี่ยงและสร้างรายได้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรกรมได้ โดยเฉพาะในอนาคตผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อสุขภาพมากขึ้น การทำเกษตรกรอินทรีย์จึงเป็นโอกาสที่ดีของเกษตรกรฯ ในอนาคตอันใกล้

2.7.8 หลักเกณฑ์การรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้า บริการ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ (Quality Guarantee OK Kalasin) สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์

เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์พัฒนาเกษตรกรรม “กาฬสินธุ์เมืองสีเขียวอัจฉริยะ” 5 ปี (2563-2567) ของสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นไปตามวิสัยทัศน์ “กาฬสินธุ์เมืองสีเขียวอัจฉริยะ Kalasin Smart Green City ภายในปี 2567” มีพันธกิจ คือ พัฒนาเกษตรกรรมมืออาชีพด้วยระบบเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ เกษตรอัจฉริยะ พลังงานสะอาด และการตลาดยุคใหม่ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3: ส่งเสริมและพัฒนาาระบบเกษตรที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป้าหมาย 3: ผลผลิตของเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์ มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และเป็นอัตลักษณ์มูลค่าสูงที่ตลาดต้องการ และบรรลุตามตัวชี้วัด 2: เครือข่ายเกษตรปลอดภัย และเกษตรกรอินทรีย์ มีรายได้เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10 สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์ จึงกำหนดหลักเกณฑ์การรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้า บริการ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ ไว้ดังนี้

2.7.8.1 ชื่อการรับรอง

การรับรองนี้ ภาษาไทย เรียกว่า “รับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้า บริการ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์” ภาษาอังกฤษ เรียกว่า “Quality Guarantee OK Kalasin”

2.7.8.2 วัตถุประสงค์

เพื่อให้การรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้า บริการ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์

2.7.8.3 คำจำกัดความ

1) สินค้าเกษตร หมายถึง ผลผลิต หรือผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตรทั้งจากการเพาะปลูกพืชผักสมุนไพรรวมทั้งการเลี้ยงสัตว์และการประมง

2) บริการ หมายถึง การบริการลูกค้าอย่างมีคุณภาพ (Service Quality) มิใช่เป็นการส่งมอบบริการที่ดีที่สุดให้ลูกค้าแต่เป็นการส่งมอบบริการตามความต้องการของลูกค้าเป้าหมาย เพื่อให้ลูกค้าเป้าหมายที่ได้รับบริการไปแล้วเกิดความพึงพอใจ

3) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้ วิถีเกษตร กรรมของชาวชนบท โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดการเรียนรู้มาทำให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชนและตัวเกษตรกรกรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จะเป็นการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร สวนพฤกษศาสตร์ สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐาน ความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษา สภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

4) คุณภาพ หมายถึง การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพเป็นไปตามข้อกำหนดที่ต้องการ โดยสินค้าหรือบริการนั้นสร้างความพอใจให้กับลูกค้าและมีต้นทุนการดำเนินงานที่เหมาะสม ได้เปรียบคู่แข่ง ลูกค้ามีความพึงพอใจ และยอมจ่ายตามราคาเพื่อซื้อความพอใจนั้น

5) มาตรฐาน หมายถึง สิ่งที่อยู่เป็นหลักสำหรับเทียบกำหนดในด้านปริมาณ และคุณภาพ เช่น อย. GAP Organic OK Organic Thailand IFOAM ฯลฯ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKAM UNIVERSITY

ภาพที่ 2.8 ตราสัญลักษณ์ “OK KALASIN”

2.7.8.4 ตราสัญลักษณ์

เป็นรูปวงกลม ภายในวงกลมเป็นอักษรภาษาอังกฤษว่า “OK KALASIN” แถบโค้งด้านบน มีภาษาอังกฤษว่า “QUALITY” แถบโค้งด้านล่าง มีภาษาอังกฤษว่า “GUARANTEE” แปลว่า การรับรอง หรือรับประกัน

1) หลักเกณฑ์/วิธีการขอตราสัญลักษณ์รับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้า บริการ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดกาฬสินธุ์ (OK KALASIN)

1.1) ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์

1.2) ยื่นคำร้องขอใช้ตราสัญลักษณ์รับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้า บริการ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์

1.3) สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์ ดำเนินการประเมินเพื่อพิจารณาให้การรับรองฯ

1.4) เสนอต่อที่ประชุมสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อพิจารณารับรองการใช้ตราสัญลักษณ์ OK KALASIN

1.5) ขึ้นทะเบียนเป็น สินค้า บริการ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานจังหวัดกาฬสินธุ์ (OK KALASIN) ในระบบ Digital

1.6) จัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับ QR CODE เพื่อตรวจสอบที่มาของแหล่งผลิตสินค้า บริการ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรติดไว้กับตราสัญลักษณ์ OK KALASIN เพื่อให้ผู้บริโภคและนักท่องเที่ยวสามารถตรวจสอบข้อมูลได้

1.7) จัดทำตราสัญลักษณ์ OK KALASIN ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ตีผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตร โฆษณาประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ เช่น ป้ายประกาศ แผ่นพับ ป้ายทางหลวง สื่อทางออนไลน์ ฯลฯ เพื่อประชาสัมพันธ์ที่ผลิตภัณฑ์ บริการ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์

2.7.8.5 ระยะเวลาการอนุญาตใช้

กำหนดระยะเวลาการอนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ “รับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้า บริการ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์” หรือ “Quality Guarantee OK Kalasin” (OK KALASIN) ครั้งละ 2 ปี การต่ออายุฯเป็นไปตามหลักเกณฑ์/เงื่อนไขของ สภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์

2.7.9 ตัวชี้วัดความสำเร็จของการทำเกษตรอินทรีย์ภายใต้มาตรฐาน OK KALASIN จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย

คณะทำงานขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ภายใต้มาตรฐาน OK KALASIN ได้กำหนดตัวชี้วัดในการวัดความสำเร็จของการทำเกษตรอินทรีย์ภายใต้มาตรฐาน OK KALASIN จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย (สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์, 2564)

2.7.9.1 คุณภาพและปริมาณผลผลิต หมายถึง การควบคุมคุณภาพความปลอดภัยของสินค้าเกษตรอินทรีย์จากสารเคมีตกค้าง เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง ปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค สินค้ามีคุณภาพตามมาตรฐานเครื่องหมายรับรองที่ได้รับทำให้ผู้บริโภคมีความพึงพอใจ มีการขยายผลผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์มีความหลากหลาย

2.7.9.2 สร้างรายได้ หมายถึง การทำเกษตรอินทรีย์สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวของเกษตรกร ทำให้มีแหล่งจำหน่ายสินค้าในแหล่งชุมชน ตลาดนัดเกษตรอินทรีย์เศรษฐกิจท้องถิ่น หมุนเวียนสามารถสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์เชื่อมโยงสินค้าให้กับแหล่งจำหน่ายได้อย่างหลากหลาย เช่น ห้างสรรพสินค้า สมาชิกในกลุ่มเกษตรอินทรีย์มีรายได้เกิดการระดมทุน

2.7.9.3 มาตรฐานความปลอดภัย หมายถึง เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาสินค้าการยื่นขอการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปรับปรุงคุณภาพสินค้าและการตรวจสอบสารปนเปื้อนอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายบูรณาการอาหารปลอดภัยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐาน เช่น GAP Organic Thailand เป็นต้น

2.7.9.4 การใช้เทคโนโลยี หมายถึง เกษตรกรมีการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการทำเกษตรอินทรีย์ มีการส่งเสริมเทคโนโลยีในการผลิตสินค้า การแปรรูปสินค้า และใช้เทคโนโลยีในการสร้างช่องทางการตลาด ส่งเสริมการขายผ่านระบบออนไลน์ เช่น Facebook, Line และ Youtube เป็นต้น

2.7.10 พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553

พระราชบัญญัติสนับสนุนสิทธิ และการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาเกษตรกรรม อย่างเป็นระบบ เพื่อรักษาเสถียรภาพด้านราคา และความมั่นคงในอาชีพเกษตรกร เพิ่มศักยภาพ และยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อย่างต่อเนื่องให้เป็นไป เพื่อเกษตรกรอย่างแท้จริง และมีกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐด้านการปฏิบัติตามนโยบายเกษตรกรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาภาคเกษตรกรรม และระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอย่างยั่งยืนในอนาคต

2.7.10.1 อำนาจหน้าที่ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ

- 1) เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อกำหนดนโยบายการส่งเสริม และพัฒนาความเข้มแข็งแก่เกษตรกร และองค์กรเกษตรกร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การผลิต การแปรรูป การตลาด และการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม
- 2) เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อกำหนดนโยบาย และแนวทางการส่งเสริม และพัฒนาการทำเกษตร แบบผสมผสาน ระบบวนเกษตร ระบบเกษตรธรรมชาติ ระบบไร่นาสวนผสม ระบบเกษตรอินทรีย์ และเกษตรกรรมรูปแบบอื่น
- 3) ให้คำปรึกษา และขอเสนอต่อคณะรัฐมนตรีในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร การพัฒนาเกษตรกรรม รวมทั้งการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

- 4) เสนอแผนแม่บทต่อคณะรัฐมนตรี
- 5) เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริม และสนับสนุนการวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านพันธุกรรมพืช และสัตว์ท้องถิ่น ผลผลิตทางเกษตรกรรม และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการแปรรูปผลผลิตทางเกษตรกรรม
- 6) เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อกำหนดแนวทางการประกันความเสี่ยงของราคา และผลผลิตทางเกษตรกรรม รวมทั้งการกำหนดสวัสดิการให้แก่เกษตรกร
- 7) เสริมสร้างความร่วมมือ และประสานงานกับภาครัฐและเอกชนทั้งในประเทศ และต่างประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อพัฒนาเกษตรกรรม
- 8) พัฒนา และเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกร และองค์กรเกษตรกร
- 9) ให้ความเห็นต่อนโยบาย กฎหมาย หรือข้อตกลงที่เกี่ยวข้อง และมีผลกระทบต่อเกษตรกร
- 10) ให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะ แก่เกษตรกร องค์กรเกษตรกรและตามที่สภาเกษตรกรจังหวัดเสนอ
- 11) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือที่ปรึกษา ตามความจำเป็น
- 12) ปฏิบัติการอื่นใด ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสภาเกษตรกร แห่งชาติ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย การใดที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนรวมของเกษตรกร สภาเกษตรกรแห่งชาติ อาจร้องขอเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเพื่อประกอบการพิจารณา ของคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้องได้

2.7.10.2 สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่

- 1) เพื่อรับผิดชอบงานด้านธุรการ และทำหน้าที่เป็นเลขานุการของสภาเกษตรกร แห่งชาติ
- 2) รวบรวม ศึกษา วิจัย พัฒนา และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงาน ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ สภาเกษตรกรจังหวัด สำนักงาน และสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด
- 3) ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกร และองค์กรเกษตรกร ได้ทราบถึงนโยบายแผน แม่บท และการดำเนินงานของสภาเกษตรกรแห่งชาติ
- 4) รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร และองค์กรเกษตรกร
- 5) จัดให้มีฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร และองค์กรเกษตรกร ระบบข้อมูล และการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตร และกิจการอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านการบริหารจัดการ การวิจัย การผลิต การแปรรูป การตลาด และราคาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการใช้ประโยชน์ จากข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

- 6) ประสานการดำเนินงานกับสภาเกษตรกรจังหวัด และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 7) จัดทำรายงานประจำปีของสภาเกษตรกรแห่งชาติ
- 8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติมอบหมาย

2.7.10.3 อำนาจหน้าที่ของสภาเกษตรกรจังหวัด

- ภายในจังหวัด
- 1) พัฒนา และเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกร และองค์กรเกษตรกร สถาบันการศึกษา และหน่วยงานของรัฐ
  - 2) ประสานนโยบาย และการดำเนินงานระหว่างองค์กรเกษตรกร สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา และหน่วยงานของรัฐ
  - 3) ส่งเสริม และสนับสนุนการรวมกลุ่มขององค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และยุวเกษตรกรในจังหวัดในรูปแบบต่าง ๆ
  - 4) เสนอแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัดต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติ เพื่อบูรณาการเป็นแผนแม่บทเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ต่อไป
  - 5) สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา การฝึกอบรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยี แก่เกษตรกรและยุวเกษตรกร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอย่างครบวงจรและยั่งยืน
  - 6) เสนอนโยบาย และแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรม รวมทั้งราคาผลผลิตทางเกษตรกรรมที่ไม่เป็นธรรมต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติ
  - 7) ให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะแก่เกษตรกร หรือองค์กรเกษตรกร
  - 8) แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อดำเนินการใด ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัตินี้
  - 9) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากสภาเกษตรกรแห่งชาติ

2.7.10.4 สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดมีอำนาจหน้าที่

- สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดให้จัดตั้งสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “สกก จังหวัด” มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้
- 1) รับผิดชอบงานด้านธุรการ และทำหน้าที่เป็นเลขานุการของสภาเกษตรกรจังหวัด
  - 2) รวบรวมศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของสภาเกษตรกรจังหวัด
  - 3) ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกร และองค์กรเกษตรกร ได้ทราบถึงนโยบาย แผนพัฒนาเกษตรกรรมจังหวัด และการดำเนินงานของสภาเกษตรกรจังหวัด

4) จัดให้มีระบบฐานข้อมูล และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ผลงานการวิจัย และองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผล ผลิตภัณฑ์แปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม รวมทั้งการตลาดทั้งภายใน ประเทศ และต่างประเทศ

5) ประสานการดำเนินงานกับเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

6) จัดทำรายงานประจำปีของสภาเกษตรกรจังหวัด

7) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใด ตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติ และสภาเกษตรกรจังหวัด มอบหมายให้หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด เป็นผู้บังคับบัญชาพนักงาน และลูกจ้าง และรับผิดชอบ การบริหารงานของสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ระเบียบ ข้อบังคับ และนโยบายที่สภาเกษตรกรแห่งชาติกำหนด ทั้งนี้ภายใต้การบังคับบัญชาของเลขาธิการ และการกำกับดูแลของประธานสภาเกษตรกรจังหวัด

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยงยุทธ ศรีเกี่ยวฝัน และคณะ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ และการบริหารจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์การวิจัย 1) ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ด้วยกระบวนการบริหารจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน และ 2) ศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ด้วยกระบวนการบริหารจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานให้แก่เกษตรกรในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยทำกับกลุ่มเกษตรกร ที่ต้องการรับการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ด้วยกระบวนการบริหารจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน จำนวน 51 คน/ครัวเรือน ซึ่งเป็นเกษตรกรในตำบลต่าง ๆ 12 ตำบล โดยเข้ารับการส่งเสริมทำเกษตรอินทรีย์และรับกระบวนการเรียนรู้ การบริหารจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานเกี่ยวกับดิน, พันธุ์พืช, พัฒนาการของพืช, ระบบนิเวศน์ในแปลงปลูกพืช, ปุ๋ย, สัตว์ศัตรูข้าว, แมลงศัตรูพืช, โรคพืช, การกำจัด, วัชพืช, น้ำ, และสารเคมี รวมทั้งกำหนดให้เกษตรกรทดลองทำการผลิตเกษตรอินทรีย์ในแปลงปลูกของตนเอง ทั้งที่มีอยู่ก่อนหน้าแล้วหรือเพิ่งเริ่มผลิตใหม่พร้อม ๆ กับการรับการส่งเสริมทำการประเมินความรู้จากการส่งเสริมและเปรียบเทียบพฤติกรรมทำการเกษตรระหว่างก่อนกับหลังรับการส่งเสริม พบว่า 1) หลังรับการส่งเสริม เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน แตกต่างจากก่อนรับการส่งเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ หลังรับการส่งเสริมมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าพฤติกรรมทำการเกษตรของเกษตรกรเปลี่ยนแปลงไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการประเมินพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรงดการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีและหันไปใช้ชีววิธี ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของระบบเกษตรอินทรีย์ที่ไม่ต้องการให้ใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี

2) เกษตรกรประสบปัญหาสำคัญเรื่องการขาดเงินทุนหมุนเวียนสำหรับทำการเกษตร และปัญหาเงินไม่เหลือออมทั้งก่อนและหลังรับการส่งเสริมแต่แนวโน้มของปัญหาลดลง เนื่องจากจากรายจ่ายการซื้อปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภาพสำหรับการเกษตรอินทรีย์จะลดต่ำลงในระยะยาว เพราะเกษตรกรผลิตขึ้นมาใช้เองแม้ว่าเกษตรกรจะใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีแต่ในช่วงระหว่างรับการส่งเสริม เกษตรกรประสบปัญหาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดและงดใช้ เนื่องจากความเคยชินและพื้นที่เกษตรกรรมข้างเคียงยังไม่ลดหรืองดใช้และปัญหาภายหลังรับการส่งเสริม คือ ผลผลิตยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

พระณรงค์ศักดิ์ น่วมเจริญ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผู้นำกับการสร้างชุมชนเกษตรอินทรีย์ โดยศึกษาผ่านผู้นำชุมชน: ศึกษากรณี ชุมชนบ้านเขาปลาไหล จังหวัดจันทบุรี พบว่า ผู้นำชุมชนและพื้นที่บ้านเขาปลาไหลในอดีตประกอบอาชีพทำสวนเกษตรเคมีเป็นหลัก จนนำไปสู่บ่อกเกิดปัญหาสำคัญในชุมชนคือ ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และจากปัญหาในสองด้านข้างต้นส่งผลกระทบต่อสุขภาพด้านเศรษฐกิจ ปัญหาเกิดจากการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรมาเป็นระยะเวลานานต่อมาผู้นำได้ใช้ศักยภาพของตนเอง โดยเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงจากตนเองด้วยการเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเคมีเป็นรูปแบบการผลิตด้วยเกษตรอินทรีย์แทนจนเกิดเป็นผลสำเร็จในหลายด้านต่อไปนี้ ผลสำเร็จด้านความยั่งยืนของอาชีพมีความรู้สึกถึงความปลอดภัยของผักและผลไม้ที่ตนเองผลิตขึ้นมาด้วยเกษตรอินทรีย์ ผลสำเร็จด้านวิถีชีวิตชุมชน ชุมชนมีการพัฒนาแบบมีบูรณาการร่วมกันมาขึ้นเกิดกระบวนการสร้างความสัมพันธ์กันเป็นระบบเครือข่าย ผู้นำกับชาวบ้าน ชาวบ้านกับชุมชน มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทางวัสดุ อุปกรณ์ทางการเกษตรเกิดการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันจนนำไปสู่การช่วยเหลือในหลายด้านทางการเกษตร ผลสำเร็จด้านสิ่งแวดล้อมให้คุณค่าด้วยการทำเกษตรด้วยหลักการไม่เบียดเบียน การรักษาสิ่งแวดล้อมไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตใช้กระบวนการความสัมพันธ์ของธรรมชาติบำบัดธรรมชาติด้วยตนเอง ปลูกสมุนไพรผสมผสานกับไม้ผล จนนำมาซึ่งความสมดุลของสิ่งแวดล้อมมนุษย์ทำเกษตรอินทรีย์รักษาพืช พืชรักษาคน และสัตว์เกิดเป็นสังคมสิ่งแวดล้อมเกื้อกูลให้กันและกัน ผลสำเร็จเรื่องของสุขภาพปัญหาด้านสุขภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านที่เกี่ยวกับสารพิษในกระแสเลือด ซึ่งมีรายงานจากข้อมูลชุมชนภายหลังการตรวจสุขภาพประจำปี พบว่า ปัญหาด้านสุขภาพของคนในชุมชน ไม่มีตัวใดไม่ผ่านเกณฑ์ ผลตรวจอยู่ในเกณฑ์ดีทุกตัวถ้าเทียบกับผลการตรวจสุขภาพก่อนการเปลี่ยนแปลง ประชากรในชุมชน พบว่ามีสารพิษเจือปนอยู่ในกระแสเลือดเกินเกณฑ์ที่สาธารณสุขกำหนดไว้ และเกิดผลสำเร็จด้านเศรษฐกิจผู้นำมีกิมมิ์ใช้ตั้งตนอยู่บนทางสายกลาง ยึดหลักความพอเพียง ไม่มีหนี้สิน มีการออมเงินในชุมชนด้วยตนเอง มีตลาดหลักสำหรับซื้อผลผลิตเกษตรอินทรีย์ของชุมชน มีเงินหมุนเวียนในการประกอบอาชีพอย่างมั่นคง และภายหลังที่ผู้นำประสบผลสำเร็จแล้ว จึงได้ขยายแนวทางของตนสู่ชาวบ้านและชุมชนเป็นลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้นำเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติของชาวบ้านและชุมชนให้เกิดอุดมการณ์ร่วมและหันมาสร้างอาชีพเกษตรทำสวนอินทรีย์ในรูปแบบเดียวกันจนเกิดศักยภาพ

และพลังชุมชนขึ้น โดยมีปัจจัยเสริมด้านอื่นเอื้อต่อความสำเร็จของผู้นำดังต่อไปนี้ ปัจจัยด้านผู้นำทางจิตวิญญาณ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้ ภูมิปัญญา ภาครัฐ และรวมถึงปัจจัยด้านปัญหาชุมชนด้วยเช่นกัน ซึ่งปัจจัยเสริมเหล่านี้เป็นสิ่งที่ดึงเอาศักยภาพของผู้นำออกมา จนเกิดเป็นความน่าเชื่อถือและไว้วางใจของชาวบ้านและชุมชน จึงนำมาสู่ความคิดและการปฏิบัติแบบเดียวกันขึ้นจากผลสำเร็จด้านอาชีพที่ยั่งยืนเกิดวิถีชีวิตชุมชน สุขภาพไม่เจ็บป่วย สิ่งแวดล้อมมีความสมดุล และเศรษฐกิจชุมชนมั่นคง ซึ่งเกิดจากปัจจัยที่สำคัญ คือ ผู้นำ และมีปัจจัยเสริมในหลายด้านข้างต้นเป็นองค์ประกอบสำคัญที่นำมาซึ่งการพึ่งตนเองได้ของชุมชนจึงเกิดความยั่งยืนขึ้นในที่สุดทั้งนี้ ผู้วิจัยที่ขอเสนอแนะกับชุมชนด้านภูมิปัญญาของชุมชนถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของการพัฒนาชุมชนด้วยประการหนึ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ไม่ควรมองข้ามจึงประสงค์ให้ชุมชนควรอนุรักษ์และถอดเป็นชุดความรู้ของแต่ละอย่างไว้อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการถ่ายทอดต่อชนรุ่นหลังถึงวิธีการปฏิบัติว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุดความรู้ได้ให้คุณค่าอะไรกับความคิด ความรู้สึก และคุณประโยชน์กับอาชีพ ภูมิปัญญาจะต้องไม่ถูกหีบยกมาเพื่อการพัฒนาแต่เพียงอย่างเดียวแต่จะต้องให้เกิดการรับรู้ถึงความรู้สึกข้างในด้วย ควรสร้างคุณค่าของภูมิปัญญาเป็นเสมือนหนึ่งความรู้ที่จะต้องใช้เสมอยามเมื่อเกิดการพัฒนาชุมชนของตน เพื่ออนุรักษ์ไว้ซึ่งคุณค่าและมรดกตกทอดให้ชนรุ่นหลังได้เห็นและนำไปปฏิบัติ เพื่อไม่ให้หายไปจากชุมชน ซึ่งอาจทำให้ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนที่สว่างงามทั้งด้านการสร้างชุมชนเกษตรอินทรีย์และมีองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทรงคุณค่าแก่การศึกษาสืบไป

ภัสชญภณ หมื่นแจ้ง (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ศึกษาผลกระทบของสิ่งแวดล้อมในการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ ระบบนิเวศน์ เทคโนโลยีในการผลิตไม้ผลและพืชผักอินทรีย์ เพื่อนำไปสนับสนุนการจัดทำมาตรฐานจากการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตจากการผลิตเกษตรเคมีเป็นเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 ศึกษาผลกระทบของสิ่งแวดล้อมในการผลิตไม้ผลอินทรีย์ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ พืชลำไย และจังหวัดจันทบุรี ดำเนินการในพืชมังคุด ระหว่างเดือนตุลาคม 2553–กันยายน 2557 กิจกรรมที่ 2 ศึกษาผลกระทบของสิ่งแวดล้อมในการผลิตพืชผักอินทรีย์ ดำเนินการพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดสุพรรณบุรี และลพบุรีระหว่างเดือนตุลาคม 2553–กันยายน 2556 ทั้งสองกิจกรรมเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คุณสมบัติดิน (ธาตุอาหาร ความหนาแน่นดิน จุลินทรีย์ดิน โลหะหนัก) คุณสมบัติน้ำ (จุลินทรีย์ที่เป็นโทษ) ปริมาณผลผลิตและสารพิษตกค้าง สำรวจแมลงศัตรูพืชและแมลงศัตรูธรรมชาติ ผลการทดลองพบว่า กิจกรรมที่ 1 ศึกษาผลกระทบของสิ่งแวดล้อมในการผลิตไม้ผลอินทรีย์ มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการผลิตไม้ผลอินทรีย์ เช่น ดินมีปริมาณอินทรีย์วัตถุและปริมาณแบคทีเรียทั้งหมดเพิ่มขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงและความหนาแน่นดินรวม ส่วนค่าอื่น ๆ ทั้งปริมาณโลหะหนักในดิน น้ำหมักพบแต่ไม่เกินค่ามาตรฐาน พบจุลินทรีย์ E. Coli และ Salmonella spp. ในน้ำแต่ไม่เกินค่ามาตรฐาน และไม่พบสารพิษตกค้าง ในผลผลิตส่วนกิจกรรมที่ 2 ศึกษาผลกระทบ

ของสิ่งแวดล้อมในการผลิตพืชผักอินทรีย์พบมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลในการผลิตพืชผักอินทรีย์ ได้แก่ ดินมีปริมาณอินทรีย์วัตถุสูง จุลินทรีย์ในดินมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ความหนาแน่นดินรวมเพิ่มขึ้น โลหะหนักในดิน น้ำหนัก และน้ำ ไม่เกินค่ามาตรฐานจุลินทรีย์ E. Coli และ Salmonella spp. ในผลผลิตไม่เกินค่ามาตรฐาน และไม่พบสารพิษตกค้างในน้ำและในพืชผัก

วัลภา ว่องวิวิธกุล (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการผลิตพืชผักอินทรีย์ ระดับความสำเร็จและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกร เลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจากเกษตรกรที่ปลูกพืชผักอินทรีย์ จำนวน 86 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ควบคู่กับการสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีการปลูกพืชผักอินทรีย์แบบผสมผสานระหว่างผักและไม้ผล มีการตรวจสอบการผลิต ร้อยละ 86.50 มีการจัดการการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 85.71 ความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 95.64 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการผลิตพืชผักอินทรีย์ ทั้ง 4 ด้าน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล การผลิต การตลาด และการได้รับ การสนับสนุน มีระดับความสำคัญมาก ค่าเฉลี่ย 3.76549 (S.D.= 0.696199) ปัญหาและอุปสรรคของการผลิตพืชผักอินทรีย์ที่สำคัญเกษตรกรมีปัญหาด้านแหล่งน้ำ ขาดแคลนแรงงาน และการได้รับการสนับสนุนน้อย

อินทร์ธราพร คงแก้ว (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ปัจจุบันนี้ ผู้คนทั่วโลกหันมาให้ความสำคัญกับสุขภาพมากขึ้นในการดูแลสุขภาพนั้นการเลือกกินอาหารที่ดีต่อสุขภาพก็เป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งในตอนนี้นี้ผักผลไม้เป็นส่วนประกอบในการทำอาหารที่ใช้บริโภคกันอยู่ทุกวัน แต่ขั้นตอนการผลิตนั้นยังใช้ยาฆ่าแมลงและปุ๋ยเคมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้ส่งผลกระทบต่อร่างกายของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม จึงทำให้เกิดกระแสความตื่นตัวเพื่อที่หาแนวทางในการทำเกษตรกรรมโดยหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี ซึ่งกระแสนี้ส่งผลทำให้เกิดตลาดสินค้าสำหรับผลผลิตจากการเกษตรอินทรีย์มากขึ้นแต่ยังมีการทำเกษตรอินทรีย์เป็นส่วนน้อยเมื่อนำมาเทียบกับการทำเกษตรกรรมในปัจจุบัน จากกระแสที่กำลังเกิดขึ้นนั้นจึงทำให้เกษตรอินทรีย์ที่มีการเพาะปลูกผักออร์แกนิกหรือผักอินทรีย์ ซึ่งผักประเภทนี้ใช้วิธีการปลูกแบบองค์รวมที่ใส่ใจทุกรายละเอียด โดยมีขั้นตอนที่ต้องใช้ระยะเวลาในการเพาะปลูกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์ทางธรรมชาติ ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จึงเป็นโครงการที่ตอบสนองและเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาเรียนรู้การทำเกษตรด้วยหลักธรรมชาติ รวมถึงแนวทางในการประชาสัมพันธ์ความรู้ความเข้าใจและแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำเกษตรเคมีที่ทำให้เกิดผลกระทบในปัจจุบัน โดยจะเน้นการเผยแพร่การให้ความรู้ ความเข้าใจในวิถีอินทรีย์ให้แก่เกษตรกร นักวิชาการ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป เพื่อมุ่งหวังให้เกิดความเข้าใจด้านเกษตรอินทรีย์อย่างถูกต้อง เพื่อเป็นประโยชน์แก่ระบบนิเวศน์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้กลับคืนสู่สมดุลธรรมชาติโดยปราศจากสารเคมี รวมทั้งนำผลผลิตที่ได้จากการทำเกษตรอินทรีย์

ในโครงการนำมาสร้างมูลค่าโดยการแปรรูปผลผลิตและสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตนเองได้โครงการได้เก็บรวบรวมข้อมูลการทำเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่ขั้นตอนการทำเกษตรอินทรีย์ทุกระบวนการโดยสามารถเรียนรู้จากการปฏิบัติในพื้นที่ได้ เพื่อให้สามารถเห็นและเข้าใจได้ง่ายต่อการนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์โครงการจึงมีแนวความคิดในการออกแบบจาก Organic Farming ที่มีการหมุนเวียนการใช้ประโยชน์ของการทำเกษตรอินทรีย์ของทุกขั้นตอน โดยนำมาใช้ในการวางแผนอาคารที่ตอบสนองต่อการทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งสามารถให้คุณประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายของผู้ผลิต ผู้บริโภค และสามารถช่วยอนุรักษ์ธรรมชาติสร้างความหลากหลายทางระบบนิเวศน์ทั้งทางดิน ทางน้ำ และทางอากาศต่อไปได้

พีชณิตดา ธารานุกูล (2560) ได้จัดทำโครงการวิจัยและพัฒนาต้นแบบการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 2 การทดลอง คือ การจัดการดินและปุ๋ยที่เหมาะสมในระบบการผลิตพืชผักอินทรีย์ จังหวัดนครราชสีมา และการศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีการป้องกันกำจัดด้วงหมัดผักในการผลิตพืชผักตระกูลกะหล่ำในระบบอินทรีย์พื้นที่จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีการปรับปรุงดินการจัดการปุ๋ย และการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชที่เหมาะสมสำหรับการผลิตพืชผักอินทรีย์ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการระหว่างปี 2558-2560 ระยะเวลา 3 ปี ณ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา โดยการทดลองการจัดการดินและปุ๋ยที่เหมาะสมในระบบการผลิตพืชผักอินทรีย์จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 2 กรรมวิธี คือ กรรมวิธีทดสอบปรับสภาพดินตามค่าวิเคราะห์ดินและใส่ปุ๋ยหมักเทียบเคียงค่าวิเคราะห์ดิน (กรมวิชาการเกษตร, 2553) เปรียบเทียบกับกรรมวิธีเกษตรกรไม่มีการปรับสภาพดินและใส่ปุ๋ยตามอัตราและประมาณที่เกษตรกรเคยปฏิบัติ พบว่า การใส่ปุ๋ยหมักเทียบเคียงค่าวิเคราะห์ดินในการผลิตผักกรีนคอสอินทรีย์ ผักกาดแก้วอินทรีย์ เร็ดโอ๊คอินทรีย์และกรีนโอ๊คอินทรีย์ได้ ไม่สามารถสรุปผลการเพิ่มผลผลิตผักอินทรีย์ได้ชัดเจน เนื่องจากผลผลิตที่ได้จากการทดลองมีค่าไม่แน่นอนแต่สามารถลดต้นทุนการผลิต และให้อัตราผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่ายการลงทุน (BCR) ที่คุ้มค่า ส่วนการยอมรับเทคโนโลยีเกษตรกรมีแนวโน้มยอมรับเทคโนโลยีการใส่ปุ๋ยหมักเทียบเคียงค่าวิเคราะห์ดิน โดยปี 2560 เกษตรกรมีการใช้อัตราปุ๋ยในปริมาณที่ลดลงจากที่เคยใช้ปกติและอัตราใกล้เคียงกับการใส่ปุ๋ยหมักเทียบเคียงค่าวิเคราะห์ดิน เนื่องจากเกษตรกรสังเกตว่าการใส่ปุ๋ยหมักเทียบเคียงค่าวิเคราะห์ดินให้ผลผลิตไม่แตกต่างจากอัตราปุ๋ยที่เกษตรกรใช้การศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีการป้องกันกำจัดด้วงหมัดผักในการผลิตพืชผักตระกูลกะหล่ำในระบบอินทรีย์พื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 2 กรรมวิธี คือ กรรมวิธีทดสอบฉีดพ่นไล่เดือนฝอยสายพันธุ์ไทยในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชผัก เปรียบเทียบกับวิธีเกษตรกรใช้น้ำส้มควันไม้ หรือบางรายไม่มีการจัดการใด ๆ พบว่า ไล่เดือนฝอยสายพันธุ์ไทยสามารถช่วยกำจัดและควบคุมแมลงศัตรู กวางตุ้ง คะน้า และกะหล่ำปลี เช่น ด้วงหมัดผัก หนอนกระทู้ หนอนใย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกรรมวิธีทดสอบจะได้ผลผลิตและมีค่า BCR สูงกว่าวิธีเกษตรกร ส่วนการยอมรับของเกษตรกร พบว่า

เกษตรกรมีการนำไส้เดือนฝอยสายพันธุ์ไทยไปฉีดแปลงผักเกือบทุกชนิดที่ปลูก เนื่องจากสามารถกำจัดหนอน ในกวางตุ้งและคะน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

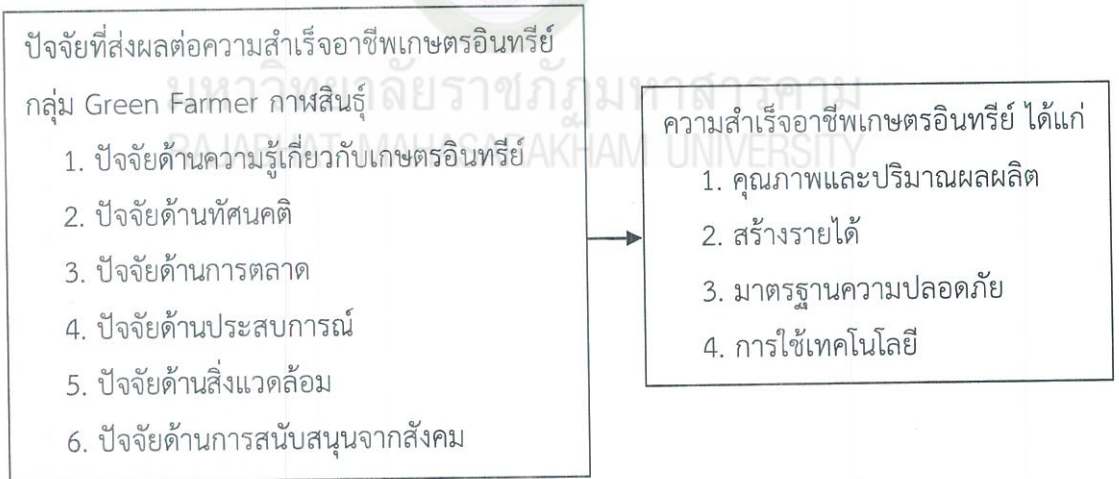
ยิ่งลักษณ์ กาญจนฤกษ์ และคณะ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การยกระดับความยั่งยืนทางการเกษตรของเกษตรกรรายย่อย อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง นโยบายทางการเกษตรที่อยู่บนพื้นฐานของการสร้างแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน ดังนั้นการยกระดับความยั่งยืนทางการเกษตร ควรที่จะต้องศึกษาถึงความนิยมของเกษตรกรและความเหมาะสมเชิงพื้นที่ งานวิจัยนี้ใช้แบบจำลองทางเลือก (Choice Experiments) ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของความนิยมที่เกษตรกรรายย่อยมีต่อนโยบายการเกษตร รวมถึงวิเคราะห์ถึงศักยภาพและต้นทุนในการนำนโยบายต่าง ๆ ไปดำเนินการในเชิงพื้นที่ โดยใช้แบบจำลองกลุ่มแฝง (Latent Class Model) วิเคราะห์ร่วมกับคุณลักษณะของเกษตรกรและไร่นาในการจำแนกกลุ่มเกษตรกรและอธิบายคุณลักษณะของเกษตรกรในแต่ละกลุ่ม รวมทั้งศึกษาความเต็มใจรับ (Willingness to Accept) ค่าชดเชยเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการเกษตรที่เป็นมิตรต่อระบบนิเวศ โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 532 ชุด จากเกษตรกรอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรสมัครใจและยินดีที่จะเข้าร่วมโครงการเกษตรยั่งยืน หรือโครงการจ่ายเงินชดเชยเพื่อระบบนิเวศบริการ (Payment for Ecosystem Services: PES) โดยการปรับวิธีการทำการเกษตรโดยการปลูกพืชหลากหลายชนิด และลดใช้สารเคมีในปริมาณและระยะเวลาที่สัญญาจะระบุไว้ ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรต้องการเงินชดเชยที่สูงขึ้นตามปริมาณการลดใช้สารเคมีโดยเฉพาะในกรณีที่สัญญาจะระยะยาว เกษตรกรนิยมการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย โดยสามารถจำแนกเกษตรกร ออกเป็น 4 กลุ่ม ตามความนิยมที่แตกต่างกัน และคุณลักษณะของเกษตรกรและไร่นา เมื่อวิเคราะห์ในเชิงพื้นที่แล้ว พบว่า พื้นที่ตอนบนของอำเภอแจ้ห่มเป็นพื้นที่ที่มีต้นทุนสูงสุดในการดำเนินนโยบายเกษตรยั่งยืน

สวรรณค์ มณีโชติ และดุสิต อธิวุฒน์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรอินทรีย์ ในชุมชนเกษตรกรรายย่อย จังหวัดนครสวรรค์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการทำเกษตรอินทรีย์ในชุมชนเกษตรกรรายย่อย กลุ่มรักษ์เกษตรอินทรีย์พีจีเอส อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ด้วยระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (พีจีเอส) การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อคำถามประกอบด้วย ทศนคติเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ปัญหาในการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรรายย่อยสมาชิกกลุ่มรักษ์เกษตรอินทรีย์พีจีเอส ได้รับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และระบบรับรอง จากการเข้ารับการศึกษาอบรมและแนวปฏิบัติที่ดีในพื้นที่ และนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติในฟาร์มของตนเอง ตามกระบวนการผลิตเกษตรอินทรีย์มาตรฐานระดับชาติ Organic Thailand อย่างเคร่งครัด เกษตรกรรายย่อยกลุ่มนี้มีทัศนคติที่ดีต่อเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 93.33 โดยมีความคิดเห็น

เป็นไปในทิศทางเดียวกันว่าการทำเกษตรอินทรีย์จะส่งผลให้มนุษย์มีสุขภาพดีและเป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติ รวมทั้งสามารถลดต้นทุนการผลิต ถึงแม้ว่าพื้นที่ฟาร์มของเกษตรกรบางราย ไร่ละ 40 ไม่เหมาะสมต่อการทำเกษตรอินทรีย์ ปัญหานี้ก็ได้รับการแก้ไขจากการใช้องค์ความรู้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการถ่ายทอดมาบริหารจัดการฟาร์มจนกระทั่งผ่านการรับรอง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรกลุ่มนี้สูงถึง ไร่ละ 100 และ 80 ตามลำดับ เช่น การใช้งานในครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้นสมาชิกในครอบครัวและภาครัฐยังส่งเสริมสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ในชุมชน อย่างไรก็ตามเกษตรกรรายย่อย ไร่ละ 40 ยังคงต้องการได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลทั้งด้านเงินทุนและปัจจัยการผลิตเกษตรอินทรีย์

2.9 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรอินทรีย์จากแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ และกำหนดตัวแปรตามโดยปรับปรุงจากความสำเร็จอาชีพเกษตรอินทรีย์ OK KALASIN (สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์, 2564) ดังนี้

ภาพที่ 2.9 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดขอบเขตการวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากร ได้แก่ เกษตรกรกลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรกลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ จำนวน 150 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.1.3 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ เกษตรกรกลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ นักวิชาการเกษตร จำนวน 10 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับข้อเสนอแนะปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ลักษณะเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทาง โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check Lists)

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู่ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่าของ (Likert's Five Rating Scales) โดยมี 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 45)

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู่ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่าของ (Likert's Five Rating Scales) โดยมี 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู่

3.2.2 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัย ได้ศึกษาการสร้างเครื่องมือตามลำดับ ดังนี้

3.2.2.1 ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู่ วิธีสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

3.2.2.2 ร่างแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดในการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู่

3.2.2.3 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

3.2.2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ด้านเนื้อหา ด้านภาษา และด้านการวัดผลประเมิณผล โดยการหาค่าความสอดคล้อง (IOC=Index of Item: Objective Congruence) โดยกำหนด ดังนี้

+1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

-1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

1) ดร.นิรุจน์ อุทธา วุฒิการศึกษาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ศศ.ด.) สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์ ตรวจสอบ ด้านเนื้อหาการวิจัย

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา กุลสุวรรณ วุฒิการศึกษาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาภาษาไทย ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบด้านภาษา

3) รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมยโรสง วุฒิการศึกษาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต ตำแหน่ง อาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด ตรวจสอบด้านสถิติ การวัดผลและประเมินผลการวิจัย

3.2.2.5 นำข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .67 ขึ้นไป ไปทดลองใช้ โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) นำไปใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 คน ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในพื้นที่อื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Item–Total Correlation) ได้ค่าระหว่าง .248-.746 และนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' s Alpha Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ . 965

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

3.3.1 ขออนุญาตรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามถึงสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์

3.3.2 ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตัวเองทุกฉบับ

3.3.3 ประสานงานผ่านผู้นำชุมชนเพื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องแบบสอบถามที่ได้รับคืนปรากฏว่าสมบูรณ์ ถูกต้องทั้งหมด

3.4.2 นำแบบสอบถาม ลงรหัส (Coding Form)

3.4.3 นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้วให้คะแนนแต่ละข้อโดยกำหนดไว้ 5 ระดับ ตามวิธีการของ (Likert) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 95)

ระดับมากที่สุดให้ 5 คะแนน

ระดับมากให้ 4 คะแนน

ระดับปานกลางให้ 3 คะแนน

ระดับน้อยให้ 2 คะแนน

ระดับน้อยที่สุดให้ 1 คะแนน

3.4.4 นำแบบสอบถามที่ลงคะแนนเรียบร้อยแล้วไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยกำหนดค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ของคะแนน แล้วนำมาแปลความหมายตามเกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 95)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.5.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.5.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.5.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ ใช้การวิเคราะห์พหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis) โดยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Method)

3.5.4 การวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ ใช้การแจกแจงความถี่จากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอโดยการพรรณนาความ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาเสนอข้อมูลด้วยตารางประกอบการอธิบายตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัย
2. ลำดับการนำเสนอผลการวิจัย
3. ผลการวิจัย

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัย

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัย เพื่อแปลความหมาย มีดังนี้

n	แทน	จำนวนหน่วยตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
R	แทน	สัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที
X_1	แทน	ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์
X_2	แทน	ปัจจัยด้านทัศนคติ
X_3	แทน	ปัจจัยด้านประสบการณ์
X_4	แทน	ปัจจัยด้านการตลาด
X_5	แทน	ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม
X_6	แทน	ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม
Y	แทน	ความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์

- $\hat{Y}$ แทน ค่าคะแนนปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู้ได้จากการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
- $\hat{Z}$ แทน ค่าคะแนนปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู้ได้จากการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
- * แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ลำดับการนำเสนอผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู้

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู้

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู้

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู้

ตอนที่ 6 ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับข้อเสนอแนะปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู้

4.3 ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	94	62.7
1.2 หญิง	56	37.3
รวม	150	100.0
2. อาชีพ		
2.1 ต่ำกว่า 25 ปี	26	17.3
2.2 25-35 ปี	36	24.0
2.3 36-45 ปี	47	31.3
2.4 46-55 ปี	33	22.0
2.5 55 ปีขึ้นไป	8	5.3
รวม	150	100.0
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	97	64.7
3.2 ปริญญาตรี	40	26.7
3.3 สูงกว่าปริญญาตรี	13	8.7
รวม	150	100.0

จากตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 150 คน จำแนก ได้ดังนี้

1. ด้านเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 62.7 และเพศหญิง จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3

2. ด้านอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 36-45 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมา มีอายุ 25-35 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 24 อายุ 46-55 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 22 อายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 และอายุ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3

3. ด้านระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 64.7 รองลงมา มีการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 26.7 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ อาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์	ระดับความคิดเห็น		แปลผล	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์	3.43	0.94	ปานกลาง	5
2. ปัจจัยด้านทัศนคติ	3.39	0.95	ปานกลาง	6
3. ปัจจัยด้านประสบการณ์	3.53	0.86	มาก	4
4. ปัจจัยด้านการตลาด	3.65	0.87	มาก	2
5. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม	3.71	0.78	มาก	1
6. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม	3.60	0.87	มาก	3
โดยรวม	3.55	0.88	มาก	-

จากตารางที่ 4.2 ผลวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.71$) ปัจจัยด้านการตลาด ($\bar{X} = 3.65$) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม ($\bar{X} = 3.60$) ปัจจัยด้านประสบการณ์ ($\bar{X} = 3.53$) ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์ ($\bar{X} = 3.43$) และปัจจัยด้านทัศนคติ ($\bar{X} = 3.39$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์

ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรกรอินทรีย์ตามหลักวิชาการอย่างสม่ำเสมอ	3.69	0.93	มาก
2. เรียนรู้การทำเกษตรกรอินทรีย์และลองผิดลองถูกด้วยวิธีการของตนเอง	3.29	0.96	ปานกลาง
3. สอบถามจากผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรกรอินทรีย์	3.65	0.94	มาก
4. ศึกษาดูงานจากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรกรอินทรีย์	3.59	0.94	มาก
5. มีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ในการทำเกษตรกรอินทรีย์	3.10	0.96	ปานกลาง
โดยรวม	3.43	0.94	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรกรอินทรีย์ตามหลักวิชาการอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.69$) สอบถามจากผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรกรอินทรีย์ ($\bar{X} = 3.65$) ศึกษาดูงานจากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรกรอินทรีย์ ($\bar{X} = 3.59$) เรียนรู้การทำเกษตรกรอินทรีย์และลองผิดลองถูกด้วยวิธีการของตนเอง ($\bar{X} = 3.29$) และมีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ในการทำเกษตรกรอินทรีย์ ($\bar{X} = 3.10$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
อาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านทัศนคติ

ปัจจัยด้านทัศนคติ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีความรักและตั้งใจทำเกษตรอินทรีย์	3.73	0.97	มาก
2. การทำเกษตรอินทรีย์ ทำให้มีอาหารเพื่อสุขภาพไว้บริโภคที่เหลือก็ขาย	3.63	1.00	มาก
3. การทำเกษตรอินทรีย์มีความคุ้มค่า เนื่องจากสินค้ามีราคาสูง	3.22	0.92	ปานกลาง
4. ต้องการผลิตอาหารให้กลุ่มผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพ	3.18	0.98	ปานกลาง
5. มีส่วนร่วมในการลดใช้สารเคมีในชุมชน ลดต้นทุนในการใช้สารเคมี เกษตรกรมีสุขภาพดี	3.19	0.90	ปานกลาง
โดยรวม	3.39	0.95	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านทัศนคติ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ มีความรักและตั้งใจทำเกษตรอินทรีย์ ($\bar{X} = 3.73$) การทำเกษตรอินทรีย์ ทำให้มีอาหารเพื่อสุขภาพไว้บริโภคที่เหลือก็ขาย ($\bar{X} = 3.63$) การทำเกษตรอินทรีย์มีความคุ้มค่า เนื่องจากสินค้ามีราคาสูง ($\bar{X} = 3.22$) มีส่วนร่วมในการลดใช้สารเคมีในชุมชน ลดต้นทุนในการใช้สารเคมี เกษตรกรมีสุขภาพดี ($\bar{X} = 3.19$) และต้องการผลิตอาหารให้กลุ่มผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพ ($\bar{X} = 3.18$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
อาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ จำแนกเป็นรายชื่อ
ปัจจัยด้านประสบการณ์

ปัจจัยด้านประสบการณ์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีประสบการณ์การทำเกษตรอินทรีย์จากการถ่ายทอดโดยครอบครัว เครือญาติ หรือเพื่อน	3.58	0.75	มาก
2. เรียนจบสาขาด้านการเกษตรโดยตรง	3.17	0.85	ปานกลาง
3. ได้รับความรู้และประสบการณ์จากเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์	3.65	0.90	มาก
4. เคยไปศึกษาดูงานจากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ	3.52	0.86	มาก
5. ศึกษาจากปราชญ์ด้านเกษตรอินทรีย์	3.73	0.95	มาก
โดยรวม	3.53	0.86	มาก

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ จำแนกเป็นรายชื่อ ปัจจัยด้านประสบการณ์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ศึกษาจากปราชญ์ด้านเกษตรอินทรีย์ ($\bar{X} = 3.73$) ได้รับความรู้และประสบการณ์จากเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ ($\bar{X} = 3.65$) มีประสบการณ์การทำเกษตรอินทรีย์จากการถ่ายทอดโดยครอบครัว เครือญาติ หรือเพื่อน ($\bar{X} = 3.58$) เคยไปศึกษาดูงานจากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ ($\bar{X} = 3.52$) และเรียนจบสาขาด้านการเกษตรโดยตรง ($\bar{X} = 3.17$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
อาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลิสต์ จำแนกเป็นรายชื่อ ปัจจัยด้านการตลาด

ปัจจัยด้านการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีการคาดการณ์แนวโน้มกลุ่มผู้บริโภค	3.86	0.93	มาก
2. มีช่องทางการจำหน่ายในระบบออนไลน์	3.65	0.91	มาก
3. มีหน้าร้านหรือตัวแทนจำหน่ายที่หาซื้อได้ง่าย	3.81	0.88	มาก
4. มีการทำการโฆษณาสินค้าทุกช่องทางอย่างต่อเนื่อง	3.42	0.77	ปานกลาง
5. มีความรู้ในการเจาะกลุ่มลูกค้า และสำรวจความต้องการของลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ	3.51	0.84	มาก
โดยรวม	3.65	0.87	มาก

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลิสต์ จำแนกเป็นรายชื่อ ปัจจัยด้านการตลาด พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ มีการคาดการณ์แนวโน้มกลุ่มผู้บริโภค ($\bar{X} = 3.86$) มีหน้าร้านหรือตัวแทนจำหน่ายที่หาซื้อได้ง่าย ($\bar{X} = 3.81$) มีช่องทางการจำหน่ายในระบบออนไลน์ ($\bar{X} = 3.65$) มีความรู้ในการเจาะกลุ่มลูกค้าและสำรวจความต้องการของลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.51$) และมีการทำการโฆษณาสินค้าทุกช่องทางอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.42$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
อาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ
ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีที่ดินเป็นของตนเอง อยู่ห่างจากโรงงานอุตสาหกรรมเหมาะแก่ การทำเกษตรอินทรีย์	3.59	0.67	มาก
2. มีแหล่งน้ำที่ปลอดภัยเพียงพอแก่การทำเกษตรอินทรีย์	3.79	0.75	มาก
3. มีการจัดการดิน และธาตุอาหาร ปรับพื้นที่ให้เหมาะแก่การทำเกษตร อินทรีย์	3.75	0.84	มาก
4. มีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช	3.72	0.71	มาก
5. มีการป้องกันมลพิษ การปนเปื้อน และการปะปน	3.69	0.93	มาก
โดยรวม	3.71	0.78	มาก

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจบทบาทพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ มีแหล่งน้ำที่ปลอดภัยเพียงพอแก่การทำเกษตรอินทรีย์ ($\bar{X} = 3.79$) มีการจัดการดิน และธาตุอาหาร ปรับพื้นที่ให้เหมาะแก่การทำเกษตรอินทรีย์ ($\bar{X} = 3.75$) มีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ($\bar{X} = 3.72$) มีการป้องกันมลพิษ การปนเปื้อน และการปะปน ($\bar{X} = 3.69$) และมีที่ดินเป็นของตนเองอยู่ห่างจากโรงงานอุตสาหกรรมเหมาะแก่การทำเกษตรอินทรีย์ ($\bar{X} = 3.59$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
อาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ
ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม

ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน	3.57	0.86	มาก
2. หน่วยงานต่างๆมีการส่งบุคลากรมาเป็นพี่เลี้ยงในด้านการผลิต การรักษาคุณภาพ และการหาช่องทางการตลาด	3.79	0.82	มาก
3. ได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ และนวัตกรรมใหม่ ๆ จากหน่วยงานต่าง ๆ	3.80	0.85	มาก
4. ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกเครือข่ายการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์	3.81	0.83	มาก
5. ประชาชนให้ความสนใจและบริโภคสินค้าที่ผลิต	3.01	0.98	ปานกลาง
โดยรวม	3.60	0.87	มาก

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคมพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ชุมชนมีส่วนร่วม ในการเป็นสมาชิกเครือข่ายการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ($\bar{X} = 3.81$) ได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ และนวัตกรรมใหม่ ๆ จากหน่วยงานต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.80$) หน่วยงานต่างๆมีการส่งบุคลากร มาเป็นพี่เลี้ยงในด้านการผลิต การรักษาคุณภาพ และการหาช่องทางการตลาด ($\bar{X} = 3.79$) ได้รับ งบประมาณ สนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน ($\bar{X} = 3.57$) และประชาชนให้ความสนใจและบริโภคสินค้า ที่ผลิต ($\bar{X} = 3.01$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู่

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู่ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู่ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู่	ระดับความสำเร็จ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. คุณภาพและปริมาณผลผลิต	3.64	0.95	มาก	1
2. การสร้างรายได้	3.60	0.89	มาก	2
3. มาตรฐานความปลอดภัย	3.41	0.86	ปานกลาง	3
4. การใช้เทคโนโลยี	3.37	0.94	ปานกลาง	4
โดยรวม	3.51	0.91	มาก	-

จากตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู่ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.51$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คุณภาพและปริมาณผลผลิต ($\bar{x} = 3.64$) การสร้างรายได้ ($\bar{x} = 3.60$) มาตรฐานความปลอดภัย ($\bar{x} = 3.41$) และ การใช้เทคโนโลยี ($\bar{x} = 3.37$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ คุณภาพและปริมาณผลผลิต

คุณภาพและปริมาณผลผลิต	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีสินค้าที่ปลอดภัยจากสารเคมีตกค้าง	3.61	0.95	มาก
2. ผลิตสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง ทนต่อความต้องการของผู้บริโภค	3.31	1.02	ปานกลาง
3. สินค้ามีคุณภาพผู้บริโภคมีความพึงพอใจ	3.83	0.93	มาก
4. ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์มีความหลากหลาย	3.73	0.89	มาก
โดยรวม	3.62	0.95	มาก

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ คุณภาพและปริมาณผลผลิต พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ สินค้ามีคุณภาพผู้บริโภคมีความพึงพอใจ ($\bar{X} = 3.83$) ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์มีความหลากหลาย ($\bar{X} = 3.73$) มีสินค้าที่ปลอดภัยจากสารเคมีตกค้าง ($\bar{X} = 3.61$) และผลิตสินค้าได้อย่างต่อเนื่องทนต่อความต้องการของผู้บริโภค ($\bar{X} = 3.31$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ การสร้างรายได้

การสร้างรายได้	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. เกษตรอินทรีย์สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว	3.30	1.05	ปานกลาง
2. มีแหล่งจำหน่ายสินค้าตลาดนัดเกษตรกรอินทรีย์เศรษฐกิจท้องถิ่น หมุนเวียน	3.66	0.89	มาก
3. สร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์เชื่อมโยงสินค้าให้กับแหล่งจำหน่าย ได้อย่างหลากหลาย เช่น ห้างสรรพสินค้า	3.65	0.84	มาก
4. การเกษตรอินทรีย์ทำให้สมาชิกในกลุ่มมีรายได้มีการระดมทุน	3.80	0.79	มาก
โดยรวม	3.60	0.89	มาก

จากตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ การสร้างรายได้ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.60$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การเกษตรอินทรีย์ทำให้สมาชิกในกลุ่มมีรายได้มีการระดมทุน ($\bar{x} = 3.80$) มีแหล่งจำหน่ายสินค้าตลาดนัดเกษตรกรอินทรีย์เศรษฐกิจท้องถิ่นหมุนเวียน ($\bar{x} = 3.66$) สร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์เชื่อมโยงสินค้าให้กับแหล่งจำหน่ายได้อย่างหลากหลาย เช่น ห้างสรรพสินค้า ($\bar{x} = 3.65$) เกษตรอินทรีย์สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ($\bar{x} = 3.30$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลัทธิ จำแนกเป็นรายชื่อ มาตรฐานความปลอดภัย

มาตรฐานความปลอดภัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีการปรับปรุงคุณภาพสินค้าและการตรวจสอบสารปนเปื้อนอย่างต่อเนื่อง	3.19	0.90	ปานกลาง
2. มีการสร้างเครือข่ายบูรณาการอาหารปลอดภัยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.24	0.92	ปานกลาง
3. มีการยื่นขอการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	3.57	0.88	มาก
4. ได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐาน เช่น GAP Organic Thailand	3.64	0.73	มาก
โดยรวม	3.41	0.86	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลัทธิ จำแนกเป็นรายชื่อ มาตรฐานความปลอดภัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.41$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐาน เช่น GAP Organic Thailand ($\bar{X} = 3.64$) มีการยื่นขอการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ($\bar{X} = 3.57$) มีการสร้างเครือข่ายบูรณาการอาหารปลอดภัยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.24$) และมีการปรับปรุงคุณภาพสินค้าและการตรวจสอบสารปนเปื้อนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.19$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลิสต์ จำแนกเป็นรายชื่อ การใช้เทคโนโลยี

การใช้เทคโนโลยี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการทำเกษตรอินทรีย์	3.35	0.86	ปานกลาง
2. มีการใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปสินค้า	3.43	0.89	ปานกลาง
3. มีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์	3.01	1.02	ปานกลาง
4. มีการใช้เทคโนโลยีในการสร้างช่องทางการตลาด ระบบออนไลน์ เช่น Facebook, Line และ YouTube	3.79	0.97	มาก
โดยรวม	3.37	0.94	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลิสต์ จำแนกเป็นรายชื่อ การใช้เทคโนโลยี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.37$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ มีการใช้เทคโนโลยีในการสร้างช่องทางการตลาด ระบบออนไลน์ เช่น Facebook, Line และ YouTube ($\bar{X} = 3.79$) มีการใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปสินค้า ($\bar{X} = 3.43$) มีการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการทำเกษตรอินทรีย์ ($\bar{X} = 3.35$) และมีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ($\bar{X} = 3.01$) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัย จำนวน 6 ตัวแปร และนำมาวิเคราะห์ การถดถอย พหุคูณเชิงเส้นตรง และสร้างสมการทำนายพยากรณ์ตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ และนำเสนอผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามและระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน เป็นการหาระดับความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงที่เรียกว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าเป็นบวก (+) หมายความว่าข้อมูลสองชุดเปลี่ยนแปลงตามกัน กล่าวคือ ถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งสูง ค่าของอีกตัวแปรหนึ่งจะสูงไปด้วยและถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งต่ำ ค่าของตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะต่ำด้วย สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าเป็นลบ (-) หมายความว่าข้อมูลสองชุดเปลี่ยนแปลงในทางตรงกันข้ามหรือกลับกัน กล่าวคือ ถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งสูง ค่าของอีกตัวแปรหนึ่งจะต่ำและถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งต่ำค่าของตัวแปรอีกตัวแปรหนึ่งจะสูง ค่าระดับความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น จากค่า (Correlation Coefficient (r) มีเกณฑ์การวัดระดับความสัมพันธ์ (Hinkle, 1988, p. 118) ดังนี้

r มีค่า .90–1.00 เท่ากับ มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

r มีค่า .70–.90 เท่ากับ มีความสัมพันธ์กันระดับสูง

r มีค่า .50–.70 เท่ากับ มีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง

r มีค่า .30–.50 เท่ากับ มีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ

r มีค่า .00–.30 เท่ากับ มีความสัมพันธ์กันระดับต่ำมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน ควรมีค่าไม่เกิน 0.80 เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการเกิด (Multicollinearity) ซึ่งหมายถึง ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองสูงมากเกินไป จนไม่เหมาะที่จะนำตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงเข้าไปในสมการทั้งสองตัว

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระด้วยกัน จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่

X_1 แทน ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์

X_2 แทน ปัจจัยด้านทัศนคติ

X_3 แทน ปัจจัยด้านประสบการณ์

X_4 แทน ปัจจัยด้านการตลาด

X_5 แทน ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

X_6 แทน ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม

ตารางที่ 4.14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร

ตัวแปรอิสระ	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆
X ₁	1	-	-	-	-	-
X ₂	.326**	1	-	-	-	-
X ₃	.513**	.130**	1	-	-	-
X ₄	.459**	.292**	.280**	1	-	-
X ₅	.463**	.565**	.435**	.638**	1	-
X ₆	.409**	.285**	.483**	.485**	.645**	1

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .130-.638 ไม่มีคู่ใดที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เกิน .80 ที่จะก่อให้เกิดปัญหา มีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) เมื่อนำไปวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

2. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regressions)

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงมีลักษณะที่สำคัญ คือ การวิเคราะห์หาผลหรืออิทธิพลของตัวแปรอิสระหลาย ๆ ตัวที่มีต่อตัวแปรตามหนึ่งตัว โดยมีข้อสมมติฐานว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linear Relationship) เพื่อที่จะทำให้สามารถนำผลของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่มีผลต่อตัวแปรตามมารวมกันได้ (Additivity) กล่าวคือ ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีผลต่อตัวแปรตามหรือไม่ และตัวแปรอิสระทุกตัวรวมกันมีผลต่อตัวแปรตามมากน้อยเพียงใด ก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระสัมพันธ์กันหรือไม่ โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระจากกันและไม่มีปัญหาเกี่ยวกับ (Multicollinearity) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regressions) ตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis)

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ ใช้การวิเคราะห์ด้วย (Multiple Linear Regression Analysis) โดยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Method) ตัวแปรอิสระ จำนวน 6 ปัจจัย คือ

X₁ แทน ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์

X₂ แทน ปัจจัยด้านทัศนคติ

X₃ แทน ปัจจัยด้านประสบการณ์

X₄ แทน ปัจจัยด้านการตลาด

X_5 แทน ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

X_6 แทน ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม

ตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ Y
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์
กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์

ตัวแปรอิสระ	b	S.E.	β	t	Sig.
a ค่าคงที่ (Constant)	.838	.260	-	3.217	.002
1. ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์ (X_1)	.100	.060	.092	1.680	.095
2. ปัจจัยด้านทัศนคติ (X_2)	.157	.056	.168	2.818	.006*
3. ปัจจัยด้านประสบการณ์ (X_3)	.078	.045	.107	1.716	.088
4. ปัจจัยด้านการตลาด (X_4)	.241	.067	.295	3.621	.000*
5. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (X_5)	.404	.060	.606	6.721	.000*
6. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม (X_6)	.248	.066	.290	3.761	.000*

$R = .784$, $R^2 = .615$

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ โดยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Method) ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ (Y) เท่ากับ 0.784 ($R = .784$) แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัวแปร รวมกันมีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ (Y) ในระดับสูง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ (Y) เท่ากับ .811 ($R^2 = .615$) แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัวแปร สามารถอธิบายความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ (Y) ได้ร้อยละ 61.50

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 4 ตัวแปร เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีผลต่อการผันแปรในตัวแปรตามในแบบคะแนนมาตรฐานจากมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (X_5) ($\beta = .606$)

3.2 ปัจจัยด้านการตลาด (X_4) ($\beta = .295$)

3.3 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม (X_6) ($\beta = .290$)

3.4 ปัจจัยด้านทัศนคติ (X_2) ($\beta = .168$)

ดังนั้น เมื่อทราบค่าคงที่ (Constant) เท่ากับ .838 ทราบค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนดิบ (b) และทราบน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) จึงสามารถสร้างสมการถดถอย ได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = a + b_1x_1 + b_2x_2 + \dots + b_nx_n$

แทนค่าในสูตร $\hat{Y} = 0.838 + 0.404 (X_5) + 0.241 (X_4) + 0.248 (X_6) + 0.157 (X_2)$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z} = B_1z_1 + B_2z_2 + \dots + B_nz_n$

แทนค่าในสูตร $\hat{Z} = 0.606 (X_5) + 0.295 (X_4) + 0.290 (X_6) + 0.168 (X_2)$

เมื่อ $\hat{Y}$ และ $\hat{Z}$ = ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู้ ส่วนตัวแปรอิสระที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์ (X_1) และปัจจัยด้านประสบการณ์ (X_3)

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู้

ตารางที่ 4.16 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นจู้		ความถี่
1. ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์		
1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดอบรมด้านหลักวิชาการเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ รวมถึงเทคโนโลยีในการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์		30
1.2 ควรอบรมขั้นตอนการขอรับเครื่องหมายสินค้าเกษตรปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค		27
1.3 สนับสนุนการสร้างเครือข่ายในการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกันและเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า		21
2. ปัจจัยด้านทัศนคติ		
2.1 สนับสนุนให้เกษตรกรตระหนักในความซื่อสัตย์กับผู้บริโภค สร้างสินค้าปลอดภัยเพื่อสุขภาพให้กับผู้บริโภค		31

(ต่อ)

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์	ความถี่
2.2 ควรมีความตั้งใจผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค	28
2.3 ควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ การใช้เทคโนโลยี ในการสื่อสารกับกลุ่มลูกค้า เทคโนโลยีช่วยในการผลิต การแปรรูป	15
3. ปัจจัยด้านประสบการณ์	
3.1 ถอดบทเรียนจากประสบการณ์ศึกษาหาความรู้จากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ	24
3.2 ลงพื้นที่ที่ทำการเกษตรอินทรีย์จริง เพื่อหาประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับสมาชิก	16
3.3 ทดลองทำการเกษตรอินทรีย์ด้วยตนเอง และเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การป้องกันแมลง การป้องกันการปลอมปนของสารเคมี เป็นต้น	8
4. ปัจจัยด้านการตลาด	
4.1 ควรส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ระบบออนไลน์ในการสร้างช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์	31
4.2 มีการสร้างเครือข่ายในการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายระหว่างกลุ่ม มีการแนะนำสถานที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคได้หลากหลายยิ่งขึ้น	25
4.3 มีการสร้าง Story สินค้าเกษตรอินทรีย์ของตนเอง สร้าง QR Code เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคให้สามารถตรวจสอบข้อมูลของเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าได้	13
5. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม	
5.1 มีการขุดบ่อน้ำไว้ใช้เอง เพื่อป้องกันการปลอมปนของสารเคมี	24
5.2 มีการจัดการทำคูกันแปลงเพื่อไม่ให้มีสารเคมีปนเปื้อนในแปลง	18
5.3 มีการปรับที่ดินตามศาสตร์พระราชาคอก หนอง นา โมเดล มาเป็นแนวทางทำเกษตรอินทรีย์	7
6. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม	
6.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาพื้นที่ในการจำหน่าย และประชาสัมพันธ์ รมรงค์ ให้ประชาชนบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพ	30
6.2 ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกลุ่มผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์และสร้างสมาชิกเกษตรกรรุ่นใหม่ และจัดหาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชน	20
6.3 มีการส่งเสริมงบประมาณและเทคโนโลยี นวัตกรรมที่ทันสมัยในการทำเกษตรอินทรีย์	16

ตารางที่ 4.16 สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์ มีข้อเสนอแนะดังนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมด้านหลักวิชาการเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ รวมถึงเทคโนโลยีในการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ควรอบรมขั้นตอนการขอรับเครื่องหมายสินค้าเกษตรปลอดภัย เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค สนับสนุนการสร้างเครือข่ายในการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกันและเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า
2. ปัจจัยด้านทัศนคติ มีข้อเสนอแนะดังนี้ สนับสนุนให้เกษตรกรตระหนักในความซื่อสัตย์กับผู้บริโภค สร้างสินค้าปลอดภัยเพื่อสุขภาพให้กับผู้บริโภค ควรมีความตั้งใจผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ และเพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารกับกลุ่มลูกค้า เทคโนโลยีช่วยในการผลิต การแปรรูป
3. ปัจจัยด้านประสบการณ์ มีข้อเสนอแนะดังนี้ ถอดบทเรียนจากประสบการณ์ศึกษาหาความรู้จากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ ลงพื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์จริง เพื่อหาประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับสมาชิก ทดลองทำการเกษตรอินทรีย์ด้วยตนเอง และเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การป้องกันแมลง การป้องกันการปลอมปนของสารเคมี เป็นต้น
4. ปัจจัยด้านการตลาด มีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ระบบออนไลน์ในการสร้างช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ มีการสร้างเครือข่ายในการเพิ่มช่องทาง การจำหน่ายระหว่างกลุ่ม มีการแนะนำสถานที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคได้หลากหลายยิ่งขึ้น มีการสร้าง Story สินค้าเกษตรอินทรีย์ของตนเอง สร้าง QR Code เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคให้สามารถตรวจสอบข้อมูลของเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าได้
5. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม มีข้อเสนอแนะดังนี้ มีการขุดบ่อน้ำไว้ใช้เองเพื่อป้องกันการปลอมปนของสารเคมี มีการจัดการทำคูกันแปลงเพื่อไม่ให้มีสารเคมีปนเปื้อนในแปลง มีการปรับที่ดินตามศาสตร์พระราชาคอก หนอง นา โมเดล มาเป็นแนวทางทำเกษตรอินทรีย์
6. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม มีข้อเสนอแนะดังนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาพื้นที่ในการจำหน่าย และประชาสัมพันธ์ รมงรงค์ให้ประชาชนบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพ ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกลุ่มผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ และสร้างสมาชิกเกษตรกรรุ่นใหม่ และจัดหาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชน มีการส่งเสริมงบประมาณและเทคโนโลยีนวัตกรรมที่ทันสมัยในการทำเกษตรอินทรีย์

ตอนที่ 6 ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์

การสัมภาษณ์ข้อเสนอแนะปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง คือ กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ ได้แก่ นักวิชาการ ตัวแทนกลุ่มกลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ จำนวน 10 คน และนำเสนอในภาพรวม ตามหัวข้อประเด็นสำคัญแต่ละประเด็นเป็นแบบความเรียง ดังนี้

1. สรุปปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์ ควรส่งเสริมให้ประชาชนพัฒนาการทำเกษตรอินทรีย์ภายใต้พื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมด้านเกษตรปลอดภัย และเกษตรกรอินทรีย์รวมถึงความรู้เรื่องเทคนิควิธีการผลิตแบบทันสมัย ตลอดจนขั้นตอนการขอรับเครื่องหมายสินค้าเกษตรปลอดภัย สนับสนุนการสร้างเครือข่ายในการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกัน สร้างแนวทางปฏิบัติโดยพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์วิถีพื้นบ้านที่เป็นระบบการผลิตเพื่อพึ่งตนเองเป็นหลักและยึดตามวิถีธรรมชาติ

“...ควรส่งเสริมให้ประชาชนพัฒนาการทำเกษตรอินทรีย์ภายใต้พื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง...”

(คนที่ 1, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...มีให้ความรู้ด้านขั้นตอนการขอรับเครื่องหมายสินค้าเกษตรปลอดภัย...”

(คนที่ 5, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...สนับสนุนการสร้างเครือข่ายในการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกัน และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า...”

(คนที่ 2, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...การให้ความรู้เกี่ยวกับเกษตรปลอดภัยและเกษตรกรอินทรีย์รวมถึงความรู้เรื่องเทคนิควิธีการผลิตแบบทันสมัย...”

(คนที่ 4, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...สร้างแนวทางปฏิบัติโดยพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์วิถีพื้นบ้านที่เป็นระบบการผลิตเพื่อพึ่งตนเองเป็นหลักและยึดตามวิถีธรรมชาติ...”

(คนที่ 3, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

2. สรุบบัจจัยด้านทัศนคติ สร้างความตระหนักรู้แก่ผู้ผลิต ผู้บริโภค และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพที่เกิดจากการผลิตและการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ ควรมีความตั้งใจผลิตสินค้าที่มีปลอดภัยและเพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ ควรใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่ทันสมัยในยุคที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 ในการนำเสนอสินค้าของตนเองกับกลุ่มลูกค้า

“...สร้างความตระหนักรู้แก่ผู้ผลิต ผู้บริโภค และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพที่เกิดจากการผลิตและการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์...”

(คนที่ 1, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...ควรมีความตั้งใจผลิตสินค้าที่มีปลอดภัยและเพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค...”

(คนที่ 4, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...ต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ แสวงหาความรู้ในอินเทอร์เน็ตและเผยแพร่แลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับเครือข่ายอาหารปลอดภัย...”

(คนที่ 3, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...ควรใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่ทันสมัยในยุคที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 ในการนำเสนอสินค้าของตนเองกับกลุ่มลูกค้า...”

(คนที่ 2, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...มีความเชื่อมั่นในตนเองและผลิตสินค้าปลอดภัยเพื่อสุขภาพให้แก่ผู้บริโภค...”

(คนที่ 7, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

3. สรุบบัจจัยด้านประสบการณ์ มีการจัดทำข้อมูลคู่มือในการทำการเกษตรอินทรีย์ที่ประสบความสำเร็จของตนเองไว้ฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ ให้มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมทั้งทางด้าน การผลิต ด้านการแปรรูป ด้านการตลาด ศึกษาหาความรู้จากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) และนำมาปรับใช้กับตนเอง เรียนรู้วิธีการแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างเยาวชนรุ่นใหม่เพื่อเป็นกำลังในการสืบต่อการทำเกษตรอินทรีย์ในชุมชน ควรสังเคราะห์องค์ความรู้จากปราชญ์เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์เพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน สร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งด้านการผลิตและการตลาด

“...มีการจัดทำข้อมูลคู่มือในการทำการเกษตรที่ประสบความสำเร็จของตนเองไว้ฐานข้อมูล เกษตรอินทรีย์ให้มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมทั้งทางด้านการผลิต ด้านการแปรรูป ด้านการตลาด...”

(คนที่ 1, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...ศึกษาหาความรู้จากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) และนำมาปรับใช้กับตนเอง เรียนรู้วิธีการแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น...”

(คนที่ 8, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...สร้างเยาวชนรุ่นใหม่เพื่อเป็นกำลังในการสืบต่อการทำเกษตรอินทรีย์ในชุมชน...”

(คนที่ 10, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...ควรสังเคราะห์องค์ความรู้จากปราชญ์เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์เพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน...”

(คนที่ 9, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...สร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งด้านการผลิต และการตลาด...”

(คนที่ 4, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

4. สรุปปัจจัยด้านการตลาด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานบันการศึกษาในพื้นที่ต้องจัดอบรม พัฒนาด้านการขายสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบออนไลน์ สร้าง Page Facebook รวมทั้งการส่งเสริม ให้เกษตรกรมีการสร้างจุดขายสินค้าของตนเองสร้างที่มา Story สินค้าผ่านการสแกน QR Code เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคให้สามารถตรวจสอบข้อมูลของเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าได้ กลุ่มควรมี การสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ภายในจังหวัด และจังหวัดอื่น ๆ โดยนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงกัน เพื่อสร้างช่องทางการตลาดให้มีความหลากหลาย สร้างเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรประเภทอื่น ๆ กลุ่มอาชีพ และฝากขายสินค้าตามข้อตกลงของแต่ละกลุ่ม มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม ดึงดูดใจต่อผู้บริโภค

“...หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานบันการศึกษาในพื้นที่ต้องจัดอบรมพัฒนาด้านการขาย สินค้าเกษตรอินทรีย์แบบออนไลน์ สร้าง Page Facebook...”

(คนที่ 1, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการสร้างจุดขายสินค้าของตนเองสร้างที่มา Story สินค้าผ่าน การสแกน QR Code เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคให้สามารถตรวจสอบข้อมูลของเกษตรกรผู้ผลิต สินค้าได้...”

(คนที่ 4, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...สนับสนุน กลุ่มควรมีการสร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ภายในจังหวัด และจังหวัดอื่น ๆ โดยนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงกันเพื่อสร้างช่องทางการตลาดให้มีความหลากหลาย...”

(คนที่ 5, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...สร้างเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรประเภทอื่น ๆ กลุ่มอาชีพ และฝากขายสินค้าตามช่องทางของแต่ละกลุ่ม...”

(คนที่ 7, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม ดึงดูดใจต่อผู้บริโภค...”

(คนที่ 7, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

5. สรุปปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม มีการปรับพื้นที่ให้เหมาะสมในด้านทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ อาทิ แหล่งน้ำขนาดเล็ก น้ำบาดาล ส่งเสริมการจัดทำเขตเกษตรอินทรีย์ (Organic Zoning) ให้มีการทำเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ มีการวิจัยเชิงพื้นที่ในการป้องกันศัตรูพืชโดยการผลิตจากสมุนไพร เพื่อเป็นสารกำจัดศัตรูพืชและสารอาหารที่มีคุณค่าต่อคุณภาพชีวิตของผู้บริโภคโดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคีต่าง ๆ มีการสุ่มตรวจสอบปนเปื้อนในน้ำ ดิน และสินค้าเกษตรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันสารตกค้างไปสู่ผู้บริโภคและระบบนิเวศในพื้นที่ที่มีการวางระบบจัดทำธนาคารน้ำใต้ดิน ทั้งแบบปิดและแบบเปิดเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการทำการเกษตรอินทรีย์

“...มีการปรับพื้นที่ให้เหมาะสมในด้านทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ อาทิ แหล่งน้ำขนาดเล็ก น้ำบาดาล...”

(คนที่ 8, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...ส่งเสริมการจัดทำเขตเกษตรอินทรีย์ (Organic Zoning) ให้มีการทำเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่...”

(คนที่ 3, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...มีการการวิจัยเชิงพื้นที่ในการป้องกันศัตรูพืชโดยการผลิตจากสมุนไพร เพื่อเป็นสารกำจัดศัตรูพืช และสารอาหารที่มีคุณค่าต่อคุณภาพชีวิตของผู้บริโภคโดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคีต่าง ๆ...”

(คนที่ 2, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...มีการสุ่มตรวจสอบสารปนเปื้อนในน้ำ ดิน และสินค้าเกษตร อย่างสม่ำเสมอเพื่อป้องกันสารตกค้างไปสู่ผู้บริโภคและระบบนิเวศในพื้นที่...”

(คนที่ 4, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...มีการวางระบบจัดทำธนาคารน้ำใต้ดินทั้งแบบปิดและแบบเปิด เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการทำการเกษตรอินทรีย์...”

(คนที่ 10, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

6. สรุปปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในสถานที่ต่าง ๆ มีการส่งเสริมงบประมาณและเทคโนโลยี นวัตกรรมที่ทันสมัยในการทำเกษตรอินทรีย์ สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์บริการแบบ One Stop Service ทั้งการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องในด้านการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีการประชาสัมพันธ์ รมรงค์ให้ประชาชนบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพสร้างทัศนคติที่ดีแก่การบริโภคสินค้าเพื่อสุขภาพ สนับสนุนสมาชิกเกษตรกรรุ่นใหม่ และสร้างชุมชนต้นแบบพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ ที่เกื้อกูล เป็นธรรมทั้งตลาดชุมชน ตลาดท้องถิ่น

“...หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในสถานที่ต่าง ๆ...”

(คนที่ 10, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...มีการส่งเสริมงบประมาณและเทคโนโลยี นวัตกรรมที่ทันสมัยในการทำเกษตรอินทรีย์...”

(คนที่ 4, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์บริการแบบ One Stop Service ทั้งการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องในด้านการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์...”

(คนที่ 8, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

“...มีการประชาสัมพันธ์ รมรณรงค์ให้ประชาชนบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพ สร้างทัศนคติที่ดีแก่การบริโภคสินค้าเพื่อสุขภาพสนับสนุนสมาชิกเกษตรกรรุ่นใหม่ และสร้างชุมชนต้นแบบ พัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ ที่เกื้อกูล เป็นธรรม ทั้งตลาดชุมชน ตลาดท้องถิ่น...”

(คนที่ 9, สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2564)

สรุปการสัมภาษณ์ แนวทางการพัฒนาความสำเร็จอาชีพเกษตรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ ดังนี้

1. การพัฒนาด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ควรส่งเสริมให้ประชาชนพัฒนาการทำเกษตรอินทรีย์ภายใต้พื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมด้านเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ รวมถึงความรู้เรื่องเทคนิควิธีการผลิตแบบทันสมัย ตลอดจนถึงขั้นตอนการขอรับเครื่องหมายสินค้าเกษตรปลอดภัย สนับสนุนการสร้างเครือข่ายในการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกัน สร้างแนวทางปฏิบัติโดยพัฒนาเกษตรอินทรีย์วิถีพื้นบ้านที่เป็นระบบการผลิตเพื่อพึ่งตนเองเป็นหลักและยึดตามวิถีธรรมชาติ

2. การพัฒนาด้านทัศนคติ สร้างความตระหนักรู้แก่ผู้ผลิต ผู้บริโภค และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพที่เกิดจากการผลิตและการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ ควรมีความตั้งใจผลิตสินค้าที่มีปลอดภัยและเพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ ควรใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่ทันสมัยในยุคที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 ในการนำเสนอสินค้าของตนเองกับกลุ่มลูกค้า

3. การพัฒนาด้านประสบการณ์ มีการจัดทำข้อมูลคู่มือในการทำเกษตรอินทรีย์ที่ประสบความสำเร็จของตนเองไว้ฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ ให้มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมทั้งทางด้านการผลิต ด้านการแปรรูป ด้านการตลาด ศึกษาหาความรู้จากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) และนำมาปรับใช้กับตนเอง เรียนรู้วิธีการแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างเยาวชนรุ่นใหม่เพื่อเป็นกำลังในการสืบต่อการทำเกษตรอินทรีย์ในชุมชน ควรสังเคราะห์องค์ความรู้จากปราชญ์เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์เพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน สร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งด้านการผลิตและการตลาด

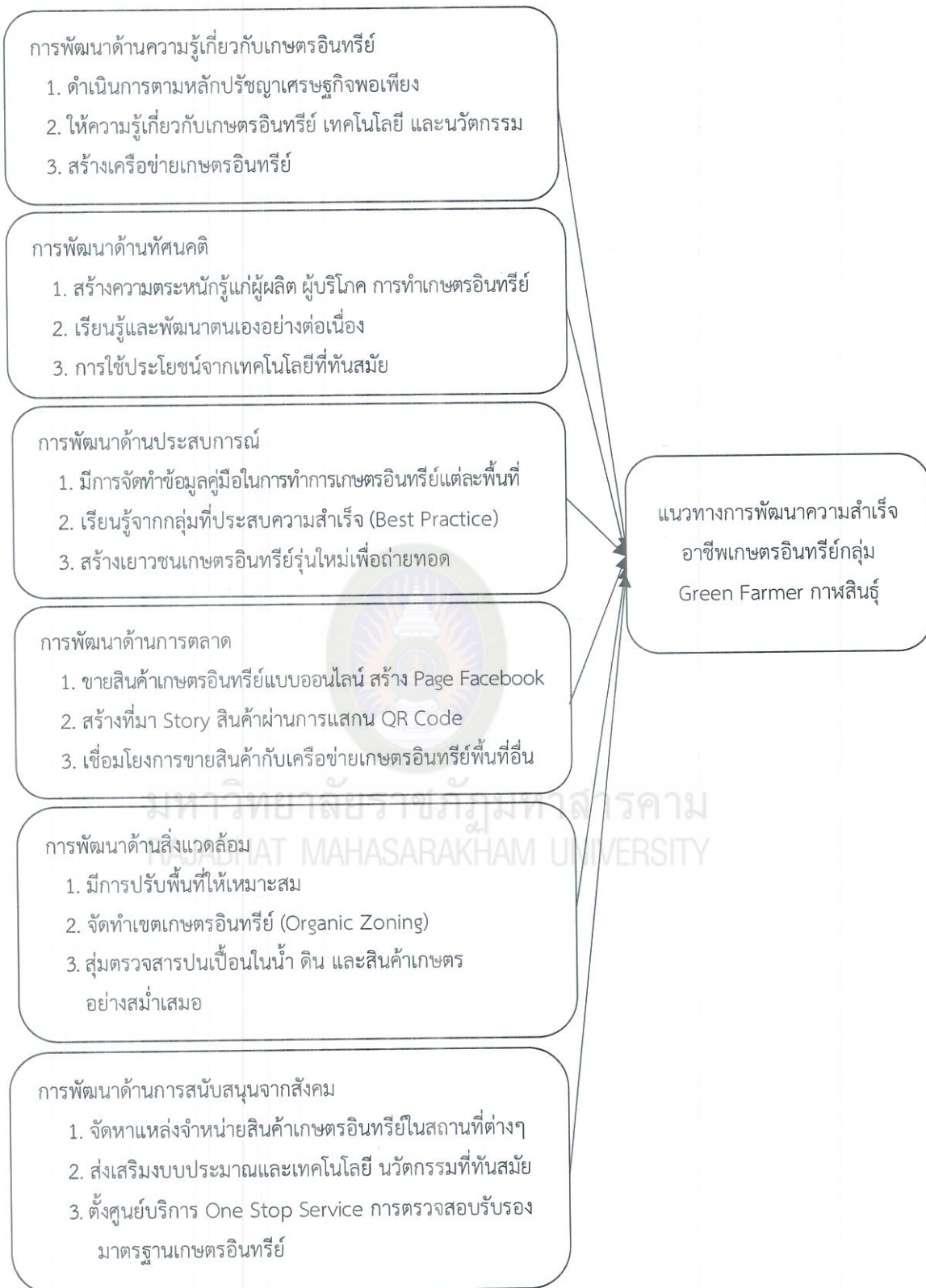
4. การพัฒนาด้านการตลาด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษาในพื้นที่ต้องจัดอบรมพัฒนาด้านการขายสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบออนไลน์ สร้าง Page Facebook รวมทั้งการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการสร้างจุดขายสินค้าของตนเองสร้างที่มา Story สินค้าผ่านการสแกน QR Code เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคให้สามารถตรวจสอบข้อมูลของเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าได้ กลุ่มควรมีการสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ภายในจังหวัด และจังหวัดอื่น ๆ โดยนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงกัน เพื่อสร้างช่องทางการตลาดให้มีความหลากหลาย สร้างเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรประเภทอื่น ๆ กลุ่มอาชีพ

และฝากขายสินค้าตามข้อตกลงของแต่ละกลุ่ม มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม ดึงดูดใจต่อผู้บริโภค

5. การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม มีการปรับพื้นที่ให้เหมาะสมในด้านทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ อาทิแหล่งน้ำขนาดเล็ก น้ำบาดาล ส่งเสริมการจัดทำเขตเกษตรอินทรีย์ (Organic Zoning) ให้มีการทำเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ มีการวิจัยเชิงพื้นที่ในการป้องกันศัตรูพืชโดยการผลิตจากสมุนไพร เพื่อเป็นสารกำจัดศัตรูพืชและสารอาหารที่มีคุณค่าต่อคุณภาพชีวิตของผู้บริโภคโดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคีต่าง ๆ มีการสุ่มตรวจสอบปนเปื้อนในน้ำ ดิน และสินค้าเกษตรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันสารตกค้างไปสู่ผู้บริโภคและระบบนิเวศในพื้นที่ มีการวางระบบจัดทำธนาคารน้ำใต้ดิน ทั้งแบบปิดและแบบเปิดเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการทำการเกษตรอินทรีย์

6. การพัฒนาด้านการสนับสนุนจากสังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในสถานที่ต่าง ๆ มีการส่งเสริมงบประมาณและเทคโนโลยี นวัตกรรมที่ทันสมัย ในการทำเกษตรอินทรีย์ สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์บริการแบบ One Stop Service ทั้งการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องในด้านการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีการประชาสัมพันธ์ รมรณรงค์ให้ประชาชนบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพสร้างทัศนคติที่ดีแก่การบริโภคสินค้าเพื่อสุขภาพ สนับสนุนสมาชิกเกษตรกรรุ่นใหม่ และสร้างชุมชนต้นแบบพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ ที่เกื้อกูล เป็นธรรม ทั้งตลาดชุมชน ตลาดท้องถิ่น

ผู้วิจัย ได้สรุปแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ ได้ดังนี้

ภาพที่ 4.1 แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer กาสินธุ์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ ผู้วิจัย ได้ทำการสรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ ไว้ตามลำดับต่อไปนี้

1. สรุป
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ ได้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 150 คน จำแนก ได้ดังนี้

5.1.1.1 ด้านเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 62.7 และเพศหญิง จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3

5.1.1.2 ด้านอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 36-45 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมา มีอายุ 25-35 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 24 อายุ 46-55 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 22 อายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 และอายุ 55 ปี ขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3

5.1.1.3 ด้านระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 64.7 รองลงมา มีการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 26.7 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7

5.1.2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับ จากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.71$) ปัจจัยด้านการตลาด ($\bar{X} = 3.65$) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม ($\bar{X} = 3.60$) ปัจจัยด้านประสบการณ์ ($\bar{X} = 3.53$) ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์ ($\bar{X} = 3.43$) และปัจจัยด้านทัศนคติ ($\bar{X} = 3.39$)

5.1.3 ระดับความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลอินธุ์ โดยรวม และจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ ดังนี้ คุณภาพและปริมาณผลผลิต ($\bar{X} = 3.64$) การสร้างรายได้ ($\bar{X} = 3.60$) มาตรฐานความปลอดภัย ($\bar{X} = 3.41$) และการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.37$)

5.1.4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลอินธุ์ โดยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Method) ดังนี้

5.1.4.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลอินธุ์ (Y) เท่ากับ 0.784 ($R = .784$) แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัวแปร รวมกันมีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลอินธุ์ (Y) ในระดับสูง

5.1.4.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลอินธุ์ (Y) เท่ากับ .811 ($R^2 = .615$) แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัวแปร สามารถอธิบายความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลอินธุ์ (Y) ได้ร้อยละ 61.50

5.1.4.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลอินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 4 ตัวแปร เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีผลต่อการผันแปรในตัวแปรตามในแบบคะแนนมาตรฐานจากมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้

- 1) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (X_5) ($\beta = .606$)
- 2) ปัจจัยด้านการตลาด (X_4) ($\beta = .295$)
- 3) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม (X_6) ($\beta = .290$)
- 4) ปัจจัยด้านทัศนคติ (X_2) ($\beta = .168$)

ดังนั้น เมื่อทราบค่าคงที่ (Constant) เท่ากับ .838 ทราบค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนดิบ (b) และทราบน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) จึงสามารถสร้างสมการถดถอย ได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = a + b_1x_1 + b_2x_2 + \dots + b_nx_n$

แทนค่าในสูตร $\hat{Y} = 0.838 + 0.404 (X_5) + 0.241 (X_4) + 0.248 (X_6) + 0.157 (X_2)$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z} = B_1Z_1 + B_2Z_2 + \dots + B_nZ_n$

แทนค่าในสูตร $\hat{Z} = 0.606 (X_5) + 0.295 (X_4) + 0.290 (X_6) + 0.168 (X_2)$

เมื่อ $\hat{Y}$ และ $\hat{Z}$ = ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลอินธุ์ ส่วนตัวแปรอิสระที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์ (X_1) และปัจจัยด้านประสบการณ์ (X_3)

5.1.4.4 สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นรุ้ ดังนี้

- 1) ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์ มีข้อเสนอแนะดังนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดอบรมด้านหลักวิชาการเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ รวมถึงเทคโนโลยีในการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ควรอบรมขั้นตอนการขอรับเครื่องหมายสินค้าเกษตรปลอดภัย เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค สนับสนุนการสร้างเครือข่ายในการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกันและเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า
- 2) ปัจจัยด้านทัศนคติ มีข้อเสนอแนะดังนี้ สนับสนุนให้เกษตรกรตระหนักในความซื่อสัตย์กับผู้บริโภค สร้างสินค้าปลอดภัยเพื่อสุขภาพให้กับผู้บริโภค ควรมีความตั้งใจผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารกับกลุ่มลูกค้า เทคโนโลยีช่วยในการผลิต การแปรรูป
- 3) ปัจจัยด้านประสบการณ์ มีข้อเสนอแนะดังนี้ ถอดบทเรียนจากประสบการณ์ ศึกษาหาความรู้จากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ ลงพื้นที่ที่ทำการเกษตรอินทรีย์จริงเพื่อหาประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับสมาชิก ทดลองทำการเกษตรอินทรีย์ด้วยตนเองและเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การป้องกันแมลง การป้องกันการปลอมปนของสารเคมี เป็นต้น
- 4) ปัจจัยด้านการตลาด มีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ระบบออนไลน์ในการสร้างช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ มีการสร้างเครือข่ายในการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายระหว่างกลุ่ม มีการแนะนำสถานที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคได้หลากหลายยิ่งขึ้น มีการสร้าง Story สินค้าเกษตรอินทรีย์ของตนเอง สร้าง QR Code เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคให้สามารถตรวจสอบข้อมูลของเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าได้
- 5) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม มีข้อเสนอแนะดังนี้ มีการขุดบ่อน้ำไว้ใช้เองเพื่อป้องกันการปลอมปนของสารเคมี มีการจัดการทำปุ๋ยหมักเพื่อไม่ให้มีสารเคมีปนเปื้อนในแปลง มีการปรับที่ดินตามศาสตร์พระราชาคอก หนอง นา โมเดล มาเป็นแนวทางทำเกษตรอินทรีย์
- 6) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม มีข้อเสนอแนะดังนี้ หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ควรจัดหาพื้นที่ในการจำหน่ายและประชาสัมพันธ์ รณรงค์ให้ประชาชนบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อสุขภาพ ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกลุ่มผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์และสร้างสมาชิกเกษตรกรรุ่นใหม่ และจัดหาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชน มีการส่งเสริมงบประมาณและเทคโนโลยีนวัตกรรมที่ทันสมัยในการทำเกษตรอินทรีย์

5.1.4.5 สรุปการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลอินธุ์ ดังนี้

1) การพัฒนาด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์ ควรส่งเสริมให้ประชาชนพัฒนาการทำเกษตรอินทรีย์ภายใต้พื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมด้านเกษตรปลอดภัยและเกษตรกรอินทรีย์รวมถึงความรู้เรื่องเทคนิควิธีการผลิตแบบทันสมัย ตลอดจนขั้นตอนการขอรับเครื่องหมายสินค้าเกษตรปลอดภัย สนับสนุนการสร้างเครือข่ายในการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกัน สร้างแนวทางปฏิบัติโดยพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์วิถีพื้นบ้านที่เป็นระบบการผลิตเพื่อพึ่งตนเองเป็นหลักและยึดตามวิถีธรรมชาติ

2) การพัฒนาด้านทัศนคติ สร้างความตระหนักรู้แก่ผู้ผลิต ผู้บริโภค และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพที่เกิดจากการผลิตและการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ ควรมีความตั้งใจผลิตสินค้าที่มีปลอดภัยและเพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ ควรใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในยุคที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 ในการนำเสนอสินค้าของตนเองกับกลุ่มลูกค้า

3) การพัฒนาด้านประสบการณ์ มีการจัดทำข้อมูลคู่มือในการทำเกษตรอินทรีย์ที่ประสบความสำเร็จของตนเองไว้ฐานข้อมูลเกษตรกรอินทรีย์ให้มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมทั้งทางด้าน การผลิต ด้านการแปรรูป ด้านการตลาด ศึกษาหาความรู้จากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) และนำมาปรับใช้กับตนเอง เรียนรู้วิธีการแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างเยาวชนรุ่นใหม่เพื่อเป็นกำลังในการสืบต่อการทำเกษตรอินทรีย์ในชุมชน ควรสังเคราะห์องค์ความรู้จากปราชญ์เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์เพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน สร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งด้านการผลิตและการตลาด

4) การพัฒนาด้านการตลาด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษาในพื้นที่ต้องจัดอบรมพัฒนาด้านการขายสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบออนไลน์ สร้าง Page Facebook รวมทั้งการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการสร้างจุดขายสินค้าของตนเองสร้างที่มา Story สินค้าผ่านการแสกน QR Code เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคให้สามารถตรวจสอบข้อมูลของเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าได้ กลุ่มควรมีการสร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ภายในจังหวัด และจังหวัดอื่น ๆ โดยนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงกัน เพื่อสร้างช่องทางการตลาดให้มีความหลากหลาย สร้างเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรประเภทอื่น ๆ กลุ่มอาชีพ และฝากขายสินค้าตามข้อตกลงของแต่ละกลุ่ม มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามดึงดูดใจผู้บริโภค

5) การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม มีการปรับพื้นที่ให้เหมาะสมในด้านทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ อาทิแหล่งน้ำขนาดเล็ก น้ำบาดาล ส่งเสริมการจัดทำเขตเกษตรอินทรีย์ (Organic Zoning) ให้มีการทำเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ มีการวิจัยเชิงพื้นที่ในการป้องกันศัตรูพืช

โดยการผลิตจากสมุนไพร เพื่อเป็นสารกำจัดศัตรูพืช และสารอาหารที่มีคุณค่าต่อคุณภาพชีวิตของผู้บริโภค โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคีต่าง ๆ มีการส่งเสริมตรวจสอบปนเปื้อนในน้ำ ดิน และสินค้าเกษตร อย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันสารตกค้างไปสู่ผู้บริโภค และระบบนิเวศในพื้นที่ที่มีการวางระบบจัดทำธนาคารน้ำใต้ดินทั้งแบบปิดและแบบเปิดเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการทำการเกษตรอินทรีย์

6) การพัฒนาด้านการสนับสนุนจากสังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดหา แหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในสถานที่ต่าง ๆ มีการส่งเสริมงบประมาณและเทคโนโลยี นวัตกรรม ที่ทันสมัยในการทำเกษตรอินทรีย์ สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์บริการแบบ One Stop Service ทั้งการพัฒนา บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องในด้านการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีการประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ประชาชนบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อสุขภาพสร้างทัศนคติที่ดี แก่การบริโภคสินค้าเพื่อสุขภาพ สนับสนุนสมาชิกเกษตรกรรุ่นใหม่ และสร้างชุมชนต้นแบบพัฒนา ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่เกื้อกูล เป็นธรรม ทั้งตลาดชุมชน ตลาดท้องถิ่น

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 สมมติฐานการวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ปัจจัยด้านทัศนคติ ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านประสบการณ์ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม

ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ ได้แก่ ปัจจัยด้านทัศนคติ ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

1. ปัจจัยด้านทัศนคติ ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความรู้สึกและมุมมองของเกษตรกรที่ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ มีส่วนสำคัญที่ทำให้การทำเกษตรอินทรีย์ประสบความสำเร็จ เนื่องจากต้องใช้ความอดทน และพยายามสูงเนื่องจากสินค้าอินทรีย์ มีความอ่อนไหวต่อสภาพดินฟ้าอากาศสูง ปลูกยากและเห็นผลช้า กว่า การใส่สารเคมี ต้องอาศัยความมุ่งมั่น ความรัก ความชอบส่วนบุคคล เกษตรกรต้องเรียนรู้และพัฒนา ทักษะ สังคมประสบการณ์ในการทำเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง เพื่อได้สินค้าที่ปลอดภัยสู่ผู้บริโภค สอดคล้องกับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษณี ยะใหม่วงศ์ (2551, น. 65) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษา ทัศนคติและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบล แม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เกษตรกรเคยทำการปลูกพืชแบบเคมีมาก่อนได้รับประสบการณ์ที่ไม่ดี ได้แก่ ปัญหาเรื่องสุขภาพ ต้นทุน ในการผลิต โดยปัญหาดังกล่าวทำให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนมาปลูกพืชแบบอินทรีย์และเน้นการปลูกผัก หลายชนิดเพื่อให้มีผลผลิตขายตลอด ส่วนในด้านทัศนคตินั้นเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อเกษตรอินทรีย์

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรตีวดี ภาคอุทัย (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในอนาคตของยุวเกษตรกรในโรงเรียนขยายโอกาสในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ยุวเกษตรกรยุวเกษตรกรในโรงเรียนขยายโอกาสในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมองว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีคุณค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระชัย เข็มวงษ์ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการ ประกอบอาชีพเกษตรของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร จังหวัดราชบุรี พบว่า การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทำให้การดำเนินงานของกลุ่มยุวเกษตรกรมีความต่อเนื่องทำให้ประสบผลสำเร็จ และยุวเกษตรกรจะเกิดความรักในอาชีพเกษตรกรรมได้ในที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ กรีนเนท (2558) ได้เสนอหลักการที่กำหนดโดยสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Organic Agriculture Movements: IFOAM) โดยสหพันธ์ฯ ได้ระดมความคิดเห็นนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านเกษตรอินทรีย์ โดยตรงจากทั่วโลกร่างหลักการเกษตรอินทรีย์นี้ได้รับการนำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ของสหพันธ์ฯ เมื่อปลายปี พ.ศ. 2548 และที่ประชุมใหญ่ได้ลงมติรับรองหลักการเกษตรอินทรีย์ ดังกล่าว โดยหลักการเกษตรอินทรีย์ของสหพันธ์ฯ ประกอบด้วย หลักการ 4 ข้อ สำคัญ คือ สุขภาพ, นิเวศวิทยา, ความเป็นธรรม และการดูแลเอาใจใส่ (Health, Ecology, Fairness and Care)

1.1 มิติด้านสุขภาพ เกษตรอินทรีย์ควรจะต้องส่งเสริมและสร้างความยั่งยืนให้กับสุขภาพ อย่างเป็นองค์รวมของดิน พืช สัตว์ มนุษย์ และโลกสุขภาวะของสิ่งมีชีวิตแต่ละปัจเจกและของชุมชน เป็นหนึ่งเดียวกันกับสุขภาวะของระบบนิเวศ การที่ผืนดินมีความอุดมสมบูรณ์จะทำให้พืชพรรณต่าง ๆ แข็งแรง มีสุขภาพที่ดี ส่งผลต่อสัตว์เลี้ยงและมนุษย์ที่อาศัยพืชพรรณเหล่านั้นเป็นอาหารสุขภาพ อย่างเป็นองค์รวมและเป็นปัจจัยที่สำคัญของสิ่งมีชีวิต การมีสุขภาพที่ดีไม่ใช่การปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ แต่รวมถึงภาวะแห่งความเป็นอยู่ที่ดีของกายภาพ จิตใจ สังคม และสภาพแวดล้อมโดยรวม ความแข็งแรง ภูมิคุ้มกัน และความสามารถในการฟื้นตัวเองจากความเสื่อมถอย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสุขภาพที่ดี บทบาทของเกษตรอินทรีย์ ไม่ว่าจะเป็นการผลิตในไร่ นา การแปรรูป การกระจายผลผลิต หรือการบริโภคต่างก็มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของระบบนิเวศและสิ่งมีชีวิต ทั้งปวงตั้งแต่ สิ่งมีชีวิตที่มีขนาดเล็กสุดในดินจนถึงตัวมนุษย์เราเองเกษตรอินทรีย์จึงมุ่งที่จะผลิตอาหารที่มีคุณภาพสูง และมีคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อสนับสนุนให้มนุษย์ได้มีสุขภาพที่ดีขึ้นด้วยเหตุนี้เกษตรอินทรีย์จึงเลือกที่จะปฏิเสธการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เวชภัณฑ์สัตว์ และสารปรุงแต่งอาหารที่อาจมีอันตรายต่อสุขภาพ

1.2 มิติด้านการดูแลเอาใจใส่ การบริหารจัดการเกษตรอินทรีย์ควรจะต้องดำเนินการอย่างระมัดระวังและรับผิดชอบ เพื่อปกป้องสุขภาพและความเป็นอยู่ของผู้คนทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งพิทักษ์ปกป้องสภาพแวดล้อมโดยรวมด้วยเกษตรอินทรีย์เป็นระบบที่มีพลวัตรและมีชีวิตในตัวเอง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้ทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอกผู้ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์

ควรดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มผลผลิตในการผลิตแต่ในขณะเดียวกันจะต้องระมัดระวังอย่าให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นเทคโนโลยี การผลิตใหม่ ๆ จะต้องมีการประเมินผลกระทบอย่างจริงจังและแม้แต่เทคโนโลยีที่มีการใช้อยู่แล้ว ก็ควรจะต้องมีการทบทวนและประเมินผลกันอยู่เนื่อง ๆ ทั้งนี้เพราะมนุษย์เรายังไม่ได้มีความรู้ ความเข้าใจอย่างดีพอเกี่ยวกับระบบนิเวศการเกษตรที่มีความสลับซับซ้อน ดังนั้นเราจึงต้องดำเนินการต่าง ๆ ด้วยความระมัดระวังเอาใจใส่ ในหลักการนี้ การดำเนินการอย่างระมัดระวังและรับผิดชอบเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการ การพัฒนา และการคัดเลือกเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในเกษตรอินทรีย์ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นใจว่าเกษตรอินทรีย์นั้นปลอดภัยและเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตามความรู้ทางวิทยาศาสตร์แต่เพียง อย่างเดียวไม่เพียงพอ ประสบการณ์จากการปฏิบัติ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะสมถ่ายทอดกันมา ก็อาจมีบทบาทในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เช่นกัน เกษตรกรและผู้ประกอบการควรมีการประเมินความเสี่ยง และเตรียมการป้องกันจากนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ และควรปฏิเสธเทคโนโลยีที่มีความแปรปรวนมาก เช่น เทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม การตัดสินใจเลือกเทคโนโลยีต่าง ๆ จะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นและระบบคุณค่าของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ที่อาจได้รับผลกระทบ และจะต้องมีการปรึกษาหารืออย่างโปร่งใสและมีส่วนร่วม และสอดคล้องแนวคิดของกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2559) กล่าวถึง ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ ไว้ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร แนวทางการพัฒนาที่ 2) เสริมสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยการ 2.1) สร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตร โดยร่วมมือกับสถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรการเรียนการสอนด้านการเกษตร ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ความรู้ด้านการบริหารธุรกิจ การตลาด และการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ ลูกหลานเกษตรกร หรือบุคคลทั่วไปที่มีความมุ่งมั่นจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม รวมทั้งสนับสนุนทุนเพื่อการประกอบธุรกิจเกษตร การจัดสรรที่ดินทำกินให้เกษตรกรรุ่นใหม่ และส่งเสริมให้เกษตรกรรุ่นใหม่นำความรู้ทางการเกษตรไปถ่ายทอดและพัฒนาชุมชน 2.2) ปลุกฝังความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการทำเกษตรกรรมยั่งยืนให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ โดยพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ สอดแทรกเนื้อหาวิชาความรู้ที่จำเป็นต่าง ๆ อาทิ การทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ที่เน้นความมั่นคงทางอาหารและรายได้ของเกษตรกร ความปลอดภัยด้านอาหาร การพัฒนาไปสู่เกษตรอุตสาหกรรม และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ปัจจัยด้านการตลาด ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การตลาดเป็นขั้นตอนสำคัญในการสื่อสารและส่งมอบสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้กับผู้บริโภค 2 ประเภท ได้แก่ 1) กลุ่มที่มีความนิยมบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์สุขภาพ และ 2) กลุ่มที่ยังบริโภคสินค้าตลาดทั่วไป ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

ในการสื่อสารสร้างเรื่องราว (Story) ให้กับสินค้าเกษตรอินทรีย์สุขภาพให้เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย และทำให้เกษตรกรและกลุ่มสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตนเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สคราญนิตย์ เล็กสุทธิ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการตลาดเกษตรอินทรีย์ของเครือข่ายเกษตรกรม ยั่งยืน จังหวัดลำพูน ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการตลาดเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสม คือ การจัดทำ ตลาดนัดเพื่อจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ต่าง ๆ ในแต่ละอำเภอ จัดทำตลาดซื้อขายสินค้า แบบออนไลน์ และสนับสนุนให้แต่ละพื้นที่มีร้านอาหารอินทรีย์หรือเมนูอาหารอินทรีย์ประจำท้องถิ่น ประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตรอินทรีย์โดยการสร้างเรื่องราว (Story) ให้กับตัวสินค้า ขยายช่องทางการตลาด ไปสู่โรงเรียน โรงพยาบาล ธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร จัดให้มีการรวมหุ้นของสมาชิกเครือข่ายฯ สร้าง เครือข่ายการตลาดต่างพื้นที่ ต่างภูมิภาค และการจัดทำกรรทงเทียววิถีเกษตรอินทรีย์ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ กขวรร ฒ เวชพิทักษ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การตลาด 5A และการตัดสินใจ ซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ของผู้บริโภค ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ กับธุรกิจโดยการนำกลยุทธ์การตลาด 5A ด้านขึ้นขอบผลิตภัณฑ์ (Appeal) มาสร้างแบรนด์หรือผลิตภัณฑ์ ให้เป็นที่ประทับใจ จัดทำวิดีโอเล่าเรื่องราวที่มาของผลิตภัณฑ์ และพัฒนาปรับปรุงให้ผลิตภัณฑ์มีความแปลก ใหม่โดดเด่น รวมทั้งจะต้องควบคุมคุณภาพให้ผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรองจากสถาบันที่น่าเชื่อถือทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ด้านการสนับสนุน (Advocate) ก็เป็นอีกกลยุทธ์ที่มีผลต่อการซื้อ สินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยผู้ประกอบการสร้างช่องทางหรือสร้างคอนเทนต์ให้ผู้บริโภคมารีวิวผลิตภัณฑ์ พูดคุยแลกเปลี่ยนกัน แนวทางนี้สร้างความน่าเชื่อถือต่อผู้ที่สนใจซื้อผลิตภัณฑ์ตามผู้รีวิวที่ได้ผลมาก และรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรินทร์ สุภาพันธ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์ทางการตลาด ที่เหมาะสมสำหรับช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า การเพิ่มโอกาสจำหน่ายในตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยที่จำหน่ายร่วมกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตลาด เฉพาะสินค้าเกษตรปลอดภัย และตลาดเฉพาะสินค้าเกษตรอินทรีย์ต้องมุ่งเน้นกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาด และราคา ตามลำดับ นอกจากนี้กลยุทธ์ความปลอดภัยและปราศจากสารเคมี ตกค้างของผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมการตลาดเกี่ยวกับการลด แลก แจก แถม หรือทดลอง และ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของภาคเอกชนเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ กลับลดโอกาสจำหน่าย ในตลาดทั่วไป จึงต้องดำเนินการอย่างระมัดระวังซึ่งระบุความแตกต่างการจำหน่ายระหว่างสินค้าเกษตร ทั่วไปและสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ดังนั้นการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด อย่างเหมาะสมตามการจัดจำหน่ายในแต่ละช่องทางการตลาดนำมาสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วริพัสย์ เจียมปัญญาธิ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ผลกระทบต่อ ความยั่งยืนของเกษตรอินทรีย์ของไทย พบว่า เกษตรกรที่ทำเกษตรผสมผสานมีความสนใจการทำเกษตร อินทรีย์มากกว่าเกษตรกรที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยว เป็นเกษตรกรที่คำนึงถึงสุขภาพของตนเอง และผู้บริโภค มีรายได้จากแหล่งอื่นนอกเหนือจากการทำเกษตรเพียงอย่างเดียว ประกอบกับระดับราคาของสินค้า

เกษตรกรอินทรีย์ที่สูงกว่าก็เป็นแรงจูงใจที่สำคัญซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืน ส่วนข้อจำกัดที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนเป็นระบบเกษตรอินทรีย์ได้เนื่องจากลักษณะของสภาพแวดล้อมเรื่องน้ำสอดคล้องกับงานวิจัยของกรณีฐ ปิ่นฉ่ำ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตลาดเกษตรแบบยั่งยืน: ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ โครงการอาหารปลอดภัยตลาดกลางผักและผลไม้จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ มีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดเกษตรแบบยั่งยืนระดับปานกลาง การทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ ต้นทุนการผลิต การรับรู้ข่าวสาร และประสบการณ์ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัย โครงการอาหารปลอดภัย ตลาดกลางผัก และผลไม้ จังหวัดราชบุรี ในการพัฒนาตลาดเกษตรแบบยั่งยืน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัญหาอุปสรรค คือ บัญเคมีหรือวัตถุพิษ การผลิตมีราคาแพง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปได้ว่าเกษตรกรต้องมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษอย่างแท้จริงและต้องผลิตได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในการจำหน่ายผลผลิตให้กับผู้บริโภค ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาตลาดเกษตรได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงพาณิชย์ (2558) ได้เสนอ ด้านการส่งเสริมการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ เรื่องการขยายตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์สู่ครัวเรือนของโลกของกระทรวงพาณิชย์ ไว้ดังนี้

2.1 การสนับสนุนกิจกรรมการผลิตและการตลาด โดยสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ผลิต/เกษตรกรและตลาด คือ ร้านอาหาร เช่น ในช่วงแรก อาจผลักดันให้ร้านอาหารเพิ่มเมนูสินค้าเกษตรอินทรีย์ไว้เป็น “Chef’s Recommended” เพื่อสร้างความรู้และความคุ้นเคยให้ตลาดและพัฒนาต่อยอดเป็นร้านอาหารสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพ “Organics Restaurant” ต่อไป ซึ่งเป็นการส่งเสริมการบริโภคสินค้าและจัดหาตลาดให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่องอีกทางหนึ่ง

2.2 สร้างกลุ่มลูกค้าเฉพาะ (Niche Market) โดยจัดกิจกรรม เช่น Organic Tour/Home Stay/ Ecotourism รวมถึง Pick-Your-Own Operation (กิจกรรมปลูกเอง-เก็บเอง) โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กลุ่มองค์กรชุมชนต่าง ๆ ทั้งนี้ นอกจากจะทราบกลุ่มเป้าหมายแล้วยังสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างตรงเป้าหมาย

2.3 สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคในสินค้าเกษตรอินทรีย์ว่าเป็นสินค้าที่ปลอดสารเคมี และมีความปลอดภัยอย่างแท้จริง เนื่องจากสินค้ามีราคาสูง (โดยทั่วไปจะมีราคาสูงกว่าสินค้าปกติที่ร้อยละ 40) เมื่อเทียบกับสินค้าเกษตรทั่วไป ผู้บริโภคจึงต้องการความมั่นใจว่าได้สินค้าที่คุณภาพ สอดคล้องกับราคาที่จ่าย อาจต้องมีการให้ข้อมูลกับผู้บริโภค เช่น เอกสารทางวิชาการแสดงถึงต้นทุนและประโยชน์ที่จะได้รับจากการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ เช่น การลดโลกร้อน ความเสี่ยงจากสารเคมีตกค้าง การลดค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น สร้างการสื่อสารระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค โดยใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศผ่านทาง Internet และ Online Shopping หรือสื่อสารผ่าน Social Media ต่าง ๆ อาจเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ผู้ผลิต/เกษตรกรสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร/ให้ความรู้

ด้านผลิตภัณฑ์ รวมถึงสร้างฐานลูกค้าเพิ่มได้ ดังนั้นการสร้างองค์ความรู้ให้กับเกษตรกร/ผู้ผลิต รวมถึง การพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ จึงอาจมีความสำคัญมากขึ้นในอนาคต เช่น ระบบร้านค้า Online ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าและข้อมูลตลาดต่างประเทศของ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น

3. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลึนธุ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจัยต้นทุนที่เอื้อต่อความสำเร็จในการทำ เกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย ลักษณะของพื้นที่ที่มีการปรับสภาพ แหล่งน้ำที่เหมาะสม ความสมบูรณ์ ของระบบนิเวศที่จะทำให้เกษตรกรสามารถควบคุมการผลิตให้มีคุณภาพและได้รับรองมาตรฐานตาม ที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงศ์ ปานเพชร (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เกษตรอินทรีย์ ภูมิปัญญาชาวบ้านในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ด้านระบบนิเวศ เกษตรอินทรีย์จะต้องอยู่บนพื้นฐาน ของระบบและวงจรนิเวศที่มีชีวิตโดยทำการเกษตรให้สอดคล้อง เลียนแบบ และเกื้อหนุนต่อความยั่งยืน ในระบบนิเวศต่าง ๆ เกษตรอินทรีย์จะต้องสร้างความสมดุลทางนิเวศด้วยการออกแบบระบบการผลิต ทางการเกษตร การฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ การดำรงไว้ซึ่งความหลากหลายทางพันธุกรรม และทางการเกษตร ผู้ผลิต ผู้แปรรูป ผู้ค้า และผู้บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์จะต้องปกป้องและทำประโยชน์ เกื้อกูลต่อสิ่งแวดล้อมของส่วนรวม อันได้แก่ สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ แหล่งที่อยู่อาศัยของพืชพรรณ และสัตว์ป่า ความหลากหลายทางชีวภาพ อากาศ และน้ำ ฉะนั้นในการผลิตเกษตรอินทรีย์จึงมีปัจจัย ที่จะต้องพิจารณาเป็นพิเศษ ดังนี้

3.1 การเลือกพื้นที่ผลิตพืชอินทรีย์ โดยผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จะต้องคำนึง ประกอบด้วย เหตุผล 5 ประการ คือ

3.1.1 ประวัติ การทำการเกษตรของพื้นที่ ก่อนเลือกพื้นที่ผลิตพืชอินทรีย์จะต้อง ทราบประวัติการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ให้มากที่สุด โดยเฉพาะด้านการเกษตร เช่น เคยปลูกพืชอะไร การใช้ปุ๋ย สารเคมี และความสำเร็จของการใช้พื้นที่ เป็นต้น เพื่อใช้ในการตัดสินใจวางแผนการผลิต

3.1.2 ที่ตั้งของพื้นที่ควรเลือกพื้นที่ห่างจากถนนหลวง โรงงาน เพื่อป้องกันมลพิษ และไม่ควรอยู่ติดแปลงปลูกพืชที่มีการใช้สารเคมี

3.1.3 ความเหมาะสมของพื้นที่ต่อพืชที่จะปลูก ผู้ที่จะผลิตพืชอินทรีย์จะต้องทราบ แล้วว่าจะปลูกพืชล้มลุกหรือพืชยืนต้น การปลูกพืชล้มลุก ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความลึกของหน้าดิน แต่ไม่ยืนต้นต้องการหน้าดินที่ลึกและต้องมีแหล่งน้ำเพียงพอ

3.1.4 แหล่งน้ำ น้ำที่ใช้กับพืชจะต้องเป็นน้ำสะอาด ไม่มีสารพิษเจือปนจะเป็นน้ำใต้ดิน สระ แม่น้ำ ลำคลอง หรือน้ำชลประทาน ก็ได้ควรทำการวิเคราะห์คุณสมบัติของน้ำก่อน

3.1.5 ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ พื้นที่ที่ดินอุดมสมบูรณ์โดยธรรมชาติ เช่น พื้นที่ เปิดใหม่ ความสำเร็จในการผลิตพืชอินทรีย์จะสูง ดังนั้นจึงควรเลือกพื้นที่ที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์สำหรับ พื้นที่ที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ควรจะปลูกพืชบำรุงดินประกอบกับการใส่ปุ๋ยอินทรีย์

สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรุสริ ฟันคำฝ้าย (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูกพืชปลอดภัยจากสารพิษ พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูกพืชปลอดภัยจากสารพิษ มี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ ลักษณะนิเวศวิทยาของชุมชน ระบบสังคมในชุมชนที่มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติทำให้แนวความคิดการเกษตรแบบปลอดสารเคมีแพร่ไปทางสายสัมพันธ์นี้ และองค์กรชาวบ้านได้สนับสนุนการเกษตรแบบปลอดสารพิษ ส่วนปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่ กระแสการพัฒนาหลักของประเทศ ตลอดจนการสื่อสารมวลชนได้รับการสนับสนุนจากภายนอกด้วยการเข้าไปส่งเสริมในชุมชน การแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงความรู้กับภายนอกชุมชนโดยการอบรมก่อให้เกิดความสำเร็จและผลักดันให้เกิดกระบวนการตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูกพืชผักปลอดสารพิษ สอดคล้องกับแนวคิดของ กรีนเนท (2558) ได้เสนอหลักการที่กำหนดโดยสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Organic Agriculture Movements: IFOAM) หลักการเกษตรอินทรีย์ของสหพันธ์ฯ ประกอบด้วย มิติด้านนิเวศวิทยา เกษตรอินทรีย์ควรจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของระบบนิเวศวิทยาและวัฏจักรแห่ง ธรรมชาติ การผลิตการเกษตรจะต้องสอดคล้องกับวิถีแห่งธรรมชาติ และช่วยทำให้ระบบและวัฏจักรธรรมชาติเพิ่มพูน และยั่งยืนมากขึ้นหลักการเกษตรอินทรีย์ในเรื่องนี้ตั้งอยู่บนกระบวนการที่คนซึ่งมองเกษตรอินทรีย์ในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของระบบนิเวศที่มีชีวิต ดังนั้นการผลิตการเกษตรจึงต้องพึ่งพาอาศัยกระบวนการทางนิเวศวิทยาและวงจรของธรรมชาติ โดยการเรียนรู้และสร้างระบบนิเวศสำหรับให้เหมาะสมกับการผลิตแต่ละชนิด ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีของการปลูกพืช เกษตรกรจะต้องปรับปรุงดินให้มีชีวิต หรือในการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจะต้องใส่ใจกับระบบนิเวศโดยรวมของฟาร์ม หรือในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เกษตรกรต้องใส่ใจกับระบบนิเวศของบ่อเลี้ยง การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์หรือแม้แต่การเก็บเกี่ยวผลผลิตจากป่าจะต้องสอดคล้องกับวัฏจักรและสมดุลทางธรรมชาติ แม้ว่าวัฏจักรธรรมชาติจะเป็นสากลแต่อาจจะมีลักษณะเฉพาะท้องถิ่นนิเวศได้ ดังนั้นการจัดการเกษตรอินทรีย์จึงจำเป็นต้องสอดคล้องกับเงื่อนไขท้องถิ่น ภูมินิเวศ วัฒนธรรม และเหมาะสมกับขนาดของฟาร์มเกษตรกร ควรใช้ปัจจัยการผลิตและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการใช้ซ้ำ การหมุนเวียน เพื่อที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน ฟาร์มเกษตรอินทรีย์ควรสร้างสมดุลของนิเวศการเกษตร โดยการออกแบบระบบการทำฟาร์มที่เหมาะสม การฟื้นฟูระบบนิเวศท้องถิ่นและการสร้างความหลากหลายทั้งทางพันธุกรรมและกิจกรรมทางการเกษตร ผู้คนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การแปรรูป การค้า และการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ควรช่วยกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งในแง่ของภูมินิเวศ สภาพบรรยากาศ นิเวศท้องถิ่น ความหลากหลายทางชีวภาพ อากาศ และน้ำ สอดคล้องกับแนวคิดของ รุจิพร จารุงศ์ (2543, น. 6-7) ได้ทำการวิจัยเรื่องเกี่ยวกับการทำเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด คือ การหมุนเวียนการใช้ประโยชน์ของทรัพยากร ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน พุน ปัจจัยการผลิต หรือเศษเหลือใช้จากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีของการเกษตรแบบผสมผสาน โดยมีพื้นฐานอยู่ที่เกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

และเป็นการเพิ่มเติมถึงความสัมพันธ์ของพื้นที่ทั้ง 4 ส่วน ที่พระองค์ท่านได้มีสายพระเนตรอันยาวไกล เห็นถึงประโยชน์จากการหมุนเวียนของวัสดุเหลือใช้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ตลอดจนการรักษาสภาพแวดล้อมให้ดี ทฤษฎีใหม่ มีใช้วิธีการหรือเทคนิคเดียวเท่านั้นในการที่จะแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ได้ทุกกรณีทุกพื้นที่แต่ทฤษฎีใหม่เป็นทางเลือกทางหนึ่งที่มีมุ่งหวังแก้ไขปัญหาให้เกษตรกรสามารถอยู่ได้ในระดับพอเพียงเป็นการจัดการหรือวิธีการจัดการทรัพยากร หรือการจัดการพื้นที่เกี่ยวกับเรื่องดิน น้ำ การปลูกพืชและพันธุ์ไม้ให้สามารถดำรงชีพและประกอบกิจการเกษตรอย่างเหมาะสมอยู่ได้ในพื้นที่ของตนเองอย่างพออยู่พอกิน มุ่งพัฒนาขีดความสามารถ การบริหาร การจัดการ และการใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพสร้างความเข้มแข็งจากการพึ่งพาตนเอง อาศัยความขยันหมั่นเพียร ความอดทน การประหยัด และทักษะ สอนให้คนรู้จักสามัคคีรวมกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอนให้คนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งใกล้ชิดและห่างไกล โดยอาศัยความยุติธรรมและคุณธรรม

4. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนผลักดันให้เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์มีความประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ด้านหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมช่องทางการตลาด จัดหาแหล่งจำหน่าย และเชื่อมโยงสินค้าเกษตรอินทรีย์กับจังหวัดอื่น ๆ ด้านผู้บริโภคนิยมสินค้าที่ปลอดภัยจากสารเคมี และให้การสนับสนุนสินค้าของกลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ และเครือข่ายอาหารปลอดภัยของจังหวัดกาฬสินธุ์ ส่งผลให้เกษตรกรเกษตรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เต็ดศักดิ์ คำเหม็ง (2551, น. 33) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิจัยการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระบบการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อย่างไรก็ตามตามความต้องการการสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐ และเอกชนในการวิจัยและพัฒนา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรและชุมชนอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมีความต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2560) กล่าวถึง ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเกษตร ไว้ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ข้อ 1.3 พัฒนาเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer 2) ส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตร และพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer มีการจัดกระบวนการพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายอย่างเป็นระบบ สนับสนุนการใช้ ICT เทคโนโลยีสมัยใหม่ นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาระดับเป็นผู้ประกอบการเกษตรและเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาการเกษตรสมัยใหม่ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยบูรณาการกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 3) ส่งเสริม ยุวเกษตรกร (Farm Youth) ให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพการเกษตร และสนับสนุนการรวมกลุ่มยุวเกษตรกร เสริมสร้างความรู้ และทักษะด้านการเกษตรพื้นฐานพัฒนาและเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษา เพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อมยุวเกษตรกรสู่ภาคการเกษตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศารัตน์

เหลืองธนะโรค (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มยุทธศาสตร์ ในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การสนับสนุนจากทางโรงเรียนจะทำให้การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ยุทธศาสตร์ประสบผลสำเร็จและการศึกษาของเนื่องจากการดำเนินงานโครงการยุทธศาสตร์บางโรงเรียน มีรายได้เพียงพอที่จะนำมาใช้ดำเนินงานโครงการอื่น ๆ ต่อไปได้ โดยไม่ต้องขอเงินสนับสนุนจาก ทางโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อ่าง พันธุ์ตะ (2548, น. 11) ได้กล่าวว่า การส่งเสริม โดยชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนนับว่าเป็นปัจจัยและเงื่อนไขที่สร้างแรงจูงใจได้เนื่องจากเกษตรกร ส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมโครงการกับภาครัฐต้องการการสนับสนุนด้านงบประมาณ ความรู้ ส่งเสริม และประชา สัมพันธ์ ตลอดจนสร้างกลไกราคาให้สูงกว่าที่เป็นอยู่และความต่อเนื่องของการให้คำแนะนำ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

5.3.1.1 ด้านความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์ ควรมีการส่งเสริมในการสร้างเครือข่าย ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มอื่น ๆ ในจังหวัดและต่างจังหวัด ผ่านการสนับสนุนของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการทำการเกษตรอินทรีย์และขั้นตอนการขอมาตรฐาน เครื่องหมายรับรอง

5.3.1.2 ด้านทัศนคติ สมาชิกในกลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์ ควรให้กำลังใจและปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อสมาชิก ให้มีความตั้งใจผลิตสินค้าปลอดภัยแก่ผู้บริโภคที่รักสุขภาพและกลุ่มเป้าหมาย ใหม่ ๆ

5.3.1.3 ด้านประสบการณ์ ส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการแสวงหาความรู้ และประสบการณ์ใหม่จากแหล่งต่าง ๆ หรือเข้าร่วมโครงการอบรมด้านเกษตร อินทรีย์ที่ทางราชการจัดขึ้นและถ่ายทอดประสบการณ์ตนเองให้แก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ เพื่อเป็นผู้สืบทอด ต่อไป

5.3.1.4 ด้านการตลาด ควรเรียนรู้การใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการโฆษณาสินค้า เพื่อสื่อสารคุณค่าและประโยชน์ของสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพให้ผู้บริโภคได้รับทราบ

5.3.1.5 ด้านสิ่งแวดล้อม ควรศึกษาการปรับพื้นที่ให้มีความเหมาะสมกับการทำเกษตร อินทรีย์ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ข้อเสนอแนะและร่วมกันกับสมาชิกในกลุ่มระดมทรัพยากรในการปรับ สภาพพื้นที่ร่วมกัน

5.3.1.6 ด้านการสนับสนุนจากสังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์ การบริโภค สินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพ และช่วยอุดหนุนพี่น้องเกษตรกรในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยแต่ละอำเภอ จัดหาสถานที่จำหน่าย เพื่อให้ประชาชนที่มีความสนใจได้บริโภคสินค้าอย่างทั่วถึง

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แบบยั่งยืนจากฐานชุมชนในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากเกษตรกรที่ยากจนจำเป็นต้องมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความมั่นคงและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนความคิด ทักษะคติ วัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ของครัวเรือนและชุมชน การวางแผนพัฒนาและมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่มเกษตรอินทรีย์ร่วมกัน ผ่านการหนุนเสริมจากภาครัฐ

5.3.2.2 ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดกาฬสินธุ์ เน้นการศึกษาเชิงคุณภาพร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด และขับเคลื่อนการทำงานด้านอาหารปลอดภัยของจังหวัดกาฬสินธุ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กชวรรณ เวชชพิทักษ์. (2562). *กลยุทธ์การตลาด 5A และการตัดสินใจซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ของผู้บริโภค* (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2548). *รายงานการวิจัยทางการพัฒนาชุมชนไทยในอนาคต*. กรุงเทพฯ: บริษัท บีทีเอสเพรส จำกัด.
- กรมวิชาการเกษตร. (2543). *มาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์ของประเทศไทย. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการเกษตร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). *ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2547). *เกษตรอินทรีย์*. สืบค้นจาก <http://www.doae.go.th>.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). *องค์ความรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสู่การเป็น Smart Officer ไม้ผลไม่ยืนต้น*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรองกาญจน์ ตำนรัตน์. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณภาพชีวิตในการทำงาน การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของกลุ่มชายรักชายที่เป็นบุคลากรในหน่วยงานรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559). *แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กระทรวงพาณิชย์. (2558). *กระทรวงพาณิชย์ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยตั้งเป้าผลักดันให้ไทยเป็นผู้นำการค้าและการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในปี 2563*. สืบค้นจาก <http://webcache.googleusercontent.com>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (2551-2554)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.
- กรีนเนท. (2558). *แนวทางเกษตรอินทรีย์*. สืบค้นจาก <http://www.greenet.or.th/article/86>.
- กิตติยศคานนท์. (2532). *เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: เซขฐสตูดิโอ.
- เกษณี ยะใหม่วงศ์. (2551). *ทัศนคติและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- เกษม วัฒนชัย. (2548). การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเครือข่ายการศึกษา. สืบค้นจาก <http://www.Sufficiencyeconomy.org/show.php?Ld=206>.
- โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. (2550). รายงานการพัฒนาคนของประเทศไทย ปี 2550. กรุงเทพฯ : โครงการฯ.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ทวีพรีนท์ (1991) จำกัด.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2550). ไขพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเสริมสร้างภูมิคุ้มกันประเทศ. สืบค้นจาก <http://www.thairath.co.th /news. php>.
- จุไรรัตน์ โชติรัตน์. (2554). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลนาขาม อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เฉลียว บุรีภักดี. (2545). ชุมชนวิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ: เอส อารพริ้นติ้งแมสโปรดักส์.
- ถนอมรัฐ ชะลอเลิศ. (2549). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ถวิล เกื้อกุลวงศ์. (2528). การมุ่งใจในผลงาน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทวี ทิมขำ. (2528). การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เทิดศักดิ์ คำเหม็ง. (2551). ผลของระบบการเลี้ยงและพื้นที่การเลี้ยงไก่พื้นเมืองต่อสมรรถนะการสืบพันธุ์ ในสภาพชุมชนชนบท. แก่นเกษตร, 43(ฉบับพิเศษ), 4.
- ธิดารัตน์ เหลืองธนะโชค. (2546). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน ในจังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธิดิ กิตติวิฑิตคุณ. (2540). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกะทู้มบะน จังหวัดสมุทรสาคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธิติมา ประภากรเกียรติ. (2548). แนวโน้มการเลือกประกอบอาชีพและการวางแผนประกอบอาชีพ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- นารีรัตน์ แก้วมณี. (2557). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลหนองไม้แดง อำเภอมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2547). *การใช้และความต้องการสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุมวิทยาเขตบางเขน.
- นรินาม. (2548). *คำแนะนำการป้องกันกำจัดวัชพืช และการใช้สารกำจัดวัชพืช ปี 2547*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- บดีนทร์ วิจารณ์. (2553). *การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.
- ประเวศ วะสี. (2541). *ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ปาฐกถาพิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ประเวศ วะสี. (2550). *การเรียนรู้ใหม่ไปให้พ้นวิกฤต*. กรุงเทพฯ : ร่วมด้วยช่วยกัน.
- ปรีชา กลิ่นรัตน์. (2536). *การบริหารพลศึกษาและการจัดการธุรกิจกีฬา*. ขอนแก่น: ขอนแก่น-การพิมพ์.
- ปรีดา เจษฎารางกุล. (2550). *การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต)*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรียา พรหมจันทร์. (2542). *ปัจจัยและวิธีการพัฒนาชุมชนบ้านศรีวัง ตำบลกาโลน อำเภอสานทราย จังหวัดนครศรีธรรมราช (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ปริญญช พิบูลสรารุช. (2550). *เศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ด้านการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- เพชรลัษณ์ เอี่ยมอาภรณ์. (2557). *แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบของสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรรณราย ทรัพย์ะประภา. (2529). *จิตวิทยาอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- พระณรงค์ศักดิ์ น่วมเจริญ. (2558). *ผู้นำกับการสร้างชุมชนเกษตรอินทรีย์ ศึกษาผ่านผู้นำชุมชน: ชุมชนบ้านชำปลาไหล ตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดจันทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2553). *กาลานุกรม พระพุทธศาสนาในอารยธรรมโลก*. กรุงเทพฯ: ผลิธีมม์.
- พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ วันจันทร์). (2556). *พุทธปรัชญา*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พัชรินทร์ สุภาพันธุ์. (2560). การจัดการห่วงโซ่อุปทานด้วยตัวแบบ SCOR ของผักสดที่ผ่านมาตรฐานการรับรองตามการผลิตทางการเกษตรดีที่เหมาะสมในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารปาริชาติ*, 30(1), 95-119.
- พีชณิตตา ธารานุกุล. (2560). *โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดฝักสด*. รายงานโครงการวิจัย. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการเกษตร.
- พุทธทรัพย์ มณีศรี. (2531). *การบริหารงานบุคคลภาครัฐ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภัสชญญาณ หมื่นแจ่ม. (2558). *การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและตรวจวิเคราะห์ปุ๋ยชีวภาพปุ๋ยหมักปุ๋ยอินทรีย์เคมีและจุลินทรีย์ย่อยสลายทางการเกษตร*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการเกษตร.
- มนต์สิงห์ ไกรสมสุข. (2552). *แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มูลนิธิสายใยแผ่นดิน. (2544). “อะไร คือ เกษตรอินทรีย์” *วารสารเกษตรกรรมธรรมชาติ*, 12(9), 44-46.
- ยงยุทธ ศรีเกี่ยวฝัน และคณะ. (2555). *การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์และการบริหารจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ยิ่งลักษณ์ กาญจนฤกษ์ และคณะ. (2560). *โครงการ การยกระดับความยั่งยืนทางการเกษตรของเกษตรกรรายย่อย อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รังสรรค์ โฉมยา. (2553). *จิตวิทยาพื้นฐาน: พื้นฐานในการทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รุจิพร จารุพงศ์. (2543). *รูปแบบไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- วสุสิริ พันคำฝ้าย. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกร ในการปลูกพืชปลอดภัยจากสารพิษ*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: เชียงใหม่.
- วรพิสัย เจียมปัญญาธิช. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของเกษตรกรอินทรีย์ของไทย: บทเรียนจากเกษตรกรรายย่อย*. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 20, 199-215, มกราคม-ธันวาคม.
- วัลภา ว่องวิวิธกุล. (2558). *แนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนและเจริญเติบโตของวิสาหกิจชุมชน*. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร. พระนคร ฉบับพิเศษ*. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 5.

- วัลภา ว่องวิวิธกุล. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- วิลาวรรณ รพีพิศาล. (2550). หลักการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิจิตรหัตถกร.
- วีระชัย เข็มวงษ์. (2546). ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการประกอบอาชีพเกษตรของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรจังหวัดราชบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศศิพล เกษร. (2553). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานบุคลากรส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริโสภาคย์ บุรพาเดชะ. (2528). จิตวิทยาธุรกิจ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศคราญนิตย์ เล็กสุทธิ. (2563). การพัฒนารูปแบบการตลาดเกษตรอินทรีย์ของเครือข่ายเกษตรกรมัยยั่งยืน จังหวัดลำพูน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี, 14(2), พฤษภาคม-สิงหาคม.
- สนธยา พลศรี. (2545). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมคิด ดิสถาพร. (2549). เกษตรอินทรีย์มาตรฐานสากลประเทศไทย. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.
- สมปอง รักษาธรรม. (2540). การตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของนักศึกษาชั้นปีสุดท้ายระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการเขตการศึกษาที่ 2. ชลบุรี: สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 12.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2534). การบริหารงานบุคคลแผนใหม่. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สมพร เทพสิทธิ. (2548). เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพฯ: สภาอุรวุทธิกสมาคมแห่งชาติ.
- สมยศ นาวิการ. (2536). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- สมศักดิ์ อาศรัยจำว. (2547). *ปลูกชวนชม สะสมไม้แปลก รสนิยมของคนพัวทำงาน*. สืบค้นจาก <https://webcache.googleusercontent.com>.
- สุวรรณค์ มณีโชติ และดุสิต อธิวัฒน์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเกษตรอินทรีย์ในชุมชนเกษตรกรรายย่อยจังหวัดนครสวรรค์. *Thai Journal of Science and Technology*, 8(6), 596-608.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2540). *ทฤษฎีสังคมวิทยา: เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2543). *ทฤษฎีสังคมวิทยา: เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2551-2554 และแผนปฏิบัติการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2551-2554*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2548). *การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2550). *ครั้งที่ 5 ประมวลคำในพระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตั้งแต่พุทธศักราช 2493-2549 ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2552). *สถานการณืการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสอง เสนอต่อคณะกรรมการการอุดมศึกษา วันพุธที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: สมศ.
- สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์. (2564). *ความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ OK KALASIN*. กาฬสินธุ์: สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์.
- สุดใจ จงวรกิจวัฒนา. (2545). การศึกษาเศรษฐกิจการผลิต การตลาด พืชผักอินทรีย์. *วารสารข่าวเศรษฐกิจการเกษตร*, 48(551), 6-4.
- สุทธิพงษ์ ปานเพชร. (2559). *เกษตรอินทรีย์ภูมิปัญญาชาวบ้านในจังหวัดฉะเชิงเทรา (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุนทร วงศ์ไวศยวรรณ. (2540). *วัฒนธรรมองค์กร: แนวคิด งานวิจัย และประสบการณ์*. กรุงเทพฯ: โฟร์เพช.
- สุนิทร เปรมศรี. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันในงาน การรับรู้ความสำเร็จในอาชีพ และบรรยากาศองค์การที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของพยาบาลสถาบันจิตเวชศาสตร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุพจน์ บุญแรง. (2552). *คุณภาพและความปลอดภัยทางอาหารของผักอินทรีย์สดพร้อมบริโภค*. เชียงใหม่: แสงศิลป์.
- สุพานี สถุขภูวานิช. (2552). *พฤติกรรมองค์กรสมัยใหม่: แนวคิดและทฤษฎี (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุเมธ เตียววิศเรศ. (2527). *พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.

- สุรจิตต์ ภาคอุทัย. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพเกษตรกรรมในอนาคตของ
ยุวเกษตรกรในโรงเรียนขยายโอกาสในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน*. กรุงเทพฯ:
กลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.
- อภิชัย พันธเสน. (2546). *การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลาง
และขนาดย่อม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อรุณ รักธรรม. (2532). *หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร*. กรุงเทพฯ: ป.สัมพันธ์พาณิชย์.
- อำพล เสนาณรงค์. (2550). *องค์มนตรีของคนไทยช่วยกันเผยแพร่เศรษฐกิจพอเพียง*. สืบค้นจาก
<http://www.manager.co.th/QOL/View News.aspx>.
- อินทร์ธราพร คงแก้ว. (2558). *ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- Beach, D.S. (1980). *Personnel: The Management of People at Work*. (4th ed.).
New York: Macmillan Publishing Co., Inc.
- Davenport, T. and Prusak, L. (1998). *Working knowledge: How organizations manage
what they know*. Boston: Harvard Business School Press.
- Domjan, M. (1996). *The Principles of Learning and Behavior Belmont*. California: Thomson
Wadsworth.
- Dubrin, A.J. (1990). *Effecting Business Psychology*. (3rd ed.). Englewood Cliffs, N.J: Prentice
-Hall.
- Gattiker, Urs.E. and Larwood, L. (1986). Subjective Career Success: A Study of Manager
and Support Personnel. *Journal of Business and Psychology*, 1, 78-94.
- Gold, A.H. (2002). *Toward a theory of organization knowledge management Capabilities*.
Retrieved from <http://thailis.unit.net.th/DAO/main.nsp>.
- Guilford, J.S. and Gray, D.E. (1970). *Motivation and Modern Management*. London:
Harper and Row.
- Harris, L.C. and Ogbonna, E. (2006). Approaches to career success: an exploration of
surreptitious career-success strategies. *Human resource management*, 45(1), 43-65.
- Hellriegel, S. and Woodman, R.W. (2001). *Organization behavior*. (9th ed.). Ohio: South
-Western College Publishing.
- Herzberg, F., Mausner, B. and Snyderman, B. (1959). *The Motivation to Work*. (2nd ed.).
New York: John Wiley and Sons.
- Holland, J.L. (1961). *The Psychology of Vocational Choice, a Theory of Personality
Types and Model Environments*. Mass: Blasdell.

- Iles, P., Mabey, C. and Robertson, I. (1990). HRM practices and employee commitment: possibilities, pitfalls and paradoxes. *British Journal of Management*, 1, 147-157.
- Judge, T.A. and Other. (1995). An empirical investigation of the predictors of executive career success. *Personnel Psychology*, 48, 485-519.
- Judge, T.A., Cable, D.M., Boudreau, J.W. and Bretz, R.D. (1995). An Empirical Investigation of the Predictors of Executive Career Success. *Personnel Psychology*, 48(3), 485-520.
- Lau, V.P. and Shaffer, M.A. (1999). *Career Success: the effects of personality*. Department of Management. Kowloon: Hong Kong Polytechnic University.
- Lovell, R.B. (1980). *Adult Learning*. New York: Halsted Press Wiley and Son.
- Maslow, A. (1970). *Motivation and Personality*. (2nd ed.). New York: Harpers and Row.
- McClelland, D.C. (1973). Testing for competence rather than intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1-14.
- Melamed, T. (1995). Career Success: The Moderating Effect of Gender. *Journal of Vocational Behavior*, 47(1), 115-124.
- Nonaka, I. and Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company*. New York: Oxford University press.
- Roe's Theory. (1957). *Early determinants of vocational choice*. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.1037/h0045950>.
- Rosenbaum, P.S. (1969). *Language Instruction and the School*. Report of the 20th Annual Round Table Meeting of Linguistics and Language studies pp. 112-115. Washington D.C.: George Town University Press.
- Seibert, S.E. and Kraimer, M.L. (2001) The Five-Factor Model of Personality and Career Success. *Journal of Vocational Behavior*, 58, 1-21.
- Shone, J.J. (2014). Rational Sustainable Development Policy Under The Approach of The Sufficiency Economy Philosophy: a Case Study of The Lao P.D.R.
- Steers, R.M. and Porter, L.W. (1979). *Motivation and Work Behavior*. New York: McGraw-Hall Book Company.
- Thomson, R.M. and Mabey, C. (1994). *Developing human resources*. Oxford: Butter work Henicment.

- UNDP Thailand. (2007). *Thailand human development report 2007: sufficiency economy and human development*. Bangkok: United Nations Development Programme.
- Walton, R.E. (1973). Quality of Working Life: What is it?. *Sloan Management Review*, 4(7), 20-23.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นธุ์

คำชี้แจง: แบบสอบถามฉบับนี้ จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นธุ์ โดยกำหนดให้มีการสอบถามข้อมูลมี จำนวน 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นธุ์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นธุ์

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นธุ์

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาสู่สำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นธุ์

นายสมศักดิ์ ฝ่าลาโท

นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

1.1 ชาย

1.2 หญิง

2. อายุ

2.1 ต่ำกว่า 25 ปี

2.2 25-35 ปี

2.3 36-45 ปี

2.4 46-55 ปี

2.5 55 ปีขึ้นไป

3. การศึกษา

3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี

3.2 ปริญญาตรี

3.3 สูงกว่าปริญญาตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นฉู่ คำชี้แจง

1. โปรดอ่านข้อความในแบบสอบถามโดยละเอียดก่อนตอบคำถาม
2. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นฉู่ ตามความคิดเห็นของท่าน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นฉู่	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์					
1.1 ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ตามหลักวิชาการอย่างสม่ำเสมอ					
1.2 เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์และลองผิดลองถูกด้วยวิธีการของตนเอง					
1.3 สอบถามจากผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์					
1.4 ศึกษาดูงานจากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์					
1.5 มีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์					
2. ปัจจัยด้านทัศนคติ					
2.1 มีความรักและตั้งใจทำเกษตรอินทรีย์					
2.2 การทำเกษตรอินทรีย์ ทำให้มีอาหารเพื่อสุขภาพไว้บริโภคที่เหลือก็ขาย					
2.3 การทำเกษตรอินทรีย์มีความคุ้มค่าเนื่องจากสินค้ามีราคาสูง					
2.4 ต้องการผลิตอาหารให้กลุ่มผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพ					
2.5 มีส่วนร่วมในการลดใช้สารเคมีในชุมชนลดต้นทุนในการใช้สารเคมี เกษตรกรมีสุขภาพดี					

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกร อินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3. ปัจจัยด้านประสบการณ์					
3.1 มีประสบการณ์การทำเกษตรอินทรีย์ จากการถ่ายทอดโดยครอบครัว เครือญาติ หรือเพื่อน					
3.2 เรียนจบสาขาด้านการเกษตรโดยตรง					
3.3 ได้รับความรู้และประสบการณ์ จากเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์					
3.4 เคยไปศึกษาดูงานจากกลุ่มที่ประสบ ความสำเร็จ					
3.5 ศึกษาจากปราชญ์ด้านเกษตรอินทรีย์					
4. ปัจจัยด้านการตลาด					
4.1 มีการคาดการณ์แนวโน้มกลุ่มผู้บริโภค					
4.2 มีช่องทางการจำหน่ายในระบบออนไลน์					
4.3 มีหน้าร้านหรือตัวแทนจำหน่ายที่หาซื้อ ได้ง่าย					
4.4 มีการทำการโฆษณาสินค้าทุกช่องทาง อย่างต่อเนื่อง					
4.5 มีความรู้ในการเจาะกลุ่มลูกค้า และสำรวจความต้องการของลูกค้า อย่างสม่ำเสมอ					
5. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม					
5.1 มีที่ดินเป็นของตนเองอยู่ห่างจากโรงงาน อุตสาหกรรมเหมาะแก่การทำเกษตร อินทรีย์					
5.2 มีแหล่งน้ำที่ปลอดภัยเพียงพอแก่ การทำเกษตรอินทรีย์					
5.3 มีการจัดการดิน และธาตุอาหาร ปรับพื้นที่ให้เหมาะแก่การทำเกษตร อินทรีย์					

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกร อินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5.4 มีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช					
5.5 มีการป้องกันมลพิษ การปนเปื้อน และ การปะปน					
6. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม					
6.1 ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน					
6.2 หน่วยงานต่าง ๆ มีการส่งบุคลากร มาเป็นพี่เลี้ยงในด้านการผลิต การรักษา คุณภาพและการหาช่องทางการตลาด					
6.3 ได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ และนวัตกรรมใหม่ ๆ จากหน่วยงานต่าง ๆ					
6.4 ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิก เครือข่ายการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์					
6.5 ประชาชนให้ความสนใจและบริโภค สินค้าที่ผลิต					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์

ความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์	ระดับความสำเร็จ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. คุณภาพและปริมาณผลผลิต					
1.1 มีสินค้าที่ปลอดภัยจากสารเคมีตกค้าง					
1.2 ผลิตสินค้าได้อย่างต่อเนื่องทัน ต่อความต้องการของผู้บริโภค					
1.3 สินค้ามีคุณภาพผู้บริโภคมีความพึงพอใจ					
1.4 ผลิตสินค้าเกษตรกรอินทรีย์มีความหลากหลาย					
2. การสร้างรายได้					
2.1 เกษตรกรอินทรีย์สามารถสร้างรายได้ ให้กับครอบครัว					
2.2 มีแหล่งจำหน่ายสินค้าตลาดนัดเกษตรกร อินทรีย์เศรษฐกิจท้องถิ่นหมุนเวียน					
2.3 สร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์เชื่อมโยง สินค้าให้กับแหล่งจำหน่ายได้ อย่างหลากหลาย เช่น ห้างสรรพสินค้า					
2.4 การเกษตรอินทรีย์ทำให้สมาชิกในกลุ่ม มีรายได้มีการระดมทุน					
3. มาตรฐานความปลอดภัย					
3.1 มีการปรับปรุงคุณภาพสินค้าและ การตรวจสอบสารปนเปื้อนอย่างต่อเนื่อง					
3.2 มีการสร้างเครือข่ายบูรณาการอาหาร ปลอดภัยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
3.3 มีการยื่นขอการรับรองมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี					
3.4 ได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐาน เช่น GAP Organic Thailand					

ความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์	ระดับความสำเร็จ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. การใช้เทคโนโลยี					
4.1 มีการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการทำ เกษตรอินทรีย์					
4.2 มีการใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปสินค้า					
4.3 มีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตสินค้า เกษตรอินทรีย์					
4.4 มีการใช้เทคโนโลยีในการสร้างช่องทาง การตลาด ระบบออนไลน์ เช่น Facebook, Line และ YouTube					

ตอนที่ 4 ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์ อย่างไร

1. ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

.....
 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY
 .....

2. ปัจจัยด้านทัศนคติ

.....
 .....

3. ปัจจัยด้านการตลาด

.....
 .....

4. ปัจจัยด้านประสบการณ์

.....
 .....

5. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

6. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสังคม

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาสู่สำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ชื่อ-สกุล.....

1.2 ตำแหน่ง.....

1.3 สถานที่ปฏิบัติงาน.....

1.4 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ท่านคิดว่า ควรมีการพัฒนาด้านความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์ อย่างไรบ้าง ที่จะพัฒนาความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์

.....

.....

2. ท่านคิดว่า ควรมีการพัฒนาด้านทัศนคติ อย่างไรบ้าง ที่จะพัฒนาความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์

.....

.....

3. ท่านคิดว่า ควรมีการพัฒนาด้านประสบการณ์ อย่างไรบ้าง ที่จะพัฒนาความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์

.....

.....

4. ท่านคิดว่า ควรมีการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม อย่างไรบ้าง ที่จะพัฒนาความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์

.....

.....

5. ท่านคิดว่า ควรมีการพัฒนาด้านการสนับสนุนจากสังคม อย่างไรบ้าง ที่จะพัฒนาความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์

.....

.....

ภาคผนวก ข

ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ ข.1 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คำถามข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
X1	+1	+1	+1	3	1
X2	+1	+1	+1	3	1
X3	+1	+1	+1	3	1
X4	+1	+1	+1	3	1
X5	+1	+1	+1	3	1
X6	+1	+1	+1	3	1
X7	+1	+1	+1	3	1
X8	+1	+1	+1	3	1
X9	+1	+1	+1	3	1
X10	+1	+1	+1	3	1
X11	+1	+1	+1	3	1
X12	+1	+1	+1	3	1
X13	+1	+1	+1	3	1
X14	+1	+1	+1	3	1
X15	+1	+1	+1	3	1
X16	+1	+1	+1	3	1
X17	+1	+1	+1	3	1
X18	+1	+1	+1	3	1
X19	+1	+1	+1	3	1
X20	+1	+1	+1	3	1
X21	+1	+1	+1	3	1
X22	+1	+1	+1	3	1
X23	+1	+1	+1	3	1
X24	+1	+1	+1	3	1
X25	+1	+1	+1	3	1
X26	+1	+1	+1	3	1

(ต่อ)

ตารางที่ ข.1 (ต่อ)

คำถามข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
X27	+1	+1	+1	3	1
X28	+1	+1	+1	3	1
X29	+1	+1	+1	3	1
X30	+1	+1	+1	3	1
Y1	+1	+1	+1	3	1
Y2	+1	+1	+1	3	1
Y3	+1	+1	+1	3	1
Y4	+1	+1	+1	3	1
Y5	+1	+1	+1	3	1
Y6	+1	+1	+1	3	1
Y7	+1	+1	+1	3	1
Y8	+1	+1	+1	3	1
Y9	+1	+1	+1	3	1
Y10	+1	+1	+1	3	1
Y11	+1	+1	+1	3	1
Y12	+1	+1	+1	3	1
Y13	+1	+1	+1	3	1
Y14	+1	+1	+1	3	1
Y15	+1	+1	+1	3	1
Y16	+1	+1	+1	3	1

ภาคผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ ค.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

Items	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
X1	92.48	240.974	0.583	0.889
X2	92.30	252.062	0.325	0.978
X3	92.30	249.703	0.378	0.886
X4	92.30	254.933	0.259	0.892
X5	92.43	235.276	0.746	0.875
X6	92.15	249.772	0.355	0.893
X7	92.58	242.251	0.459	0.921
X8	92.65	241.669	0.535	0.839
X9	92.63	239.574	0.568	0.879
X10	92.55	241.126	0.493	0.925
X11	92.20	248.779	0.372	0.945
X12	92.05	246.254	0.438	0.832
X13	92.93	239.917	0.592	0.878
X14	92.18	248.199	0.431	0.854
X15	92.48	240.974	0.583	0.878
X16	92.20	246.985	0.467	0.887
X17	92.20	244.626	0.514	0.898
X18	91.95	245.177	0.534	0.887
X19	92.43	235.276	0.746	0.884
X20	92.48	240.974	0.583	0.878
X21	92.30	252.062	0.325	0.933
X22	92.48	240.974	0.583	0.889
X23	92.30	252.062	0.325	0.978
X24	92.30	249.703	0.378	0.886

(ต่อ)

ตารางที่ ค.1 (ต่อ)

Items	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
X25	92.30	254.933	0.259	0.892
X26	92.43	235.276	0.746	0.875
X27	92.15	249.772	0.355	0.893
X28	92.58	242.251	0.459	0.921
X29	92.65	241.669	0.535	0.839
X30	92.63	239.574	0.568	0.879
Y1	92.30	249.703	0.378	0.912
Y2	92.30	254.933	0.248	0.897
Y3	92.15	249.772	0.355	0.856
Y4	92.58	242.251	0.459	0.912
Y5	92.65	241.669	0.535	0.953
Y6	92.63	239.574	0.568	0.849
Y7	92.55	241.126	0.493	0.987
Y8	92.58	242.251	0.459	0.912
Y9	92.65	241.669	0.535	0.889
Y10	92.63	239.574	0.568	0.967
Y11	92.15	249.772	0.355	0.934
Y12	92.58	242.251	0.459	0.934
Y13	92.65	241.669	0.535	0.919
Y14	92.30	252.062	0.325	0.832
Y15	92.48	240.974	0.583	0.878
Y16	92.20	246.985	0.467	0.965

หมายเหตุ: Reliability Coefficients, N of Cases = 42, N of Items = 46, Alpha = .965

ภาคผนวก ง

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญคณะกรรมการกลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญคณะกรรมการกลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์

1. นายศักดิ์ดา เขาวงศ์	ตำแหน่ง	ประธานกรรมการ
2. นายสมนึก ผลประดิษฐ์	ตำแหน่ง	รองประธานกรรมการ
3. นางเพลินพิศ คำบุคดี	ตำแหน่ง	ฝ่ายเหรียญกติก
4. นายบุญใจ ผลรุ่ง	ตำแหน่ง	กรรมการฝ่ายผู้ช่วยเหรียญกติก
5. นางทับทิม ผาลาโห	ตำแหน่ง	กรรมการ
6. นายพูนศักดิ์ โพธิ์แท่น	ตำแหน่ง	กรรมการผู้ช่วยฝ่ายการตลาดและประชาสัมพันธ์
7. นายทองดี สุพรม	ตำแหน่ง	กรรมการฝ่ายปฏิคม
8. นางทัศนีย์ เฟียงแข	ตำแหน่ง	กรรมการผู้ช่วยฝ่ายปฏิคม
9. นายสมควร การรักษ์	ตำแหน่ง	กรรมการฝ่ายรักษาความปลอดภัย
10. ดร.นิรุจน์ อุทธา	ตำแหน่ง	เลขานุการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก จ

ภาพประกอบการทำวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพที่ จ.1 การประชุมระดมความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาสู่สำเร็จอาชีพเกษตรอินทรีย์
กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์

ภาพที่ จ.2 การประชุมระดมความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาสู่สำเร็จอาชีพเกษตรอินทรีย์กลุ่ม
Green Farmer กาฬสินธุ์ คณะกรรมการอาหารปลอดภัยจังหวัดกาฬสินธุ์

ภาคผนวก ฉ

ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ที่ รศรป. ว๐๐๔๑/๒๕๖๔

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๘ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.นิรุจน์ อุทธา

ด้วย นายสมศักดิ์ ผาลาโท รหัสประจำตัว ๖๒๘๒๖๒๐๙๐๓๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer ภาพสินธุ์” เพื่อให้การวิจัย
ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ นั้น

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
 ตรวจสอบด้านภาษา
 ตรวจสอบด้านสถิติสำหรับการวิจัย
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร ๐-๔๓๗๒-๓๕๕๕

ที่ รศรป. ๖๐๐๔๑/๒๕๖๔

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๘ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา กุลสุวรรณ

ด้วย นายสมศักดิ์ ผาธาโท รหัสประจำตัว ๖๒๘๒๖๒๐๙๐๓๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัย
ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ นั้น

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
 ตรวจสอบด้านภาษา
 ตรวจสอบด้านสถิติสำหรับการวิจัย
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร ๐-๔๓๗๒-๓๕๕๕

ที่ รศรป. ๖๐๐๔๑/๒๕๖๔

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๘ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมยโรสง

ด้วย นายสมศักดิ์ ผาโลโท รหัสประจำตัว ๖๒๘๒๖๒๐๙๐๓๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer ภาพลื่นธุ์” เพื่อให้การวิจัย
ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ นั้น

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
 ตรวจสอบด้านภาษา
 ตรวจสอบด้านสถิติสำหรับการวิจัย
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร ๐-๔๓๗๒-๓๕๕๕

การเผยแพร่ผลงานวิจัย

สมศักดิ์ ผาลาโท, ยุภาพร ยุภาศ และภักดี โพธิ์สิงห์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม Green Farmer กาฬสินธุ์. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 6(1), 145-153, มกราคม-มีนาคม.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นายสมศักดิ์ ฆาลาโห
วันเกิด 5 พฤษภาคม 2522
สถานที่เกิด เลขที่ 261 หมู่ 11 ตำบลนามะเขือ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46140
ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 261 หมู่ 11 ตำบลนามะเขือ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46140
สถานที่ทำงาน สำนักงานสภาเกษตรกรกาฬสินธุ์
ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2546 วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.)
สาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- พ.ศ. 2565 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.)
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY